

VID-LC

PG

5038

S534

02

X

www.libtsol.com.cn

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

www.libson.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

JOSEF K. ŠLEJHAR:

www.libtool.com.cn

OD NÁS.

DVĚ POVÍDKY.

(SIROTEK. — NEKŘTĚŇÁTKO.)

PRAHA

NAKLADATELSTVÍ J. OTTY

1907.

W11-LC

PC7

5.10

5.10

02

Veškerá práva vyhrazena.

FAS

Tiskem České grafické akc. společnosti »Unie«
v Praze.

www.libtool.com.cn

SIROTEK.

www.libtool.com.cn

Z neděle na noc, asi do půlnoci, zavládla vsí obvyklá vřava. Ne masopustní — masopust již minul — ale postní; to je zde všechno jedno. Vřava schlastaných starých i mladých, vracejících se z hospody od karet a pití. Šla to dobře tkalcovina, v pazdernách se vydělalo, a co zbylo z týdne v kořalce a splátkách na modní hadry nedobraného, dorazilo se starými i mladými, jak mužskými tak ženskými, v neděli. — Tak obvykle světily se ty neděle na vsi. Jaksi moderně, socialně — aspoň podle domnění těch všech zdejších mladíků, vesměs již s napá-

lenými, napomádovanými, do čela a skrání nízko načesanými a uhlazenými vlasy a s rudými, vybraně zakončenými kravatkami na náprsenkách úzkostlivě vyžehlených místní pradelnou, jež již za těch dob i na vesnici měla jen z toho žehlení a praní takové slušné živobytíčko. Ti mladíci pozůstávali z tovaryšů, ze synků prodlužených statků a chalup (neprodlužených nebylo), i z čeledínů, i z jiných lidí. Nebylo rozdílu o masopustu a postu — leda že se nyní netančilo, ale za to s holkami bylo styků jiných, snad ještě vydatnějších a všelikého trdlování také dost... Vřava byla zrovna bohopustá, jaksi rozlehlá, nemírná, ale nijak neobyčejná, překvapující. Skvěčely v ní holky, vojenské písničky se rozlehaly, harmonika drsně úpěla, chvílemi se něco popralo. A zase všeobecný chechtot. Tak vše jest zcela obvyklé u nás na vsi v neděli, bez čehož jakoby ani neděle nebylo.

Těžce chmurná, v nehybných zásvitech jakoby na všech stranách číhající tanoucí a vystávající z černých

zejvých propastí jara, jež neznalo a nemělo dosud ničeho jiného než oné černé, posupně rozevřené nekonečně rozlohy země — značila se ta březnová nedělní noc. Temněla, choulila se v chomáčích, jakoby nabírala své změti — a zase podivně se vynořovala z propastí jarních a zasvítala bludně zároveň. Takové noci jakoby ukrývaly samé tuchy a vznikala v nich tajemství osudu i života.

Ale tuch ani tajemství nedbala vřava — až do samé půlnoci hlásala své socialní právo vši brutalnosti života.

Ale asi k půlnoci, dnes rozhodně i ku podivu dříve než obvykle, zanikla téměř náhle. Jakoby přespříliš alkoholu a přebrané smyslnosti praštilo všemi těmi lidmi kamsi do těch propastí noci. Jakýs zvířecí výkřik kořalečního hrdla zajikal se ještě chvíli návsí, mezi chalupami se potáčeje, a zase od návrší kostelního se pustě vrhaje na opácnou stranu — a zase za okamžik jakoby nad mlýnským jezem prorýval nepohnutou tmář. Ale již jako sražen s ostatním, rovně pohrou-

žil se v úžasnou a posupnou němotu noci. Vše, celý svět zabral se nena-
dále touto němotou jara, v níž domí-
raly i znova připravovaly se celé světy.
Řady olší temnějších a prázdnějších
vší té jarní obklopující je poušti tak
náhle osaměly tím zaniklým výkřikem,
osaměly zbaveny všeho styku s tím
životem dosavadním; a v řadě neko-
nečně splynulé, jako v pozastaveném
chodu příšer jiného života, světa a zá-
had, kladly se od jezu podél náhonu.
A celá ves, toho života mizerného, su-
rového, jakým do chvíle se jevila, zdála
se náhle obvláčena týmž světem ta-
jemného, záhadného, výstražného ži-
vota ...

Nebylo by světla a bdění celým tím
světem nočním, snad ani rodění ani
umírání, ani ničeho — to vše jakoby
již druhdy naplněno anebo teprv u
vyčkávání — kdyby z jednoho okna,
věru ojedinělého v celé vsi, netrousilo
se mdlé, rozplyzlé světlo, patrně tam
uvnitř vykonávajíc jistý úkol, neboť
na vsi nadarmo se v noci světlem ne-
mrhá.

To nebylo nadarmo — čekali tam ve statku kobylu k hříběti.

Již čtrnáctou noc tak svítili, hlídajíce, ale pořád marně, jak se to u kobyl děje. Všichni byli zmořeni, sedlák nejvíce. A zdálo se, že uplyne ještě více dní, než přijde co k čemu — býváť u kobyl i nejzkušenějšímu těžko co rozpoznati na delší dobu a určití pravou chvíli, počítej jak počítej a suď dle čeho. A hlídej sebe ostražitěji, tak často se nedohlídáš. Hlídati však přes to svrchovaně nutno, tak nutno sedláku, jemuž od zdaru hřebení závisí třeba jeho statek, jako modliti se za spásu duše.

Sedlák sedě, hlavu o stůl opřenu na loktech, podřimoval. Ale jen vytrženě, krátce, zase hlavu jako vyjeveně nazvédal, rozhlížeje se světnicí, naslouchaje.

Plouživé pološero, zmítané neklidným světlem stažené lampičky, jež čadila a dusila, panovalo v sednici. Jako by celý její prostor nedovedlo naplniti, v černé nezbádané úkryty zhušťovalo se při koutech a stěnách a za

předměty zde rozloženými. V těch úkrytech tajilo se cosi tak neveselého, zlověstného. Ba až nějak hrozno zde bylo, aspoň za těchto chvil...

Na jedné posteli spala hospodyně, v rozkládací stoličce jakési spaly děti, na zemi na slamníku služka. Vše ale spalo neklidně, s vnitřním soužením mrákot, tak vytrženě, jako vytržené vše se zdálo. Děti mnohdy zaplakaly, ženské stenaly. Ale přece jen vše jako v odevzdání se v ochranu toho silného mohutného člověka, sedícího u stolu s hlavou opřenou na lokte, v důvěře v jeho sílu a ostražitost, spalo, dosud pořád spalo jakoby těmi mrákotami země, vzrušenými a ujařmenými zároveň, jaké byly v černém nočním jaru vůkol.

Vždy při pozvednutí se jeho hlavy se stolu jakoby hnulo se cosi celou světnicí — pozvedaly se a zase jinde zacloňovaly schoulené a sešeřené její prostory, po těch koutech rozběhly se a znova nahromadily se stíny. V nich maně a v patrném nezvyklém ulekání zapátraly vždy zraky ohlédající se hla-

vy. Zapátraly někdy po dlouhou upjatou dobu, naslouchajíce a uvažující zároveň i probírajíce se v jakýchsi nepřekonatelných nesnázích čímsi černě zataženého nitra. Ano, jako černě zatažené bylo jeho nitro, tak náhle se zatáhlo, asi od půlnoci, v tom osamocení celého světa. Byl již několikráte v chlévě za dobu onu — tam ale bylo vše neustále v pořádku, aspoň v pořádku se zdálo, kobyla klidně stála, žrala, pořád žrala a vyčkávala svou těžkou chvíli, svůj osud.

To neobyčejné zatažení nitra zdálo se míti jiné popudy, neznámé, nevysvětlitelné — oh ostatně, jak lidskému srdci se to již děje. Ledabylé prázdné zlekání nebylo vlastní těm vždy podivně pátrajícím zrakům jeho, ani plané vzruchy a nepřekonatelné nesnáze bez nesnází vlastní tomu nitru dávným životem země se probojovavšímu, bezpočetně tak úžasně zraněnému, zklamnému i zjitřenému, ale vždy zase zacelenému touž mocí země. Zahrávání s životem a pohodlné zchoulostivění, jež koketuje si se smutky duše, ne-

bylo vůbec v přirozenosti takového člověka. Ale nepamatoval se, že by mu již někdy bylo tak nepochopitelně a těžce jako nyní. Cosi v něm úzkostlivě hledalo a vzpomínalo — cosi mu scházelo až do závratných prázdnot, naléhalo, vyzývalo, cosi záhadně, nepřemožitelně stavělo se jeho pudu. Pak to neobyčejné stálé probouzení, neklid spáčů — pes za plotem pokňučoval, cosi všady se dralo... Marně nahlédal, naslouchal, uvažoval — marné bylo se probírání jistotami svého silného, zdravého rozumu, vyškoleného a uzrálého výchovou země. Najednou tak bez opory rozumu toho, na nějž v zápasu jeho života bez protekcí a hýčkání zvrácených lidských řádů bylo vždy jediné spolehnutí, a bez zdání jistoty, jež až ze samých věkovitých podstat země vždy vyvstávat se zdála v jeho soužití s ní, zůstávalo nyní to jeho srdce, které zchorobnělou malomocí dávno již tak chabě nezatepalo.

Vše jakoby selhalo u něho, náhle neovládnuto, bez opory a přispění —

všude takový rozklad, nejistota, děs a rozplynutí . www.libtool.com.cn

Zrovna v halucinačním ohromen zatrčel najednou zrakoma v tu utkvělou, šerou nejistotu ve světnici vůkol — — hle, jakoby neoznačitelnou mázdru přetahoval jejím prostorem a tak zvolna a tak pochmurně, ale s neodolatelou jistotou, mocí jakéhosi fatalního sunutí se a snění, jemuž vše pozemské a lidské z cesty musí jít. Podivné bylo to zastření prostoru. A zaledovělý neviditelný průvan, jakoby rozevřely se neznámé veřeje, zalehal do vnitř. Takovým zprázdněním, obejmutím studeným a příšerným jako v mrazivém ochvění, dotekl se skrání bdícího. Spěl úzkou cestou, v chodu přísném, nekolísavém celou světnicí, ale nedalo by se určit, kde by začínal a kam by mířil, a nedalo se určit, jakému tajemnému výronu a zdání čeho by měl přináležeti.

Zdalo se, že zasaženo bylo všechno jeho obejmutí příšerným — neboť všechno ve světnici jakoby se malomocně schýlilo, mráкотami úděsu a

zkázy jato. A ticho hrozné se vzbouřilo, natlačeno do všech prostor vůkol, to ticho bylo těžké a husté a strašidelné jako olověný mrak, v jehož sféře vše hyne a upadá. Ozývalo-li se co dosud, náhle zajiklo se v tu chvíli prudce a pádem, jako v smrtícím úderu. Neskonálních, zejících hlubin nabýval prostor ten zúžený, v hluchých mystických pustinách zatanul. Jakoby temnost zaclonila svět...

Jemu ruce, jež položeny měl na stole, upadat se zdály, necítil jich, vyjmuly se od ostatního celku — a mrazivě zchladly, zprázdněly, zhrůzněny samy sobě, to srdce nepostačilo jim záhřevné mízy dáti... Tušení zla vystoupilo náhle ze všech koutů jeho duše, provalivši se jí jako příval pustinami. Jakési nebývalé zvěsti, jakési vidiny, jakési neoznačitelné pohromy hltavě se tam vetřely — a takové závratné upadání v tom tichu zachvacovalo ohromené jeho smysly, i jakési krvavé zuby bezděčně se vycenily, řítily se jakýs kostel, a ryk rozvášněné sběři jako v klubko schoulený, strašně

osamocený a pekelně pronikavý v daleku kdes posupně se hlásil.

A přec takové ticho vůkol, tak hluboké, tak strašné — to jako by rozpjalo v zešílení jakési ruce, jež v ohromivém spjatí všeho na vždy ztuhly... Jak vše dlouho má potrvati!

Najednou v jakémsi prorvání někdo mečem profal to černé ztuhlé spjatí: Z lužka výkřik se ozval, divě, zmateně, žalostně. A hned vše prudce světnicí se vztyčilo, v chvatu o překot vše se tudy někam hnalo. A z lože onoho vypjala se tak hrobová, tak zlekaná, zjitřená a zesinalá tvář — že až úzko bylo.

Sedlák se ohlédl, vzchopil od stolu, že svých mrákot se vytrhl, bezděčně přispěti bylo třeba tomuto zděšení! Přistoupiv ke své ženě, co možná hlasem usilovně se opanovávajícím optal se jí — však již ona sama se pamatovala, ale odvětit mohla jen vzdechem pouhým, prázdným zalnutím rtů, jakoby slzami plynul a hasl její hlas. Takový měla strašný neoznači-

telný sen — Bože, co že se to má u nich dít... www.libtool.com.cn

Bylo to za těch družných pohnutí niter, kdy bez dalšího vyptávání a všech smlouvajících se zámyslů lidé ve všem a tak pronikavě si rozumějí. Nebylo tu třeba jakýchkoliv sdělování. Hospodyně po svém vytržení usedla na lůžku a němě zírala před sebe. Ruce měla sepjaté na svrchnici. V hrudi sedláka vše malátně se chvělo — ale na venek bylo třeba jeho klidu a jeho rozvahy. Také bylo třeba vysvětliti ženě, co a jak stran kvačící významné události, jež opanovávala ovšem zájem celé rodiny a zájem celého statku.

Ještě nic není, vnutil se v prostou, zachraptělým hlasem pronesenou výpověď. Ale jeho hlas, buď tak sám v sobě podivný měl přízvuk, sám sobě nedůvěřuje, či jakými to příznaky vlastní podstaty byl zaujat, anebo to tak čímsi záhadným, nalézajícím se v té světnici, byl uchopen a zpodobněn k svým účelům, tak neobyčejného nabýváje zdání: že jakoby v ozev posupný kdes se schoulil a vřsměvavě,

ba v utlumeném jitrivém chechtotu odtud vyhlaholil v odpověď, chvíli tak vytrváváje... Nějak ze svého hlasu sedlák sám vytušoval temný volný výsměch, jenž až kamsi do kloubů mu zapraštel. Tak se zalekl vlastního hlasu a tak připadal mu cizím, neobvyklým, nepřirozeným. — Ale nenavykl zbytečné marné zření přimykati k hnutí nitra, s nímž nezbádané vlivy provádějí neobvyklá určení, nýbrž u něho celé intensivní neodvratné zření vždy musilo být obráceno k dílu země jemu svěřeného, z vlastních ohledů a přání jaksi vyvráceno, všeho, co jeho se týkalo, zbaveno. Vždy to jen k dílu země upjata byla jeho duše — a proto zanechav všeho již, co se s ním dělo, navracel se k povinnosti.

Vyšel zase ze světnice podívat se ku kobyle.

Ty nekonečně zbáznělé oči selky, v nichž stále ještě zůstával neznámý úžas přízračného vytržení, vlekly se tázavě a smutně za ním do dveří. — Když mohl již neslyšeti, zašeptaly náhle její rty v háravém, usedavém za-

lkání, při čemž zraky její upěnlivě vznesly se vzhůru:

»Ó, ať se přiblíží k nám milosrdenství Tvoje, Hospodine...«

Leč byla to taková vnitřní rozpoutaná síla toho šepotu, jehož zvuky přece fysicky sotva zněly, že jako temný úder zvonu zahlaholilo celou světnicí to vzývání žalmu.

Pak brzo se sedlák vracel. A zase k jeho příští v rozevírajících se dveřích tak obávaně, zlekaně spáčily se ty její zraky z lože.

»Pořád ještě nic,« pravil ve dveřích, nevcházejte ale do vnitř... ale zase takovým cizím neobvyklým ozvem, jako výsměšným či posupně nevěřícím, uchopen byl v kteréši neoznačitelné části vůkolního prostoru noci jeho hlas, jenž snažil se být oddaně nejprostším, řídícím se dle postižitelné skutečnosti, jaká značila se sama o sobě. Pokrčil zároveň rameny, jakoby chtěl naznačiti, že již tomu všemu ani nerozumí. — Ano dávno bylo přes čas, dávno vše připraveno, každé chvíle bylo lze nadíti se všeho dle obvyklých

zkušeností — a pořád nic. Kobyla neustále žere, klidně stojíc u žlabu — totiž tak zdánlivě — však také jedno se mu nelíbilo již po delší dobu poslední, ale s tím nikomu se nesvěřil, neboť to byly jaksi věci, jež nedaly se uchopit, zjevně postihnout, to nebyly příznaky, zjevy hmotně neomylné, nýbrž pouhé jeho tušení, či takové zdání, vniknuvší do jeho cítění. Zastal v některých chvílích u zvířete takový podivný smutek, jenž zrovna dral se mu lítostivě do duše — někdy tak chýlilo hlavu, takový výraz zrovna bolestně lidský, vycítěný a výmluvný značil se v celém jeho zření, v sevření tlamy, jejíž dolní ret ochable a strnule se věšel, v celé té linii hlavy, jež jakoby rýsovala oblast žalem a předtuchou naplněnou, a zvláště v tom pohledu těch rozumných, zkušených a oddaných očí, jež jakoby byly ovlhlé a chvějící se v zachmuřeném nenadálém stesku.

Taková je divná... smutná, vyzněl v něm jednou při postižení oněch okolností samovolně jakýs blas, jenž

*

nevybídnut, odloučeně od jeho nitra a vědomí, vypovídal. A na ten hlas tehdaž teprv jakoby si v celém významu povšiml tohoto stavu. Překvapeně a pozorně jal se tu pozorovati zvíře: věru, taková smutná, smutná, opětoval si přiznávavě, nějakým nejistým chladem a znepokojením dotčen. Ale než blíže vše si uvědomiti mohl, zase hned vše setřelo se jako rázem s tvářností zvířete — k životu obvyklému rozvlnily se ony těžké linie a výrazy žalu. Kobyla značila se jako druhdy — hle, přistoupila ke žlabu, chutě žrala, povívala hravě ocasem, zálibně si odfrkávala, v obvyklém vůbec vzkypění svého mohutného ušlechtilého těla se jaksi nalézala bez závad a překážek.

Usmál se tehdaž svému neurčitému znepokojení hospodář.

Ovšem, takové zvíře, jako požehnané, jako velebné, těch ctností i povinností, z nichž ani jedné se nevyhnulo, matka dobrá, vzácná, ušlechtilého, úrodného lůna, jež obrodilo se již v tolika zjevech bezvadné přirozenosti, v tolika

generacích vybraných, zaujme celé srdce svého hospodáře, že jím celé naplněno, prochvěno, žije jaksí jeho životem, jak ani jinak býti nemůže u zemědělce, jehož život vlastně výhradně jest ustaven vším tím životem země a projevy jejími. Jak ani jinak býti nemůže, jedná-li se o život zvířete či zemské hroudy, od nichž odvislo je bytí jeho veškero...

Usmál se tehďáž svému znepokojení, je pravda, ale nějaká nejistota v něm zůstávala, jako neblahá tíseň, pokračující i vzmáhající se, již zbaviti se nemohl.

Ovšem, vždy plný nejistoty a neblahé tísně je vůbec život zemědělce, nemůže nikdy určovati ani plně nadíti se, nesmí očekávati, nesmí důvěřovati. Z neznámých, neovládatelných příčin a vlivů pozůstává. Ale všechny tyto nejistoty jaksí již dávno zpodobnily se v celou jeho podstatu, v jeho povahu, naznačily si svůj ráz, klidný a ustálený, zpřirozenily se, nevyjímajíce se nějak ke zvláštnímu osobivému bytí, jež hrozilo by se v neustálém

znepokojování a zkázonosnosti. Spojily se s důvěřivostí a oddaností vlastní takovému životu k tomu snesitelnému, umožněnému celku, jenž jakoby bezpečně tou rozvlněnou hladinou plynul, tu v nástrahách spadaje, tu v nadějích vyplývaje. Jeť to život navyklý nebezpečím země jako u námořníka nebezpečím a hlubinám moře, jež nikdy nedají se zbádati a předvídati —

Tak bývalo obvykle — ale usmáv se tehdaž, začal se přece kdes v skrytu nitra obírat čímsi novým, náhle nastalým, nepochopitelným a se vším dosavadním nesrovnatelným a vtírajícím se neustále, co také ani zrovna vždy netýkalo se vlastní věci s možnými důsledky, ale co někdy jako mrakem zastřelo jeho neohroženou mysl a v srdce chvilkovou, nezahladitelnou trýzeň uvádělo. Nenadále v takových okamžitých provaleních nejčernější tuchy se mu vtíraly: že každé neštěstí může se naplniti, že není nikdy u nich dostatek míry bědy, která by se najednou nedostavila, a zalehalo mu zároveň do duše neod-

vratné zdání, že i takové spousty mohou přikvačiti v jeho osudech a jeho rodiny, jaké dosud nenastaly a jichž přirozeně nebylo lze se jen tak nadíti. Ale zbýval se pak zase všeho rozumem, snaže se potírati neopodstatněná zdání. A co se týče té kobyly: taková to byla matka vždy jistá, utvrzená ve svých povinnostech, k plemenění tak výhodně uzpůsobená, celou stavbou těla, celou klidnou, rozšafnou přirozeností, tolik také již řádných mláďat bez nesnází vrhla, vždy všechno tak v pořádku — tak v pořádku, zaliboval si začasť. Bylo by tedy najednou jinak? To rozum nedával. Nedalo se tedy stran té kobyly jen tak planě očekávat něco zlého, mimořádného, nepravidelného, spíše všeho bylo se tu nadít naopak. A jakoby již ani vše to znepokojivé v něm nebylo stran kobyly, týkalo se jaksi všeho jiného a přec ničeho určitého, ničeho — všeho a ničeho. A zdálo se zase všechno pouhou bláhovostí.

Byl jen od nějaké doby obezřelejším na všechno kolem sebe, žádnému

nedopatření, pokud byl si vědom, a které dovede začasť natropiti takových spoust, hleděl nedati místa. Vše měl připravené, co nutno k tomuto aktu, plachtu, strům, nůžky, provaz, kus šleníku bavlny, vše na své místě pohotově.

A co se týče kobyly samé, nespustil jí poslední čas ani se zřetele, dohlédaje k ní dnem i nocí. Bylo to ostatně dobře možno, jarní práce letos ještě hned tak kvapem nenastane, je všechno letos pozdrženo, v oupadech leží ještě závěje, po polích plno vody — nebude ostatně letos dobře na ozimy.

Ale taková nějaká smutná, smutná, musil si přece zas a zase opětovati, neustávaje bedlivě pozorovati zvíře od onoho prvního svého zdání — a tu bezradně, trudně se někdy nade vším zamyslí. Přistupoval pak ke kobyly, hladě ji, těše ji jaksi. Hluboce a vytrvale pohlížel jí do očí, jakoby do duše samé chtěl se jí vhřížovati, pátraje tu po tajemstvích jejích a po tajemství těch útrob, v nichž připravuje se nový život, od něhož závisí tolik zdaru.

A v dlaň pojal tlamu její, něžně ji navědaje a jaksi zvažuje. Na mohutná široká prsa oddaně zapleskal, i na šiji hřivou se pročechrával prsty.

Vždy jindy v takových případech radostně ržála kobyla, prohýbajíc se, nějak se vinouc, oddaně a mile vzrušená, a celá jaksi se tulila neoznačitelným způsobem k svému starostlivému hospodáři. I jakoby jejím vzežením pronikala tu usilovná snaha co nejvíce a vši možnou měrou hleděti se mu odvděčiti — neboť pravý vděk pouze zvířeti je vlastní —, a to vždy činila jindy vesele a bujně, metajíc tím ocasem dokola a srstí pružně třepajíc.

Avšak za takových postižení toho jakéhos smutku záhadného u ní nikoliv. Tu zůstávala tak netečna a dále smutna, schýlena těžce, a jakoby věděla o trapném dojmu, jaký to činí na hospodáře, ale jakoby docela pomoci si tu nemohla. Těhotné mocné boky duřely jí při tom nehybně, nehrály, nepromýkaly se měkce, šířily se nepružně a jaksi úporně, jakoby olo-

vem nabity byly a nikoliv živým ploidem, jenž již žije a chce na svět, hned se živit, skákat, radovat. Mimoděk sáhal na ty boky, bedlivě vyšetřoval určoval polohu, dohadoval se, — a zase tak bezradně, trudně se zamýšlel, tona v nejistotách a smrtných tuchách nade vším. Přestávalo ho vše už těšiti, jakoby mu jakousi velikou dosavadní radost někdo bral — ale třeba bez těšení, bez úspěchu i naděje, nesmí nikdy malátněti. Zemědělec přistupuje neohroženě a v sebezapření k neodbytným povinnostem, valícím se neodolatelným tokem nutnosti...

Takto ji stihl již několikrát, ale v příštích chvílích jakoby se mýlil zas a vše bylo pouhým, planým dojmem, pouhým znepokojivým zdáním — jakých vůbec v jeho životě dlužno se vystříhati, má-li život být připraveným i vždy silným.

Až zase za dnešní noci vše se tak těžce, nebývale shrnovalo v jeho duši. Najednou, pádem, bez vysvětlení a příčiny — dosavad vůbec bylo nejméně příčin. — A přece nahromadily se

v něm valem ty nejčernější obavy a tuchy, jako venku ty významné a těžké mhy jarních nocí. Jakoby to mysl jeho odvrácena a stržena byla od vytrvalého a bezpečného díla země, přichýlena náhle k jinému dílu neblahé mystiky a zkázonosných temnot.

Vyšed to v jakémisi vyvrcholení svého ohromení ven, do chléva, podívat se ke zvířeti, měl zdání, jakoby černou, strašně nakupenou síní valila se za ním celá spoušť příšer — mávl vůkol sebe a síň zrovna v ledovém uřícení přeběhl. Snad ještě nikdy nezmocnil se ho ústrach podobný, či co to bylo, jemuž tak propadla jeho pevná, silná mužnost. Brada se mu chvěla, každý oddech mučivě zatajoval. Jistě tak nějak černo a hrozno najednou bylo tou síní.

Ale v přítlumeně osvětleném chlévě, kam šlo se zrovna ze síně, nebylo volněji a utěšeněji. Něco nehybně, příšerně schouleného vetkalo se do všech jeho ztemnělých, vlahou, ukládající se a páchnoucí znojí naplněných prostor, jež při jeho vstupu jakoby najednou

se jinak složily a změnily rázem svou scenerii, aby pozemské oko nezhledlo záhadná tanutí, jež tu právě dlela. Tak mu to aspoň připadalo — ale zanechav sebezapření a úsilí všech těch tuch a fantasií, vrhl teď všechny hledy své i zřetele k těm událostem, jež tady značily události samého skutečného, nemýlného života. Ku zvířeti sice ještě s celou spoustou obav, jako by se tady již odehrávalv zrovna katastrofy, jaké kdy jeho světem se mohly díti, vzhlédl — ale přece se vzhledem neohrožené střízlivosti již . . . oh, onen strašný zoufalý smutek postihl při něm zase.

Jindy za těch nocí, neukládajíc se sice již vůbec za toho stavu k ležení, ale klidně, bodře stojíc, požrává si lehce, neúnavně, se zálibou a vybranou jakousi péčí, — také se jí to nejlepší předkládá, třebas málo — tu vhřížujíc si tlamu delikátně ve žlab a zase ji mírně nazvedajíc k žebřině, aby utrhla si kus jemného, vonného sena, pro tyto případy výhradně uschovávaného, s nímž pak zase k omočení do

žlabu s čerstvou, neustále měněnou vodou se chýlí. Milý, známý, rytmický křupot požíraného obroku stejnoměrně a zrovna konejšivě se to tehďáž ozývá. A nyní takové prázdné, zasmušilé ticho, jímž pozastaveno se zdálo vše v chlévě. Nedávajíc ohlasu života, nežerouc, neodfrkujíc, téměř nedýchajíc, skloněno bylo zvíře, hlavou až k samé zemi zasahujíc, jakoby na ní lpěla mráкотná nalahající tíha. A celé jakoby bylo pochmurným stínem obejmuto, jenž na něm se zhušťoval k černým, hustým, zlověstným rysům. Násilně protřel si sedlák zraky, zamnuv v nich dlaněmi — a ještě jakoby postihoval sledy toho prchajícího černého chumlu, odervaného ze zvířecí bytosti.

Lampička na stěně někdy náhle vzplála. Ale v tom již kobyla sama, poněkud hlavu nazvednuvši, po něm se ohlédala. Tím projevem zas známého života poulevilo se mu v nesmírné jeho stísněnosti — ale kdyby nastávaly mu zmatky jakékoliv, nebylo na čase, jimi se obírat i a všelikou

trýzní svého nitra, nýbrž tu byly vždy jen vlastní povinnosti, k nimž veleno přistupovati. Načež setkaly se jejich pohledy — jeho pátravý, celou duší výzvědný a zároveň polekaný i nejistý, s pohledem těch vypouklých, mohutných zornic koně, jež jakoby tu smutně zapadaly i zatonuly ve smutek zrovna usedavý a neobsáhlý, výmluvný, v jakém jen pronikavé ubezpečené vědomí oddává se bezpomocnému i beznadějnému trudu ve svých chvílích zatajené nezvěstnosti. Leč byl to jen pohled jediného okamžiku, právě té své chvíle nezvěstnosti, v níž tak nerušeně a do zoufalé libovůle lze se oddati všem projevům a přesvědčením nitra — jak setkal se ten pohled s hospodářovým, hned vytrhl se jakoby ze své zkázy a zatajiti se snažil vše to, co jej právě bylo obestřelo. Jenže bedlivému hospodáři nedovedl již uniknouti, zachytil jej v celém dosahu jako zlé vidění a více mu jej nikdo neodejme, nikdo neodejme.

Ještě prudčeji a chvějněji než prvé, když pádil tou síní, čímsi uhrůzněn,

zajektala mu brada, ale to již ne v bezpodstatné hrůze jakési, ale vzlykem nenadálé, usedavé lítosti, jež ho celého naplnila a zalila dusivou, palčivou vlahou. Jakoby ho to sám nesmírný stesk země opanoval. Tak mu bylo najednou něčeho nekonečně líto. Tak líto, tak líto něčeho, čemu nemohl pomoci a nad čím háravě a mučivě se v nitru rozplýval. Kéž by tak mohl hlasitě, nepokrytě, bouřlivě rozjicknouti se v tom usedání srdce, zaplakat prudce a náruživě, u výbuchu zoufalosti rozmávati se nějak rukama, dovolávat se při tom čehos a cosi vzývat, aby ulevil tomu nezměrnému rozplývání a vzjímání se hoře — ale takovým úporným srdcím to není dáno, ta jen smutek stajit mohou jako země. A jen dusil se tím záchvatem nevysvětlitelné své lítosti...

Přistoupiv napotom ke kobyly, jež zřejmě, hluboce trpěla, objal prudce a horoucně její šíj — ta hned ve své těžké schýlenosti přeložila se a jaksi poddala se jeho objímajícím rukám. Zavzdechl jako z prorvaného měchu,

prázdně, hluboce, prsa se mu mučivě vzdula a takto vytrvala jako v ztopoření. Jakoby byl s sebou pochmurně ustrnul ve své kruté lítosti, svíraje tu zvířecí šíj.

Co se to s tebou jen děje, zašeptal po chvíli tou otázkou, jaká nežádá odpovědi. Kobyla takovým podivným, záupěle zdušeným zařehtáním zodpověděla svým způsobem tuto jeho otázku. Až bylo mu najednou tak nesnesitelně při všem, že vyšel spěšně ven, zanechav všeho; aspoň na okamžik nalézat kdekoliv jinde, za jiných okolností a snesitelnějších vlivů úlevu pro to lítostivé rozhárání, jež by ho tu zaknouti musilo.

Jen ještě neopomněl stavět se ve světnici, kde také nebylo konce neznámé lítosti a nenadálému ustrašení a vlivům neznámých podstat, aby sem snad připomenutím obvyklého chodu života přinesl nějakou úlevu.

Pořád ještě nic, tedy ohlásil dovnitř, sbíraje jaksi síl ke svému sdělení; aby bylo co nejprostší, nejpřiroze-

nější, jímž by označil, že všechno je v pořádku a stále nic k obávání. Ale sám pak, pokrčiv rameny nad tím vším, zpátky síní zadními dveřmi zašel na dvůr, za humna, do volného, ztemnělého již šera...

Jedinou černou, propadavou změtí, o jakési neznámé hlubiny ústrašně vzepřenou, tanula země vůkol, jež oupadem se brala do rozsáhlých strání zdejších, v pozadí kdes příkře nastavených. Ze země té, ještě holé a prázdné, rozkypené, odkudsi z jejích bezedných útrob vynikal utajený, vzrušený zurkot řinoucích se jarních pramenů. Někdy jakoby zvýšeněji, náruživěji se dral, pak zas tlumeně, unaveně zapadal. Bylo to jako mluva země, jako záhadné její výhlesy, náhlá zavolání, náhlá zajikání. Mdlý, zasmušilý, neoznačitelný úsvit, jakoby něco matně prohlédalo pouhým bělmem očí, neuvyklých zření, vyvstával nejistě a bádavě od těch černých, změtených ploch. Po stranách a vzhůru mizelo vše v šeru a mších. Z celé pak dále, ze všech stran, vše naplňuje, vším se

J. K. Šlejhar: Od nás.

3

rozprostíraje, sbíral se podivný, unylý hlas, táhlý, někdy nekonečně tesklivý, jako pláč z dávno vhrříženého zármutku vyplynulý, hlas zmíravě upadavý, ale hned zas unyleji, význačněji se probouzející — neustávající to dobou touto ohlas jarních, vzbouřených, přebytečných vod, nedalekým mlýnským jezem se provalujících. Všechny ty jarní noci neustávaly takto volati.

Nachýlil se skráněmi do té vlhké, chladivé noci a k tomu vypjatému, neustávajícímu stenu krajiny smysly se přiklonil. Tak nějak lítosti a stísněnosti v jeho duši odpovídal, s sebou ji unášeje v záhadné své řícení. Země sama jakoby to kvílela v mučivém vznícení. Bylo to jako náhlé vyjmutí se ze všeho, poměry skutečnosti se vytrácely, vlastní život zanikal, vše vloženo se zdálo v tajemné, zasmušilé ovláčení toho smutku. A ten hlas zkomíral, divně pěl, skládal se měkce i bolestivě v to chmurné ovlášení duše — hlava jakoby v nejistém zapomnění kladla se na jakous podušku, tak na vždy usnouti se chtělo, rozply-

nouti, pohroužiti se v tu šerou neob-
sáhlost země . . .

Náhle jím cosi prudce otrásl, ucho-
pilo ho, významně mu pokynulo, bylo
to jako vyburcování. Až dech se mu
zatajil, a jakoby zaprašťelo mu v klou-
bech a vemklo se mu v hrud' — ucouvl
překvapeně zpátky, ruce vzpjal jako
na mimoděčnou obranu: jakás tajem-
ná, schoulená bytost na něho zazřela,
zazřela tak v pronikavé jistotě, jakýms
mocným úžasem a neodolatelným tla-
kem, že až kruté sevření pocítil ve
všech útrobách. Zalekl se, zachvěl —
ó, několik vrb schýlených tanulo ne-
daleko něho, vyjmuvších se z temnot.
Zdálo se, jakoby právě přikvačily. Po-
divně dotčen, nevybavoval se z nena-
dalého hnutí svého — a jakoby to na
tu chvíli nastalo pozastavení všeho,
celé noci, hlasů, zvuků, temnot, ploch,
zdání, projevů a nejistot.

Nachýlen strnule do té vlhké, chla-
divé noci, dlouho tak zůstával. Až pak
zase s povzdechem se vytrhl: Samé
šálení, samé marnosti a samé tuchy a
samé neštěstí, vyplynulo mu samo o

*

sobě ze rtův a smutně zakynul hlavou.

Vrby odnášely se od něho v pevné, sevřené řadě, trvajíce na jakýchsi svých úmyslech. Do temnot již nezakynuly.

A hle, jakoby ho náhle upomněly na nějaké významné své poslání. Neobyčejně se znepokojil — nějaká osudná tíha skutečnosti, které jakoby byl nepravděelně zanedbal, udeřila mu to prudce na vědomí. Z čehosi v úžasu se probral, vytrhl jako ze sítě. A bez každého již omeškávání spěchal zpátky domů, nedbaje temnot, obluzení, nástrah, tuch a nejistot. Zacházel přes temný dvůr, jenž jakoby se před ním v zlověstný úkryt slehal, a jakýmsi neodbytnými překážkami bylo se mu tu prodírat, při čemž neviditelný, černý, nezbavitelný živel přisouval se tíživě a vlekle ke každému jeho kročeji. Za ním unyleji a truchlivěji zněl pláč jarní krajiny. V plném kvapu již sběhl posléz síní zrovna do chléva...

Kobyla měla se právě k hřiběti.

Ku podivu, jak neopověděný zůstává mnohdy i nejvýznamnější běh přírody. Aspoň pro naše smysly.

Hned cele svůj přistoupil k důležité povinnosti — z těch povinností, jež vždy provázejí a značí událost, epochu v životě zemědělce. Přistoupil s napjatou rozvahou a vyvrcholenou zkušeností dlouhého života vlastního i zděděných tradic minulosti k této velké povinnosti, nezbudiv nikoho, ničeho, zbytečně nevzrušuje, jak to má být v případě tomto, za jakéhosi velebného utajení, ztlumení a klidu. Tak rodí příroda. A v jakémsi vážném vypjatí zřetelu celé své bytosti přistoupil k této povinnosti, poznamenav se i zbožně křížem...

... Těmito asi chvílemi nad celým stavením a životem zde jakoby slehala se čím dále význačněji neblahá osudovost. Čím dále větší jakýsi nepokoj sem zasáhal. Nezvěstný nepokoj, vzrušený úžas, jehož nebylo lze postihnouti. Nastavěly se vůkol takové nedozírné temnoty, v nichž jako průlomy nějaké děsivé výhledy zdály se

otevírat. Vše to byla natlačená, bezjmenná, nehybná hrůza. Kahanec ve světlníci zrovna zděšeně unikal plouživými svity všem těm ústrachům, té ledově zející hrůze vůkol. Jen v takových chvílích dokonávají se mohou nejtěžší určení.

Z lože nořil se onen hrobový, zlekaný, zjitřený obličej, jako smrti zesinalý — že až úzko bylo. Patřil jako v bezdechém chvatu vyříceně čemusi vstříc, co mělo prorvati se, přikvačiti, rázem ohroziti. A vše se mrazivě chvělo na té bytosti, z celého ohromeného spjatí jejího nitra tak vše se třáslo, jakoby se navždy rozptýliti mělo; i v tom vytržení zornic se chvělo a zatřásalo, ve spjatých rukou to lomčilo. A ze rtův bez krve, svažtělých a mrtvolně zamodralých, vychvíval se šepot jako mřivý, rvaný vnitřním vzruchem úžasu jako vichrem haluz. Zprázdnělé, pochmurné, ale tak těžce lkavé, upadavé bylo to vyznívání stenů žalostnících z hrudi nevýslovně ustrašené bytosti. Sotva vanulo, sotva značilo se, a jen jako těžkým dotčením

vzbouzelo se v tajemných kdes strunách toho žalmu duše...

... Obklíčilyť mě chmury hrobu, bolesti smrti zajaly mě, — ó, ať se přiblíží k nám milosrdenství Tvoje, Hospodine... zažalostnil. náhle v jakémsi malomocném upadání hlas ten, při čemž vytržené zraky vznesše se tak těžce, úporně v neznámo výšin, naplnily se slzami a úpěnlivým zoufalstvím, jemuž míry není... Bože, přistupuj ke mně a nejbliže, — kde jsi, ó Bože můj, ó Bože můj, ó Bóže můj!

A náhle zmlklo zase vše — jakoby více ani k modlitbě a vzývání za milosrdenství té moci nad námi neodvážily se rty bytosti na loži. Zůstaly náhle beze hlasu, strašně prázdný, skoro docela bílý, vinouce se jako dvě zúžených proužků mázdry. A oči zůstaly tak, jak byly, vytřeštěné a ustrnulé, jenže smrtelný úžas je obestřel. A ruce také tak zůstaly jak byly — skříženy na nadrech jako ztuhlých a propadlých a mohly náležeti póze mrtvoly.

Neboť právě v tento okamžik zdálo dokonávati se nejtěžší určení...

Dokonávati se zdálo nejtěžší určení — — kdes v dáli, nezvěstné a tajemné, v hlubinách osudu, v tůních mystiky, a přec tak na blízku!

Jaké to hmatání vůkol, síni, domem, v temnotách — jaké potácivé spění a šum ovláčený řasami rouch, jež příšerně se kladou... jaké duté rozléhání, jež zapadá v strašné černé pláne bez zemského ohraničení, jaké hlodání v nitru rozvěšených příšerných chumlů, iež svíjejí se v křeči svých hrůz a úzkostí! Vanutí šerá a ledová vcházejí do domu všemi směry...

Ty zprázdňelé, docela bílé rty mrtvolné, jako dvě proužků příšerné mázdry, vřezovalo se v nepohnutí a ohromení v tu oblast naplnění osudu a určení — jen jakoby byly stále zúženější, stále sinavější, uhrůzněnější ve spění svých vidin. Smrtný úžas stál vůkol celé té bytosti na loži, vznášeje se v ledovém prolínání z její útrob do útrob nočních.

Ó Bože, ó Bože! úpěly rty a němě volalo toto veškeré zmámení úžasu a

hrůz, jimž jakoby ve chvíli tu nemělo býti konce. www.libtool.com.cn

A přece uplynul jen krátký čas, tak málo chvil, a ku podivu, co v jejich výmezu může býti naplněno a na jaké dráhy a stanoviště vrhnouti se šinutí osudu. —

Vstupoval tu do dveří sedlák. Jakoby nezvěstně se objevil — vstoupil tak nápadně tiše, nerozhodně. Ale přece vstoupil, a jakoby nastal celý zvrat dosavadních okolností. A hned jeho vstoupením, byť znamenati mělo cokoliv, jakoby probudil se mráкотný úžas, jakoby opory tajemných vlivů a hrůz povolily. Tiše se něco hnulo, kahanec vzplál — život pokračoval. Hnuly se bílé spjaté proužky rtů, o vstoupivší postavu zavadily ustrnulé zřítelnice — v nich v divé úzkosti zračilo se to dotazování, jež věděti musí o celém naplnění osudu, byť jím zoufalství světa mělo býti přivoděno. Němé to dotazování nabylo strašné, vypjaté výmluvnosti.

»Máme hřibátko,« měkce a trudně a jako vyhýbavě vyvinulo se ze rtův

přichozího v konečném zodpovědění těch strašných, dorážejících naň dotazů. Ale nějakým záchvěvem nevýslovného smutku obestřena zdála se jeho výpověď, byla tak těžce bez radosti, bez naděje, která v takových dobrých případech jásá v srdci zemědělce. A místo toho jakoby tu najednou pláčem bylo vše dotčeno. Pláčem, v němž usedala lidská srdce, rozlévala se krvavá pohnutí, bouřily slzy. To nezvěstovala se radost, neznačilo se zajásání epochy šťastně nadešlé ...

»Máme hříbátko,« volně, unyle, jako v zablouznění, jako mimoděčnou roztruchlenou ozvěnou, opětoval onen hlas. »Ale ...« Hlas tu nedopověděl, jen se náhle zajíkl — jakoby se byl sřítíl. A postava již spěšně, na kvap, jenž zdál se osudně naléhati, vymkla se zas ze dveří. Ty zase tak bez ozevu zapadat se zdály — aspoň nebylo při tom zvuku nějak, a vůbec nezdálo, se být souvztahu věcí a poměrů obvyklých, které by byly zmoci mohly to těžké neobsáhlé zastření duší tady na statku.

Ono ale ... ale ... ale, rvalo se v duši

tim zastřením — a dech se tajil, boudalo v srdci. Ledové prázdno očekávání vyplynulo na okamžik vůkol — a v tom očekávání jakoby se rozléhala zavlalá bezútěšná pustota hrobu a jeho zkázy. Neznámý pláč lítosti nenadále, jež zmocnila se nitra, nastoupil po neznámých hrůzách, k ustrnutí smrti zavlékajících — ale byly to vždy samé bolesti tuch smrti, které zaujaly lidskou duši a jimž bylo třeba nejvyššího přispění a milosrdenství. Za toto nejvyšší milosrdenství a přispění úpěla bytost na loži — — —

V tu chvíli vyhnula se malá dívčinka z dětské postýlky při stěně. Udiveně, radostně a bez bázně vzhledla v ponuré vůkolí. Košilka padala jí s ramenou a vlásky zaclonily zpola důvěřivý obličej. A zaperlil se světnicí hlásek něžný, plný oddanosti, tak ve sele švitořivý, jakoby skřivánek z nenadání rozpěl se za jitřních paprsků.

»Jé, máme hříbátko, o jé, o jé. Vid', maminko naše, že máme hříbátko!«

A k čemusi v nadšení zůstaly zírati ty dětské, zářivé, hluboké oči, oddá-

vajíce se nějakým zvěstem blaha, nějakým pohádkám a nezměrnému očekávání stran toho hříbátka, jehož nabyt jejich dům právě ve chvíli ty. A matka vypravši se tu z lože, nemohla zaplakat v jakémsi rozšíleném, bezuzdném výbuchu hoře, jež vyjmuly ještě nezcela známé, nedotušené podstaty. Pokynuvši pak dívence, se vzdechy zajíkájícími se, třesoucími se, vyšla ven, za povinností, za shlédnutím, co se děje, co že nastává jejich osudu. A dívka hned zase pousnula, zvracejíc se do své dětské postýlky, aby celou dušinkou oddala se pohádkovému snění o jejich hříbátku, jež ji celou hned dovedlo zaujmouti bezstarostnou rozkoší a blahem.

O já, o já . . .

Změněný a nějak seplynulý značil se prostor chléva. Chýlilo se v něm vše v těžkou, zapařenou oblast, až udolavě svým dusnem a teplem zalévající. Mdlé, ztlumené bylo tu světlo. Zdálo se, že cosi má tu zůstat zastřeno, nevyrušeno. A bádavé nepohnutí v jakési úkryty schoulených stínů a čer-

venavého a plaše rozneslého světla stálo vůkol — jakoby na číhané. A v toto nepohnutí vše se tak podivně, neobvykle vhřížovalo, jako v zlekaném i tísnivě roztruchleném zániku, jenž čemusi zdál se ustupovati. — Dvě okna z plaše osvětlené stěny černě se dmula jako do bezedných jícňů kams do té noci ven. V přítmi stěn a stropu pobzíkávalo něco mdlých much. —

Hříbátko leželo na tesách na slámě. Klidné, důvěřivé, bezstarostné. Jaksi dobře, pohodlně bylo složeno v nejpříznivější sobě polohu. Celé pokryto bylo plachtou, již vždy k takové příležitosti nutno a náležitě přichystati — vyšedši na svět, bije a zmítá sebou mládě, povstat hned chce na nesloužící ještě, slabé a nemotorné nohy a mohlo by snadno přijíti k těžkému úrazu; plachtou zastřeno a přidrženo na nějakou chvíli, uklidní se a pak již vyčká dobu svou. Z plachty vynikala na slabém dlouhém krku jako stvolu hranatá, neforemná hlava, jež dovedla se již dívati tak rozumně, sebevědomě vypoulenýma, černě jiskrnýma, milýma

očima. A hleděla a tanula vůkol sebe jako ten, jenž je zvědav. Byloť zvědavo na svět. Široký, zachliplý zářez pysků značil se již zcela po koňsku. A hříva byla bujná, zakudrnatělá, pěkně již k jedné straně se schylující, jak to u koně má být. Z druhé strany plachty vynikal černý hustý ohon, také zakudrnatělý jako hříva a až ku podivu vyvinutý, jenž dával tušiti jednou o mohutné vyspělosti a síle ohnivé račy. — Ostatek zakrývala plachta na tom tvorů, jenž právě přihlásil se k životu. A život zdál se mu dobře sloužiti, dobře tanouti — neboť ta klidná důvěřivost mládeže, složeného na te-
sech na slámě, byla tak mile sebevědomou, jistou, suverenní.

A přec, co se kolem zatím dělo — vzhledem k jeho osudu!

Jakoby stáji chýlilo se vše ještě k těžší, vyzývavější nejistotě — jakés schoulení a nepohnutí stávalo se bázlivějším, zlekanějším ve svém očekávání, jímž měly se tu provaliti jakési ohromivé běhy osudu — osudu nás všech a všeho. Chvillemi zcela zanikal bzikot

much a každý vzruch a umrtvující zrovna širé a vypjaté ticho ovládlo. Tak ovládlo, tak se označilo, aby všechno, co dalo se vůkol, vyjmouti se mohlo k celému svému pochmurnému osudnému významu . . .

Když se kobyla vyhřebila, což stalo se až násilně prudkým, neprodlévavým chodem, ještě tak neobsáhle a láskyplně ohlédla se po mláděti. Takový pohled třeba znáti, pohled matky — aby pochopen byl život v nejvznešenějších svých epochách. Matky lidské, matky zvířecí, jakékoliv matky, ale vždy matky v tom věkověčném významu. — Po mláděti se ohlédla — a jakoby jí prudce, vítězoslavně zabušilo kobyli srdce u svaté rozkoši zjednaného stvoření; zachvělyť se jí boky. A jako úsměv, ten úsměv, jímž cele se bytost oddává, zalinul se jí měkkým zářezem pysků, vlnilť se ten zářez z vnitra odkudsi, jakoby plynula jím slova nejsladší, vzdechy blahého skonečení. Tak chvíli láskyplně na své mládě ještě zřela ušlechtilá, dobrá matka — a jaké mohutnější bezpečí,

jaké jiné blaho kynouti by mohlo tvorů novězrozenému, než v tomto pohledu a v povinnosti, kterou naplnilo se jako kadlub vřelým kovem to srdce zvířecí matky!

Také jakoby všeho toho bezpečí a blaha, kynoucího z povinnosti neodmítané a lásky nezvrhlé, bylo si mládě vědomo — jak jen hledělo, hledělo kolem sebe, šťastné, nevědomé, suverenní. Za nedlouho již sejme se mu plachta a vyšine se netrpělivě hned třeba na ztepilé údy své, jimiž jednou s vichrem o závod hnáti bude světem. Jeť právě té ohnivé, bouřící račy. A tu také zjevna bude ona příští ušlechtilá, mohutná hrdost těla i ducha dobrého, nezkaženého plémě — ano jak již ta hříva, ten ohon a ten pohled se značí, sotva že světa se dotkly. Zajisté již v těch očích vypouklých a jemných ukazuje se tolik rozumu, tolik charakteru i ušlechtilosti, bez zavilé podlosti a podezřelé zloby, již tolik v tom koňském rodu bývá utajeno — oh, poznal hned zkušený hospodář, že světu darovala příroda vzácné, krásné zvíře.

Zhlédnuv, co vyšlo na svět, pohledem jen běžným, ale znalecky výzkumným a pronikavým, zaplesal v nitru. Ale jen jako utajeně, ještě není na všechno čas a se svým poznáním nikomu chvastavě by se nesvěřil. Řekl si jen zatím v duchu: — Zaplať Pánbůh, a v duchu se vděčně požehnal. A mnohých dalších významných povinností, spějících tu, jichž třeba míti tak pevně na zřeteli vzhledem ke všemu, dbáti stále nepřestal. Činil tiše, horlivě a svědomitě vše, co vyžadovaly ty těžké chvíle vzhledem k matce i mláděti. Neboť všechno učiněno ještě nebylo ani všechno odčiněno. Ale že pořád dosud vše dobrým se zdálo, znova v radostném zaplesání v duchu opětoval: Zaplať Pán Bůh, zaplať — Bože, jak vše řídíš a činíš a jaké nevyzpytatelné jsou běhy Tvé! A stále při tom činil, co bylo třeba — sám, bez pomoci, bez značného cizího účastenství. neboť vše to je v případech těch nejen zbytečné ale i škodlivé. Jen v tajemném takovém smutku a tichu a v takovém hlubokém, aby se řeklo

intimním obcování vynášejí se nejvýznačnější epochy života. A kobyla i nebvla by asi v těžké velké chvíli své připustila jiného účastenství, než hospodáře svého, jemuž tak oddaně důvěřiti mohla jako dobrému příteli i lékaři. — Zaplať Pán Bůh, zaplať... samo jako v žehnání a chvalořečení vzrušeného srdce vytryskati neustávalo v duši hospodářově u veškerém tom napětí umu, sil a povinností — bylo to jako neustálé vznícení modlitby zbožného svědomí, to vznícení, jež nikdy neutuchá a všechno činění a ponětí lidské korunuje . . . jen ku svému Bohu, Pánu, Stvořiteli!

Tak až zdálo se v pořádku dosud —

Tu najednou kobyla jaksi přikře odvrátila pohled od mláděte. Kamsi náhle se zaujala, v cizí místa, kamsi tak podivně a smutně. A schýlila se jí šíj jako zlomena, a hlava přikladla se ku žlabu, jakoby měla potřebi nenadálé opěry.

Hospodář, tak sžilý se životem světců svých a tak sžilý zvláště s dra-

hocenným zvířetem tímto, postřehl tuto změnu. A něco jakoby ho udeřilo, ostře proniklo hrudi. Ale než dovedl si vše jaksi uvědomiti, dříve než rozum tu cosi uvedl, svými zkušenostmi se přihlásil, již beze všeho ona strašná neblahá tíseň provalila se mu útro- bami — tíseň zdánlivě bez podkladu, okolnostmi neurčená, neopodstatněná, která ale tajemnými ohromivými prů- běhy nitra neodolatelně stavěla se nad všechny rozumy a důvody světa. Ja- koby v ten okamžik propukly znova všechny ty nedávné tíže, nejistoty, tuchy, ta ohrožení a mráкотná ohro- mení. Ruce mu poklesly, mrazivý prázdný chlad ubíral se cevami jejich krve. A zajíkl se u vzdechu těžkém, přerývaném — a to neustávající že- hnání a chvalořečení v nitru jakoby rázem zaniklo v jakémsi děsivém, čer- ném, marném významu, propadávají- cím se kamsi v neohraňčené bezdno zoufalství náhlého a neodolatelného.

Ale byť bylo jakékoliv hnutí a zne- pokojení vlastní duše, nebylo lze nikdy v tomto místě odvracet se a zanechat

*

povinností, nikdy neustávajících, vždy tanoucích . . .

Zdalo se, že přisunulo se cosi blíže a úžeji ke všem těm věcem, co nablédalo těmi černými jícny, v něž propadala se protilehlá okna.

Jen hřibátko v bezstarostném sebevědomí hovělo si na tesech. To bylo bez tuch, bez znepokojení. Všechno se o ně stará. Chvilkami jakoby již minilo poskočiti — ale plachta bránila, a bylo to dobře, což i posléz nahlédát se zdálo samo, neboť zas již tak klidně a pohodlně složeno bez vyrušení hovělo si na čisté slámě — té blahé dobré podušce celého toho života mnohotvarého, jímž žije země. Tak klidně, tak bezstarostně a tak zadostučiněně — teplo bylo mu, zdrávo a tak ještě nasyceno bylo sladce z nedávných mateřských útrob, jež jakoby tu jeho mladou bytost celou ještě plnily a hřály a sílily a budoucnost určovaly.

Temnotami venku cosi se zvedlo, pochmurně ševalilo, jakoby u vlání černých závojů. Prohýkávati pak cos se nocí zdálo a úpění se tam pozve-

dalo. A cosi sunulo se jako štejným rytmem, zachváceným neznámou mocí. A jako oddechy a ustrašení a jako chod vzdušný a chmurný, před nímž není úniku, cloumalo to oblastmi toho temna jarního a pustého, jež obraželo se v samých černých propastech a dálavách se znojnou hrozící zkázou, a zdánlivě bez života. V tomto období jara jsou tak smutné a hrozné jarní noci a pocity, jež vzbouzejí!

Aby všechno, co se dalo, vyjmouti se mohlo k celému svému osudnému významu!

Vše stanulo, očekávalo v jakémsi zatajení dechu uvnitř — naslouchalo bližícímu se naléhání osudu... Byloť v celém chlévě tak vypjatě mrtvo ve chvíle ty. Vše k jistému cíli! Vše k takovým záhadám a vztahům, jimž nic pozemského nedovedlo odpověditi. Mrtvo to uprostřed života znamenalo něco od tohoto žití příkře odloučeného, něco, co v neznámých prostorech, nedaných našim smyslům, probíjovávalo již své vstupy a své zámysly. A za ticha tak úzkostlivě v strašné na-

pjatosti sevřeného, jímž vše hmotné tady jakoby se pohrobovalo. Schýlení všeho, posupný majestát záhad a ohrožení . . .

Požehnané zdroje života všeho — mléko mateřské! Kobyle neobyčejně a kvapem nalévalo se vemeno. Bylo až mohutně vzedmuto, hebké, a jako ze šedého plyše. Kvapilo tak ve svém nalévání, že v několika málo okamžicích nabylo neobyčejných rozměrů. Kdyby ani hospodář všim ostatním nebyl tak těžce zaujat, i tato okolnost byla by mu připadala ku podivu neobvyklou, vyžadující zvláštní obezřelé pozornosti.

Vemeno napjalo se zatím úžasně podezřele se i zalesklo.

Zvíře musilo pak namáhavě nakročit, neboť pronikavě vyvalivší se veškero to zduření naplnilo zatím celý prostor břicha. Sedlák ze své zkušenosti seznał hrozivost příznaků. Náhle husté mléčné výrony jako řasnaté, bílé zakvétání objevily se na strukách vemeně. Znepokojený, zjitřený a jakoby užaslý život vystoupil to ze své skrýše, předčasně čímsi vypuzen. A kapka za

kapkou toho života, mléka bílého, teplého a bohatého začala padatí na tesy. Požehnané zdroje mateřského mléka, dopřáno-li jich dětem života . . .

Hříbátko se znenadání ohlédlo po matce — jaksi to pudem po tom veni, po těch krůpějích, jež náležely jemu. Snad postihlo, že minuly se tu s během jeho života velké úkoly a bylo znepokojeno. Nebo ucítilo sladce mámivou vůni mateřské krmě nedaleko vykypující a začala se pomalu hlásiti potřeba. Má pomalu zahájiti se již vlastní život. Ale že bylo pod plachtou a že ještě nikdo mu nenapomáhal, a že konečně ještě tak dlouho nebylo, zůstalo nadále klidno — však že bude, co býti má. Vypouklé oči jeho byly ku podívu rozumné, tak jakoby ve své nevědomosti se vším obeznámené. Neboť neví-li se, ví se vlastně všechno. A vše že již bude, co býti má. To jakoby se značilo v tom zvířecím kolem tanoucím pohledu . . .

V dobu tuto jindy mělo by zde být již plno života. Bouřila by a ržála ko- byla netrpělivá po svém mláděti, prudce

by se ohlédala, vzpínala, bila kopyty. Mluvila by a volala vzhledy svými po dítěti svém jmény nejsladšími, mámi-vými — a přisunovala by se boky i zadkem k němu, ze široka by se roztáhla, aby co nejvypjatější a nejpohodlnější ku přístupu jeho měla prsy své. K jeho přístupu, jako k slavnému zahájení, k přijetí a nové epoše zvířecího žití, jeho i svého. Třebas by ještě na okamžik z těch či oněch příčin uznáno bylo za vhodné prodlévati s vlastním připuštěním hřiběte — ale pak nebylo by již nic jisto v okolí trpělivé, svého práva, své rozkoše, své povinností domáhající se matky. Chlív by se zrovna bořil, duněla půda, otfásalo se celé klenutí. Býti tu jen opatrným, radostně opatrným hospodáři! Ah, tak s úsměvem, v ukonejšení popřává se tu tak rádo vši zvůli nedočkavé matky — však již také lůžko vyjde, vyčistí se kobyla a tu teprv nejraději hospodář poprvé připouští své hřibátko. Jaká to chvíle — jaká bouřlivá radost u kobyly, to je pravé jásání zvířecí duše, nadšení nejvyššího

blaha. A přimkne se pak to mládě tak rozkošně, nemotorně, může státi již na nohou, jež jsou již jako struny, metá ocasem, chvěje hřivou, oči mu září, a řehťá to všechno vzájemně, opojeno životem. První to zassání, ten výtrysk všeživného zdroje, to nové splynutí bytostí, jež po tajemném spjati útrob s útroby byly nenadále rozpojeny . . . Zase jsou jedno, části celku a celek částí, jedno tělo, jedna duše, jedna radost, slast a síla, velký úkol spojený! Radostně a směle již si bije hřibátko o vemen, a jak si bije, až klisna se pozvedá, uchyluje se tomu bezohlednému narážení a přes to přimykajíc se k němu co nejoddaněji, nejobetavěji; a zas ustane si hřibátko na okamžik, odvolní se, poskočí, i zařehce třebas v oddechu — ale hned zas mléko stéká mu celými pěnivými proudy ve chtivé mladé útroby. Celou duší matka se mu popřává — celou duší v nový život vlévá . . . a sama při tom mohutně řehce, jakoby těmi zvuky ze své duše vypěvala zvířecí hymny štěstí, nejvyššího vypjetí napl-

něného života. A horoucí jakési nadšení chvěje celým jejím tělem, rozlévá se po těch ušlechtilých, mohutných tvarech, jež jakoby hrdě hlásat chtěly světu o síle a moci a štědrosti přírody, širokou horoucí vlnou tepotu krve, opojené mateřstvím. Naplnění života, jediné cíle, jediné štěstí v obsahu jeho! A hospodář v úsměvném sdílení všeho toho štědrého naplnění života stojí opodál... dlouho a v nevyrušení a v nenabažení... v zádumčivých slavných dojmech svých zpodobuje mimoděk to naplnění a štěstí života vlastního, téhož osudu a nevyjmutí ze všeho!

Tak bývalo druhdy v tuto již dobu po vlastní události — v tom obdobném, ustáleném obětování života zde. Náhle nyní jakoby dosavadní ten život byl zvrácen, odchýlen. Černé, zlověstné přítmi oddělilo jej od bývalého jasu. Jakoby doposavad plujícím po známé klidné hladině vsunul se v cestu záhubný vír, jímž strženo vše do bezedných spoust. Strašidelný závoj, příkrá maska zahalily jeho tvář — a jiný zjev

života tak strašně, neznámě zazel těm, již pozůstali. —

Zrovna v tuto dobu ohromivé přítmi nehybnosti opanovalo celý chlév. Mrtvo a pusto a hrozno tak, jako v půlnočním vzruchu duchů neblahých místo horoucího tluku života. Kde kdo, zvíře

člověk, hmota i stíny pohrobeny byly onou schýleností. Nezvěstně se cos připravovalo, před čím v ústrachu vše ustupovalo. Něco strašně jiného uprostřed toho života. Bylo-li kde jakéhokoliv projevu jeho — snad že nerušeně, nedotčeny mouchy dále bzučely žalostnou svou píseň, a myš kvičela, a vlály stíny od světla zanášené, a zela noc v strnulosti svých jarních propastí a obvyklý svůj průběh všechny změny měly, nic aspoň v soutyku těchto chvil neodvážilo se jaksi vyjmouti z úkrytu zabezpečení svého před tím, co nastupovalo. Neodvážilo se rušivě zasáhati v ohromení svém.

A jen to, čemu vše bylo určeno naplňovalo poslední svůj úkol.

Kobyle bylo určeno naplniti poslední svůj úkol. To cosi záhadného z černých

bezedných jíců přisunovalo se k její duši . . .

Kdy matka přestane dbát o dítě — ó, zle je, nekonečně zle a zoufale, a sama zkáza to kyne. Přestala to kobyla náhle dbáti o dítě své. Odvrátivši se prvé tak příkře a schýlivši šij a hlavu neoznačitelně přiloživši ku žlabu, více se již po hřiběti neohlédla. Zůstávala tak chvíli. A jakoby měla potřebí stále více opěry, chýlila se jaksi celým tělem, zdálo se, že v jakémsi rozkladu a v upadání celé své bytosti se nachází. Křečovitě napjetí, jemuž zřejmě se poddávalo zvíře jako tomu, co nelze více zdolati, zachvátilo je, uvrhujíc je na chvíli v nehybnou, strnulou posu — bylo to mohutné tělo jako kus skály nehybné, slité, neživotně připoutané ku svému podkladu. Pak najednou jakoby napjetí křeče povolilo, zachvěla se úžasně kobyla na celém těle, až promýklo toto chvění všemi útroby, odkudsi až ze samé duše se provalivší. A srazila se boky vzhříženě do sebe i celým tělem jakoby se srazila a hřbet se nepoměrně zvrátil, a břicho příšerně

zvarhanilo. V nesčetné záhyby, jako když o hladinu vichr udeří, podivně se složilo. Ty pak začaly sebou těžkým rytmem cloumati. A z hluboka, jako v záchvatech, jež usilují o život, jalo se zároveň zvíře vydechovati, jenže každým takovým oddechem ne jakoby vycházel z hrudi pouhý prázdný vzduch, dech, ale jakoby spíše rval se to již z těla jakýs těžký, strašný chaos rozkladu života a síly. Zrovna vším prostorem chléva kymácely v dunivých nárazech ty oddechy. A vše neodolatelně zachvacovaly v úzkost a zděšení, nevědoucí si rady ani pomoci. Při tom zraky kobylly zřely v úporném strašlivém kmitu kamsi uříceně před sebe, avšak ne před sebe, k čemusi známému, ale kamsi v neznámo daleké a snad i těmi všemi hrůzami naplněné, jejichž ohlas tady byl dán. Fialový, krátký, nepohnutý plamen trčel v zřítelnicích divě rozšířených a zčeřených, jako bludně vzdutých zraků těch. Tak to trvalo chvíli — a snad to bylo i jen několik takových oddechů, jen několik rytmů té hrozné posupnosti. Leč není

mnohdy rozdíl v naplnění věčnosti či okamžiku — a toto naplnění zde jakoby celou věčnost zachvacovalo svými hrůzami. Stejně hrůza účastní se umírání života, ať lidského, ať zvířecího.

Náhle začala se kobyla řítiti zadkem k zemi. Jako když člověk padá sražen do propasti a ještě divým zmávnutím rukou snaží se zachytiti kdes, co celé tělo již je vrháno neznámým cílům vstříc, tak zvíře to v řízení svém utkvělo předkem těla na své podstatě — jakoby se mu to ještě podařilo zachytiti se v těch propastech jakýms posledním divým zmávnutím sil. Bylo to jako sřícení se obrovské hmoty, jež nena-dále pozbyla svých opěr. Zadkem dopadla na tesy v neovládnutém dopadu, na všechny překážky a závady, jimž se nevyhnula, vše strhujíc a boříc s sebou, až zapraštily lomčivě tesy, vše se zakymácelo, vše se vzbouřilo, zděšeně unikajíc z okolí řítícího se těla.

Jen to mládě, o něž jednalo se nejvíce, zdálo se netečné, málo se po-

ohlédajíc, co neobyčejného se děje s jeho mámou — snad že vše tak musí být a vše musí se státi, co se státi má.

A v jakém si zájku překvapení strašného a nenadálého, jímž pohrozil nám osud, zůstalo vše vůkol na tyto chvíle. A bylo to zároveň strašné očekávání dalšího příští v neukončení všech těchto zjevů, kterými jakoby bezedně naplněno bylo to zejivé, nahlédající a dokořán rozevřené lůno jarní noci . . . Ono daleké kvílení jako pláč, jako smutný, šílený popěv zřejmě vyznívalo z noci té — kdo by jen zaposlouchati se chtěl. Leč vše zaposlouchati se tady musilo k odbývané jiné písni — smrtelného dotčení . . .

Tady bylo bezmocné každé přispění člověka. Sedlák stál bez rady, schvácen, němě přihlédaje k hroznému divadlu. Tady bylo to, kdy stává se zbytečným člověk, a co se děje, děje se, aby vlévaly se nové hrůzy v srdce diváka.

Pouze na okamžik zůstal ale na tesech vězeti sřícený zadek kobyly. Jakoby to jen svým způsobem takto

strašně poodpočinul. A jakoby při celém tom pádu jednalo se o pouhé takové strašné nedorozumění, o pouhý přehmat a selhání jakéhosi pokusu, mělo zvíře za vhodné na kvap napravit tento svůj strašný přehmat — prudce najednou se zase vymrštilo ze země a bylo to pravé řícení se vzhůru. Byly tak nenadály a hrozny tyto divé přemety smrti a jakoby se jednalo o dostižení něčeho, co úprkem kvačilo. Kobyla však již jen stěží zachytila se zas nohama půdy a zjedнала si rovnováhy. Postavivši se posléz zas, srazila se celým hřbetem a zvarhanila v bocích hlubokými záhyby — bylo až nepochopitelně, kam podíti se mohlo najednou celé to tělo, sestředivši se v pouhý jakýs chuchval, vzepřený na úporně napiatých a do daleka rozkročených nohách. Šíj natahovala se přes žlab, a nozdry, široce se roztřeštivše, jakoby nabíhaly čímsi neblahým zevnitř a kameněly... A takto vyčkávala, takto poddávala se kvačení zkázy.

Pracovalo patrně vše v útrokách

zvířete na život a smrt. A za takového ticha, k vzdechu a ohlasu, jakoby tam ponure cos kamenělo. Jen němý zlověstný pohyb u zvláštním podélném příšerném šinutí cloumal zvolna celým zvířetem. Zdálo se, že již takto v klidné příšernosti vše se odbude, až totiž šinutí to pozvolna ustávajíc a umdlévajíc přejde ve vlastní strnutí smrti. Bylo ale patrnou najednou, že ještě dříve něco musí předejít, v útrokách těch že zbývá ještě něco strašně nenaplněno, co také dokonati se posléz musí. Zvíře tu totiž divě a vzrušeně zvedlo ocas — nepoměrně vysoko, jenž jako ztuhle náhle vyčnělý proud vyznačil se v pochmurné oblasti chléva; změť napjatých jeho žíní jakoby se strašně zježila . . .

Ale takto zas vytrvávalo chvíli — jako pořád nerozhodnuto, neustanovené ve svých smrtelných zámyslech, čehosi vyčkávajíc, snad vlastního úderu smrti. A po ty chvíle vytrvávalo s ním tak všechno, co bylo vůkol, v onom s sebou strženém strašném soujemu, v němž všechny hrůzy a osudy se při-

jímají a sdílejí. Osud tohoto zvířete jakoby byl osudem všeho a nemohlo býti ničeho jiného za těchto chvil.

Daleký pláč krajiny, onen smutný, šílený vzlyk umírání se význačně blížil, pozvedal se úpěnlivě, jako miserere v půlnočních klenbách chrámu — jen kdo by chtěl naslouchati. Zdálo se, že vše naslouchá nastupující smrti zde.

Najednou kobyła úporně se rozkročila, nechávajíc strmě vyzvednutý ocas, v němž jaksi každá žíně se ježila; a co nejmožněji, nejnásilněji tak učinila, aby všem útrobám tam popřáno bylo jakés celé rozkacené zvůle a rozevřel se východ jakýms všem zkázonosným zřídlem, jež se tam patrně prorvávala. Nyní zalehl celým chlévem neslýchaný vzryv, zvuk to nejstrašnější nesnesitelnosti, jaká kdy útroby života napadla. A zároveň nastalo jakés rudé zaslnění všeho. Celý oblak strašné, šplýchající, kouřící se krve vynesl se to z útrob zvířete a jakoby vřelým šarlachovým plápolem dovedl zastřít vše kolkolem. Krev vytryskala na všechny strany jakýms děsným krvo-

tryskem a s neoznačitelným šplýcho-
tem rozlévala se po tesech, na stěny
zasáhala — vše rudé, krvavé, strašné
tak. Při tom nadále již jen zvíře těžce
hýkalo, v cizím jakéms, zduřelém ro-
potu, bez jakéhokoliv dovolávání se
snad něčí pomoci po možnosti něja-
kého přispění, bylo to již jediné úspě-
šní zoufalství smrti bez vyzývavosti
k životu. A řítilo se na tesy, jenže
nyní nikoliv snad jen zpola zadkem,
v pouhém takovém přehmatu — nýbrž
celé, rázem, zadkem, předkem, tělem,
duší... vším, co slulo jeho bytostí.

Stalo se to v jakéms rozsáhlém,
zpříšernělém povyku, jakoby přehnal
se tu chumel hrůz, a v úprku téměř,
jímž kynula zkáza zvířecí duši. Pro-
rvány se to zdály jakés známé obzory
a přivaly i propasti noci té jakoby se
náhle uvolnily. Nějaká černá strašidla
hmatala po všem vůkol a pochmurné
vzryvy vynikat se zdály z otřesených
podstat věcí živých i mrtvých.

Pak za povlovného, neoznačitelného
stenotu, tak tenkého a vetchého, jako-
by ušlapané kuře pískalo, což tak

*

smutně, nepřirozeně se odnášelo od těch mohutných, sebou kymácejících útrob, jalo se zvíře natahovati nohy. Připadalo, že samy o sobě se natahují, bez vůle ostatní o těla, pracující na svůj vrub. Zároveň na stranu těžce pokládalo hlavu, několikrát zas ji zvedlo a zas spěšně přiložilo, nemohouc jaksi pro ni nalézti nejvhodnější poloby — nemohouc a nemohouc — co boltce zatím neobyčejně, nepřirozeně vyniklé, zvracely se klesle vzad. Ještě se ta hlava naposled jinak pokladla. Při tom jala se ohlédati takovým dalekým vůkolem. Ještě to světlem přítomna a zanechaných velkých povinností a svatých památek prohlédly ty umírající zraky. Snad to po něm zatoužily, po zanechávaném dítěti. A vzdechla při tom kobyla tak neoznačitelně lidsky, tak výmluvně, jako matka umírajíc. Až zůstávaly i oči smrtelně tanouti, propadávající se a strhující v nepochopujícím, nehybném úžasu.

To již kobyla umírala... Tak tiše, bez hlesu, bez ropotu. Bez jakéhokoliv označení jiného, jen v tom stále spě-

jícím oslabení dechu i tepotu srdce. Nyní ještě toto naposled kolosálně se vzdulo v takovém překotném nárazu, jakoby ještě jen ono samo na okamžik ožilo v obrovském tom těle. A ustalo pak rovněž. Také usínalo. A tělo se ještě zachvělo, jako u toho, jenž ovládnut byl náhle hlubokým snem: A bylo po všem. Kobyla dokonala právě. — — — Kus štěstí ze statku odešlo, velký majetek byl zmařen. Ten co tu stál, nemoha pochopiti tuto ztrátu, tuto katastrofu svého majetku, jakoby byl sražen v propast, z níž není vybřednutí.

A v tu samou chvíli smrti, než co jiného by nastalo, zařehtalo lehounce hříbě a znepokojeně pozvedlo hlavu jako v nejistotách. Hledělo tak chvíli před sebe, jako v pátrání, i to mrtvé, rozložené na tesích tělo ve své vzhledy jímajíc. A hledělo nyní zcela jinak, než prve. Nebyla to již nedávná sebedůvěra, zadostučinění, jako když přišlo na svět. Již jakoby první těžké zkušenosti nalehly v jeho osud. Nějak pochmurně a zaujatě zíralo, jako by

v jeho vědomí dostavila se zlá, zne-
pokojivá myšlenka, již není s to po-
chopiti, ale která jeho pud již zasáhla.

Matka ležela s nalitým, těžce nabu-
řelým vemenem, stranou trčícím, jež
mělo ale již mléko mrtvé, sražené.
Mléko to nezúrodní více života, ne-
bude požehnaným kvasem svému
mláděti . . .

Kobyła umřela. Ležela nyní tak
klidně, bez zápasu, hlavu mezi před-
níma nohama nataženu, jak činila
jindy oddávajíc se pokojnému spánku.
Kdyby nebylo vůkol toho příšerného
oblaku krevného, jenž dával svědectví
o strašných katastrofách života, nic
by u ní nepřipomínalo nyní na hrůzy
smrti. Takovému dokonanému vyrov-
nání odevzdávati se zdálo u vybojo-
vané posici své. A nějak sladko, v ne-
konečně blahém ustrnutí bylo náhle
tomu mrtvému tělu po přestálém zá-
pasu. Byloť zatím tak daleko vystou-
pilo z pozemských vztahů a dobro-
zdání, tak daleko ode všech béd . . .

Při všech těch údajích, jimiž zhrou-
tilo se v nivec tolik podstaty, vyčká-

val hospodář jako zvrácený dovnitř. Z té propasti, do níž osud náhle ho strhl, nemohl vybřednouti a jakoby se o to nenamáhal, že je to marné. Studeného cosi, jako kámen, jehož v noci nenadále teplou rukou jste se dotkli, zasáhlo mu do útrob. Mrtvo, kalno, pusto, zastřeno vše vůkol jeho smyslům. Neuronil ani slzy, jež u dobrého zemědělece splynou začasté u katastrof daných přírodou — neuronil ni jediné slzy při pádu zvířete ušlechtilého, věrného, jímž nadešla i nejtěžší hmotná pohroma, ani povzdech, ani vzryv nářku neodešel z jeho řader. Měl jen ústa sevřena, sevřeno hrdlo. A díval se na celý zápas dobré své kobyly bez hnutí, bez činné účasti. Jen to srdce ledovatělo mu a zastavovalo se v těle. Tady nebylo pomoci, přispění — surové a rouhavé bylo by tu i každé vetření, každé rušení majestátu smrti. Duše ho zrovna opustila — cítil jen, že zavládá vůkol ohromivost, pro niž není pozemského pochopení a před níž vše tak úžasně, hříšně míjet musí.

A připadalo mu vše kolem něho jako zpola patrné, jako temně, tajemně zcloněné, nepozemské již. Co by chtělo, mohlo se ploužiti nocí tou a kolem něho samého a zjednávati si vlivu — jeho duši zůstávalo by vše zastřeno. A zůstávalo jako zneobsáhléno v ohromivém úžasu. Ale neploužil se nikdo, nic nezjednávalo si již nenáležitěho vlivu, jediné samo tajemství smrti dlelo vůkol. Bylo to v jeho ponětí jako nenadálé zatemnění toho prostoru, v nějž vhříženy dosud byly všechny pozemské vzhledy. A ono ohromivé očekávání čehosi mystického, kdy již odestře se záhadná opona jakás před tím velkým, věčným tajemstvím, v jeho duši vytrvávalo. A jen chvílemi zmítaly se mu do duše divné tajemné hloubky, chvílemi cosi tak prudce a neodolatelně se tam vypjalo, jako bouřlivé zmítané hvězdno, jež rozlévá se znojnou oblohou noci.

Taková zdání a pronikání v něm provázela celou katastrofu, jež se tu právě udála. Ruce mu visely ochable, ramena sebou cloumala. A někdy mi-

movolně pozvedal ty ruce sevřené v malátnou pěst ke hrudi své, když mučivě se nějak propadala. Když pak naposled zavřely se poslušné dobré oči zvířete, hrudť ta sebou strašně zalomcovala. A v úžasném, upadavém zmatku zatěkal zoufale a bezradně pohledem vůkol, jakoby mu bylo v tu chvíli nahlédnouti ve tvář všem těm nejistotám života, na nichž zakládá se všechna zkáza a zhroucení a zničení pozemská ... Pohledem tímto vyznačoval i všechny své úzkosti a bolesti a ustrašení, vše to, čím zmráčená jeho duše byla naplněna.

Zavadil zároveň jeho pohled o bílé, jako alabastrové ruce, jež v pronikavé utkvělosti kladly se před sebe k se-pjatí. A kamsi vzhůru vynikaly široce rozevřené, mystické, bludné pohledy, od zjevů pozemských v nevýslovném ustrašení jako odtržené. Rty příšerně zamodralé a bezkrevné, neustávající se třásti závany ledových dotčení, jaly se pohybovati rytmy jakoby vzdušnými, prázdnými, v odměřené, těžké váhavosti, jakoby mluvilo vidění. Zvuky

hrobově zaúpělé vyvstaly z nich: — Smiluj se nad námi, Hospodine, smiluj se, smiluj se... a tato svá volání a úpění opětujíce čím dále spěšněji, jako v ústrachu a v nedočkavém úžasu, aby vše najednou bylo vysloveno, aby pochopil Ten, jenž tu pochopiti má, rozjektaly se posléz k pouhým splynulým, srdceryvným vzlykům, jež rvaly se v uřícení a bezdechu.

Tu ten člověk popošel ke štkající a bezmezně ustrašené ženě, jež dala se takto zchvátit katastrofou, a sdilně a horoucně ji pojal v obejmutí... snad že dvěma srdcím ve splynutí lip se snáší každé neštěstí. A neštěstí jejich bylo veliké.

Míjely tak chvíle — cosi vůkol zdálo se míjeti s tím časem, s těmi událostmi, cosi se vším míjet a unikat a jinam rozhlašovat své panování a tak nějak významně se při tom ohlédajíc zpět, k tomu všemu zde, po zanechaných zde posicích...

»O já, máme hříbátko a takový pěkný,« zašveholil tu z prahu chlěva zase dětský hlásek, jenž přišel sem ze

své postýlky, nemoha se dočkati. A zatleskala holčička rukama. Ale najednou zvažněla a sesmutněla, udivené a ulekané oči upírajíc na mrtvé zvíře. A ta krev, všady krev, jako rudý hořečný oblak věstící neštěstí, zkázu. Začalo se dítě bázlivě ohlédat, v nejistotách, poklesnuvši ve své zmužilosti. Na otce a zase na kobylu — stále bázlivěji, nejistěji, až uchýlilo se posléz k nohám jeho, skryvši tu obličej. Otec něžně pohladil ji na vlásy a pověděl své holčičce:

»Máme hřibátko, takový pěkný . . . ale . . . ale — maminka mu umřela.« Dopověděl to v rozpacích těžkého, nejistého trudu, ale přece jaksi tak, aby co nejmožněji sejmul stesk se srdéčka dítěte, jež k němu bralo útočiště. A v hlase tom bylo tak již opanování vlastního neštěstí, utlumení vlastního hoře, jaksi aby povzbudil tolik neskonaleho hoře ostatního.

Holčička vzhledla zase ke kobyle, držíc se nohou otcových. A bylo jí to něco zcela nového, aby umřela kobyla jejich; to nemohla pochopit — a tak

jakoby po prvních dojmech zvědavost zase u ní zvítězila.

»To už nám teda nebude tahat, tatinku? A svůj hřibátko nebude . . .« tu se zamlčela, nevědouc si jaksi rady . . . a jakoby vyhledávat snažila se vhodný výraz pro své zámysly . . . »nebude už svůj hřibátko chovat?« dopověděla. Patrně zdál se jí tento výraz nejvhodnějším vzhledem k poměru matky k dítěti, i vzhledla zase k otci plna starostlivé tázavosti.

»Nebude, nebude,« odvětil otec vážně, chmurně, v těžce unylém, ale jako probouzejícím se zaujetí; a vzdechnuv a pozvednuv hlas ještě unyleji, ve zpěvném, nevýslovně zbolestnělém zasmušení dodával: »ani tahat, ani svůj hřibátko chovat už, a kus štěstí nám s ní odešlo.« I mohlo se zdát, že prorve se jeho hlas k těžkomyslnému zaštkání, jak se chvěl a úžil a trhal. Při tom hleděl stranou smutně na kobyly, na kus zaniklého štěstí jejich hospodářského, těžkého života —

Zatím jakoby nastalo zase nutné navrácení ke všemu životu, k povin-

nostem, jež tu nikdy nepřestávají, ale hromadíce se a vyplývající ze sebe v chodu přísném, nezbytném, nikdy nedají se odložit, stále očekávají svého hospodáře, svého plnítele, jemuž se ukládají. A nemůže býti tu nikdy poshovění, oddání se vlastním vznětům, zahrávání s vlastními city. Nemůže ani trudu ani hoří, v němž i celý svět by úpěl, dána býti zvůle tady, aby vyrovnilo se s pukajícím nitrem svým. Nemůže býti ani na okamžik pozastavení při jakýchkoli zhoubách a nelze prodlíti ani při neštěstí, jímž uničila by se i každá radost, naděj i samo srdce by se zpusťovalo. Zem a její dílo neustává nikdy volati, vyzývati. Bylo třeba již neodkladné navrácení se k povinnostem. Svrchované nutno, svrchovaný čas.

Kobyla prozatím ničí povinnosti nepotřebovala. Své celé zadostiučinění již měla — všeho se jí dostalo, ó, jaký to záhadný pohled, jaký nesmírný, pochmurný majestát ve smrti, po bědách, zápasech i rozkoši života . . . V jakém velebném, ponurém klidu hovělo si zvíře v náruči smrti, po

všech svých povinnostech, jež nyní s tělem svým jakoby složilo, odevzdalo zemi. www.libtool.com.cn

Po špičkách chodili vůkol, něco ztlumeného a povznešeného utvářilo se tady jako ve svatyni — nechte ji, nechte, značilo to . . . vše tu ctilo majestát smrti té, neb smrt má vždy stejný význam.

Ale smrtí dočasně život se neukončuje — zůstal jiný život, tolik života zůstalo ještě, tolik povinností, za nimiž neunavně dále spěti . . .

Zůstalo tady hříbátko. A to si ko-byla chovat nebude, kdo že je kdy chovat bude? A to uštvanému hospodáři připomenulo zase jeho další povinnosti, s nimiž život země nikdy neustává. A začalo se také hříbě samo hlásiti najednou s důrazem. Vzrušilo se, netrpělivě, ač nemotorně vyvstávajíc s plachtou na sobě, začalo se motati, hrabati po tesech a již již se udržovalo na nohou. Hlásilo se to k životu, ke svým právům. Zachtělo se mu neodolatelně mléka mateřského, kobyliho mléka. Což záleželo mu na

tom, že toho mléka více není, že urváno mu náhle smrtí, že nezbylo mu tady ničeho, co má mu býti všeživým zdrojem života — jeho právo tady je. Chce kobyliho mléka, mléka své mámy.

Obrací se vůkol, pokládá tázavě hlavou na strany, vyhlédá stále udiveněji a kormutlivěji a tlamou čehosi se jímá, čehokoliv, co přináší zdání vemene. A naskytlo se mu cosi právě — tlama zanesla se vzhůru, chytil y se toho chtivě rty, zamamlaly na tom. Ale nezateklo mléko. Po dřevěném pažení začalo se natahovati ohryzujíc je — ale ani to nedalo mléka. A nic nedalo mléka z té hmoty, po které ještě sáhalo v několika marných, beznadějných pokusech. Ah, nic nebylo tu zdrojem, z něhož padala by mana nebeská. Nebylo kobyliho mléka, nebylo matky, matky nebylo!

Úzkostně a v zmatku náhle zanechalo hříbátko všeho. Tak jako v úžasu zůstalo nehybné a do prázdna kamsi malátně patřilo, jako ten, jenž poznal, že zbloudil, a neví si rady. A zařehtalo tu — v takovém zalkání, jakoby malo-

mocném, úzkostlivém dovolávání se. Bylo to jako dětský pláč po matce své.

Na to vše patřil hospodář. Jaksi úmyslně ponechával si na čas vše shlednouti do konce, až by vše se označilo, co přijíti mělo. Sleduje v podivném vhřížení se v celé nitro své to marné úsilí opuštěného mláděte, to malomocné pachtění odbývajících se před ním, jakoby měl tu své zvláštní úmysly a vzněty, jež vyvoditi chtěl z nejhlubších tajin duše své. A taková zdání duší mu táhla a taková hoře a taková tíhnuti. A celé osudy před ním spěly, osudy života, všech jeho nejstrastnějších zjevů a jeho vyvážené i nevyvážené pravdy. Jakoby tu mimoděčně bádal a určoval o nich — a jakoby vyvažoval a odhadoval pravou podstatu jejich. Ó, co že je zbytečného, marného, pošetilého i hříšného v životě mimo to málo, co zbývá jedině, ale co tak je nesmírné, ohromivé i vznešené a z čeho pak vlastní život je složen...
eho samého a co ho potkalo, jakoby při všem nebylo; nejednalo se již

o něho, ale jako v pozadí a zaujatí všeho jeho vědomí naléhala taková neodvratná tanutí — a že i tato spousta musila přijít, že přijít musí, co přichází, že není vůbec vyjmutí z ničeho, ani ukončení ani předejití spoustám jakýmkoliv, jež by byly usouzeny, to vše tedy že může kdykoliv nadejít a zajít, zas ukončiti se rázem a zase nové nadejde, že vše přijít může a přijít musí, co přijít má! A jak rouhavé i malicherné je očekávati věci jiné, vypočítávati svůj prospěch a své výhody, vyhnouti se snažiti jejich určení a říci snad: tady dost je neštěstí a utrpení, jakoby každého neštěstí a utrpení nemohlo býti ještě nekonečně více. Ale jednati se nesmí o lidsky předsevzaté cíle, o prospěšné zřetele, jakoby k nim vše mělo jediné směřovati u odhadech života — ale v tom všem celku že vše musí být, jak býti má.

Jeho samého jakoby vše bylo tak vzdáleno, co ho potkalo, — těmi jakýmisi vodami šerými osudu, jež utápějí srdce, byl unášen, neobraňuje se více, nevzpíraje, a jen patřil v oddané

pokoře k tomu, k čemu zrakům jeho náleželo. O osudu svém, jenž přikvapil, přemítal jako v záhadných tuchách, jako v hnutí srdce, bez rozumování a repotu. A jakoby ozvala se v něm náhle slova žalmu: Bože, zatřásl jsi bytí zemí a roztrhlš ji, račiž zase uzdraviti rozsedliny její, neboť se chvěje, a vraciž se zase k nám — přicházel to zároveň ku přesvědčení usilovnému, že ten nezměrný, velký bol, jež jeho srdci zemědělce připravilo právě dopuštění Jeho, odervavši ho náhle od tolika jeho přání, radostí i nadějí, není jenom jeho bolem, pouhým zlem a beznadějným, vzpírajícím se vzrušením. Ale že jakoby s bolem tím vcházelo v duši jeho neobyčejné zjasnění a čisté, nezištné povznesení se, jakoby v radosti a oddání kladlo se mu sebezapření a pomnění jiné, než k vlastnímu pozemskému určení. Jakoby vše požehnaně vytrhlo ho z dosavadního pustého zmámení, které jen tyto ohledy úzké a spjaté řídily, — a jakoby ve svém povznešeném bolu, jenž již nežaloval, nevzpíral se, nevypočítával, okázale se

nechvastal, naslouchal novému hlasu, jenž až posud mlčel a jenž jakoby náležel jiným světům, jiným popudům. A hlas ten pravil: Nastáváním jitra k plesání přivodíš zas zemi svou, a navštívíš ji a svlažíš zase a hojně obohatiš a brázdám jejím požehnání zase dáš; korunuješ čas dobrotivostí svou, a přiodíny budou zase roviny dobyt-kem a údolí přistřína obilím a vše radostí bude pokřikovati a prospěvo-vati. — A hlasem tím vzešla v něm nová naděj, nová síla a navracel se k povinnostem.

A zíraje i na to první strádání ubo-hého mladého mláděte při jeho prvním pozemském vstupu, jež hned tak marně, beznadějně toužit musilo a strádati tak osudně, jakoby i uvažoval o té nezměrnosti bolů jiných, jimž třeba vždy přispět a svých bolů zanechat, a jakým hříchem a sobectvím před tváří Boží bylo by tu vše, co opomíjí povinnosti a přispění, jen ke svým ná-rokům vždy chvátajíc. A jakoby ta bolest celého světa, jež se tu jaksi jeho duši zpodobnila v tomto nevin-

✱

ném strádání mláděte bez matky, tak zoufale, trdně právě tady se odbyvající, zadmula a zalámala jeho nitrem pohnutým, a vše jakoby tu chtěl a musil sejmouti na svá vlastní bedra — veškeru tu bolest ústrků a útrap, bolest zničeného života, bolest toho mláděte, co ale vše tak sejmuto nebylo. Nebylo-li sejmuto — jaká útěcha a nesmírnost v přispění, v pomoci dle sil, v přichýlení srdce, v odevzdání se . . . A že všechny věci pozemské svůj věčný zánik mají, tu jakoby zbývalo ještě jen to, toto hnutí srdce, tato tanutí, tato odevzdání, a že jen touto mluvou srdce útěšně lze zaplašiti ona strašná, mrazivá mlčení, jež nastávají po zániku všeho pozemského, jenž ze všech stran vše obklopuje. Ó, majestát zkázy neúprosné, zoufalé se rozepjal — ale čím bezohlednější, drtivější, strašlivější zkáza, tím velebnější a vznešenější majestát, jemuž třeba vždy se pokloniti. Bol mlčí, nežaluje, nerouhá se, avšak naslouchá a bádá. Srdce mluví a odevzdává se bezpodmíněně Tomu, jenž

jedině tu zbývá a může s námi vše, co uzavřel . . . a On se zase navrátí!

Cosí prchalo v černou tmu — něco jasně se chlévem.

A již hospodář přistupoval k zanechanému hřiběti. Pojal je v náruč, pohladil něžně:

»Neopustím tě a vychovám s pomocí Boží, sirotečku náš,« zašeptal něžně jako k dítěti. Vše náhle tak měkkým vroucím citem bylo ojiněno v nitru jeho — vše v jeho duši a ponětích jímáno bylo v tuto nesmírnou, rozvlněnou říš, takovým vzruchem účasti i odevzdání se, jenž jakoby zanášel se do samých nebes . . .

»Otec je sirotků a Bůh v příbytku svatém svém . . .« šeptal a povzbuzoval za ním jiný hlas také již nadějněji, ze zoufalství hrobu se vzňav.

A hřibátko jakoby porozumělo. A pochopilo, že není více místa k úzkostem a obavám. Neboť hned tak oddaně a vroucně přichýlilo se k svému hospodáři. A ku podivu, začalo ochotně se všemu podvolovati, co tu bylo uznáno za dobré. Napojili je nejdříve. Ji.

ného mléka, od jiné matky, krávy, čerstvě nadojeného, třeba nemělo kobyli podstaty, mu podali. A ono, jakoby vytušilo samo, že není tu vhodno býti výběravým a vzpíravým a že třeba s vděkem vše tu přijímati, jak to osud dává, když není jinak, umožnilo jako pudem, jako zvláštním řízením péči mu prokazovanou. Bez zdráhání a chtivě přijalo mléko, napojilo se. Však je tolik různých cest života, a začasť se dojde dobře k cíli.

Pak hned hřibě nasyceno a upokojeno, nemajíc na tom světě nikoho a ničeho než obětavou účast svého hospodáře, celé jako dítě v náruč matky, složilo se na čistou kyprou slámu k jeho klínu, jak usedl, zva tu sirotu přitulně k sobě. Důvěřivě pokladlo si k němu hlavu. A blaze začalo dřímati. Celou zvůli ponechával pohodlí a potřebě jeho hospodář, zlehka je obemknuv rukama, aby, dokud nenabude dostatek sil, zbytečně a záhubně se nevzrušovalo. Jeť tu tolik péče a ostražitosti zajisté zapotřebí.

Lehce a pravidelně po nějakém chru -

nění a nepokoji se rozdýchalo hřibátko. Hlavu ještě nějak lépe si položilo. Pak pootvřelo několikrátě zrak, jakoby se chtělo přesvědčiti, je-li u něho dosavad jeho ochrance. Ó byl, byl . . . neopustí je, vychová je, byť s tolika sebezapřením a nepoměrnou péčí v takovém případě.

»Vychovám, vychovám, vše vychovám a všemu prospěji, čemu síly dány jsou . . .« Hladil je, občas dlaní něžně zamnul mu na čele. A tu ve snu hřibátko zařehťalo — snad že zdálo se mu o kobyli mámě. Vždyť tak čisto, dobře, jisto bylo mu na té slámě v starostlivém objetí — i na slámě v chlévě narodil se Ten, jenž spasit mohl celý svět, kdyby světa srdce otevřeno bylo a vyposlechli Ho. Na slámě, v chlévě také před tváří Boží . . . A všechno vlastně je jedno před tváří Boží, nic vymíněno, nic povýšeno, aniž poníženo. Tak nějak líbezně to hřibě spalo nyní, A jen někdy zamamlalo ve snu rty — zazdálo se mu asi o mateřském vemenu. Ale Otec je sirotkův a Bůh v příbytku svatém svém, Neopustí ani nejposled-

nějších tvorů svých, ale to nejlepší jim určuje — — — A kobyle na tesech v louži ssedlé krve jakoby se také všemi těmi přípovědmi ulehčilo. Z oblasti smrti její ustoupily hrůzy všechny a zbýval velký její smír. Tak oddaně, uvolněně nějak, jako v oddychu po všech mukách a strastech a jako ve všem zadostiučinění ležela si nyní na smrtelném loži svém, sníc snad svůj nejblaženější věčný sen o mláděti, s jehož jménem' odešla matka.

Venku nastalo zatím svítání, vynášelo se cosi jako nezvěstným jitřením, rozléhalo se a vstávalo. Kraj hlásil se, prozračovaly světlé čáry, plochy určitěji tanuly, hlásila se země a hlásila se nebesa . . . Nastáváním jitra k přesání přivodíš zemi Svou!

www.libtool.com.cn

NEKŘTĚŇÁTKO.

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

Prý duše nekřtěňátek, zvláště v čase adventních nocí, ve způsobě světýlek modravých, bludných vznášejí se nad bahny a pustinami našich hor — aspoň to naše báby tvrdí, a ty nepřehádáš, vůbec ani k hádání s nimi se neodhodláš. Nechť má se ta věc jakkoliv, jisto jest, že ony noci adventní v našich horách jsou přímo děsivé. Jiného slova nemám aspoň k jejich označení. Černý mrak nekonečného bezdna v pustém rozpoutání — to bývá taková noc. Nikde nic, zejivě jen němoty, záhadná změť, jakés nastražené ruce černé příšery. A uzří-li se náhle v těchto černých nastražených propastech zvláštní poletující světélka — nejčastěji v tu stranu »Krchovců«, v tamějších pravých zrádných doupatech země — taková malá, jako vyzáblého úsměchu a těkavě mráкотného plynutí, ana vynoří se v chvatu, za-

spějí někam nenadále a pak na okamžik v strnulé tázavosti nehybně kdes utkví, při čemž propasti noci kolkol jakoby se strhujíce, zdají se ještě neobsáhlejší a bezednější, tu nemusí to být ani u našich starých bab, aby se člověku srdce nezachvělo a nezvyklá pomnění se nedostavila.

Pak je to jen věru úžas hrobu, úžas smrti duše, co člověka popadá. A při tom i něco neskutečnějšího, vzdálenějšího všem obvyklým pocitům, nepodobnějšího tomu, co čeká člověka, co lze si představit, co je známo, navyklo, — něco, co se v této způsobě dobře nepoznalo a co se nám vymklo; něco, co není ještě dosti životního, něco, co vlastně souboru pozemských věcí nenáleží a co tady ještě ani dobře nebylo, když to již propadlo objetí hrobu... se mne zmocňovalo v neoznačitelném ponětí za podobných zjevů těch našich horských nocí adventních.

Ale nebylo by se mi věru podařilo nalézt vhodného symbolu pro tyto věci — až přišly báby na pomoc, --

které u nás těší se vydatné fantasií a pro vše naleznou případné řešení. Duše nekřtěňátek . . . a věru, věru, něco tu tak úžasně vystiženého, zpodobněného. V této věci rozhodně neodhodlal bys se s nimi příti, dává jim za pravdu . . .

A tady je taková povídačka o nekřtěňátku, nevyšlá z hub těch bab — neb něco podobného původu nechtěl bych vyprávěti — o duši toho nekřtěňátka, nechť si pak ji do libosti posuzuje každý sám. — —

Byla doba březnových nocí, a někde v té době se to událo. Vůbec se mi zdá, že noci březnové, jimiž zmítá kvas země, jsou jaksi nejvhodnější pro všechna osudová určení člověka. Ale o tom ještě později. Je třeba dříve něco předeslati, aby všechny události dotyčné — události pro mne zde je totiž vše, co vůbec se přiházelo, ať již bylo lze s jakýchkoli stanovisek přikládati tomu důležitost nebo ne, s připomenutím ještě, že vlastně nemá nic důležitosti tak výhradné, a proto i to, co se tehdáž dělo, nazývám beze všeho

událostí právě tak dobře, jakoby byla puma kdesi hozena na nějakého hodnostáře, aniž by i to mělo nějakého významu — nabyly své náležité spojitosti.

Netýče se to hodnostáře, nýbrž jen takové děvečky v selském statku, jež jmenovala se Han. Vlastně Johan a jen zkráceně říkali jí Han. Doslova Johan, vlastně Jan, třeba byla ta děvečka ženská. Stal se totiž při jejím křtu ten případ, že kmotr s kmotrou i s bábou, stavivše se před tím na kořalce, slušně se zapomněli a v roztržitosti posvěceným křticím rukám, vymítajícím ďábla z novorozeněte, označili je jako hochy; nebyli tím konečně ani dobře jisti a pak zmýlená tu vůbec týkati se mohla jedině dvou případů, z více nebylo si vybrati, lze i tedy vše omluviti; i bylo tedy novorozeněti pohlaví ženského na křtu svatém uděleno jméno Jan, či jak se u nás po způsobu blízkých německých obcí raději říká, Johan. A ten zůstal té děvečce až do jejích asi čtyřiceti roků — dalo-li se vůbec její stáří odhadnouti, neboť co ji kdo pa-

matoval, vypadala vždy stejná, rozuměj stará a ošklivá — v nichž ji poznáváme a zůstane jí již napořád; jenže tedy pro krátkost i pravděpodobnost a jaksi ku zastření osudné nesrovnalosti říkalo se jí prostě Han. Na to zvykla a všechno na to zvyklo, co s ní kdy mělo styk. A jakoby již ani jinak nemohlo být. Také neznámo, bylo-li v matrice vůbec opraveno osudné nedorozumění — a na vojnu se nehodila.

Ale obyčejně nepřestává to u jistých lidí na jediné zvláštnosti, nahodile a nápadně se naskytnuvší. Spíše vždy celá řada zvláštností spojí se k zvláštnímu celku, obyčejnosti značně vymykajícímu se zjevu. A to bylo při Han. Ku podivu ženská. Ne zrovna ve smyslu příznivém. Jak vypadala v dětství, neví se. Měla-li vůbec dětství a mládí. V jejích ale asi čtyřiceti letech — jakoby se na zadní nohy postavila kobyla. V pravdě celé kobylí vzezření. Ohromná ženská, vypjatých boků, hranatá, tvrdá; kromě těch boků samá strmá vyčnělá kost. Taková pravá hrubá žebřina. Ale hlavně byla to hlava, jež poskytovala,

ano vnucovala ono kobyli zdání — pravá koňská zubatá sanice, bizarně se vyšklebující, nos dlouhý a silný jako topor a čelo skoro žádné, vlastně jen tak koňsky zúžené a příkře na zad ustupující, z něhož jen nápadně označovaly se úporně vypouklé oči, neurčitě modravých, zažihavých zornic, a poněkud hranatých jako právě u koně. Vlasy na té hlavě byly tvrdé, tuhé, přizrzle se lesknoucí, věru, také cosi jako koňská hříva — ono pak již vše se zpodobňuje na takovém tvorů k určitému typu. Na kobylu nebylo by to celkem zlé, ale na Han to bylo. Ruce pak měla dlouhé až ke kolenům a na koncích v jakési kyje pěstní rozšířené; a ty ruce, třebaš nebyly ani dost málo aristokratické a neodpovídaly žádoucím útvarům ženské, horlivě pěstované a žádoucí něhy, byly právě to, co vzbuzovalo u Han jistý respekt... co na druhé straně tvořilo dokonce její význačnou přednost v povolání horské selské děvečky, u jaké nesejde na kráse.

Dovedla těmato rukama kopati, mlátiti, kositi, při pařezích se oháněti

jako nejsilnější chlap — dovedla od-
vázaného býka popadnouti jimi za
rohy a odvésti jej od krav, mezi něž
v zuřivé žádostivosti se vřítíl, dovedla
jimi sama z krávy vyjmouti nejsilnější
tele beze všeho jiného přispění, do-
vedla na oprati udržeti nejdivočejší
hřibě, otočivši si kolem pěsti opraf,
dovedla ve své hrsti jako v železné
kleště spjati jednou na pokyn selky
rozzuřeného svého hospodáře, když
v ožralství začal káceti jarmary, roz-
bíjeti kamna, vytloukati okna a vše
chtěl zabíjeti — v těch hrstech, vy-
nášejících ho do komory, zkrotl jako
putička; těmi pěstmi vytloukla kdys
celou hospodu, kam se byla přece
odvážila v pošetilé touze, když kde
kdo začal říčeti a z ní nehorázný
posměch mít — ale od té doby k mu-
zice nešla.

Tyto ruce — to byla vlastně Han.
To byla její cena, její význam a její
autorita. Nebýti těch pěstí, nebyla by
snad ani obstála pro úšklebky a po-
směch a nebylo by ani místa a sa-
moty pod sluncem, kam byla by se

mohla nerušeně uchýliti s tím svým kobylicím vzezřením. Ale takto k vůli nim měla pokoj. Také spíše ve statku za chlapa jí používali — za všechno, při platu jinak nepatrném, jen co muselo být vzhledem již k té její újmě kobylicí, jaksi něco za něco. A jako almužnu z milosrdenství to přijímala Han.

A byla již v tom statku Han na nějaký dvacátý rok, aniž se s ní umlouvalo, aniž ji vyháněli, aniž před těmi vánocemi obvykle dávali si s ní slovo na novo. Rozumělo se to samo sebou. Bez Han jako by již nemohli obstáti — a mohl bez starosti sedlák, se vším spoléhaje na ni, pobývati si v hospodě, což ostatně činil bez sebezapření. Bez Han vůbec toho statku nebylo lze si ani představit — bez jejího bizarního hrubého zjevu, jenž vnořen zdál se jako strašidlo do všech jeho nevlídných prostor, které strašily s ním — nebylť to statek milý, útulný, spíše naopak — bez toho jejího houkavého hlasu, jímž brýkala a zas huhlala a bručela si pro sebe od rána do noci, a zvláště

bez těch její obrovských, neúnavných
pěstí, jež pracovaly a dřely za hospo-
dáře, za hospodyně, za všechny; ba,
někdy i za dobytek: opřela-li se do
vozu, s nímž kůň nemohl hnouti, vy-
trhla jej najisto, — a ostatně do plečky
vůbec zapřáhali ji.

Leč také ani Han jakoby se neho-
dila jinam. Nezvykla by si jinde, ne-
dovedla by se snad sdružit s jinými
slušnějšími poměry. Tady srostla s ní
všechna ta krutost o živobyti. Ne snad,
že by v jiných statcích bylo méně
krutosti, — více však jí býti nemohlo, —
ale ta krutost měla zde již svůj pořad a
jaksi methodu. Han nedovedla by se
již jinam přizpůsobiti, neboť bytosti
jejího druhu jsou jako ztrnulé, jako
takové zvilé pařezy, a nesnadno se
poddávají. V rámeč jiných poměrů
nebylo věru lze vetknouti nápadnost
jejího zjevu a všeho u ní. Také jaksi
do možného vystižení svých smyslů
znala to místo své. Někam jinam ja-
koby pak již její smysly nestačily, jen
sem mohše se přizpůsobiti.

Takové stavení temné, vlhké, sra-

*

žené, jako zakublané. Klenutá černá
síň, v níž každý zvuk nabýval podiv-
ného ohlasu. Z veřeji ode dávna vy-
mčené, rozpávadající se dvěře. Všude
ve stavení jsou taková černá, pustá
zákoutí, bez útulnosti a družnosti.
Z venčí pak nejinak. Kůlna od let
chystající se na spadnutí, v níž jakoby
nalézal se svůj svět harampádi. Nachý-
lená, vyborcená stodola. Díry na dvoře
naplňující se po dešti vodou. Jáma s hně-
dou, hnijící, leskle rozplynulou hladinou
močůvky, již rozčeří jen někdy krysa,
s červy bílými, hnusnými, líně se pro-
valujícími a vždy s nějakým utopeným
hnilým kuřetem. Hnojiště s nějakou
scíplou kočkou, pořádně již nabubře-
lou, o niž se nikdo nepostará. Všechny
zápachy a smrady, celé to neoznačitelné
ovzduší venkova zanedbaného. Kousek
zahrádky s plotem, ovšem vytrhaným,
v níž přece ku podivu před vnikají-
cími sem občas kozami a telaty udržel
se záhon pivoňek, božího dřevce a
pelyňku. Vytržená dlažice na záhrobní,
obřůstající kopřivami a merlíkem. Půda
se dřevěnými propadlými schody, po

nichž jediná Han dovedla bezpečně choditi, ač bylo zase nápadno, jak že to dovedou unést a udržeti toto břímě kobyli. A to byl ten statek. A co vše v tomto statku bylo se vším příslušenstvím, to jakoby srostlo s ní a stalo se neodlučno.

Byla na statku i místa jaksi zvláštní, jakoby tajemná, jisté kouty v podstřeší mezi stěnami a pod podlahou, do nichž nikdo nevnikl mimo kočku a myš, v nichž byla vždy tma a nerozeznatelné, co se v nich děje, co je v nich nastřádáno, a do nichž tedy dobře se mohla ukrýti všelijaká strašidla, ať již smyšlená nebo skutečná — a místa ta, v Han vzbuzující matné obavy, ač nikdy neopomněla k nim upnouti zkoumavý pohled, byla jí přece tak nějak milá, nutná, jako by jediná romantika střízlivého statku. Han také za ta léta vpojila si v ně jisté své vidiny, domněnky a bizarnosti, jež chovala její mysl, ač se s tím nikdy nikomu nesvěřovala.

A pak měla Han na senníku, v samém podstřeší u komína svou postel,

v takovém úkrytu trámů, tak podivně skřížených, jakoby jejich vazby podjala se úmyslná fantasmie a mimořádné vzhledy. V toto neproniknutelné doupe s vůní sena uchylovala se na noc za tříkrálových mrazů i za červencových paren, ale nikde jinde na celém světě jakoby spáti nedovedla. Dělo se to ovšem vždy hodně pozdě, a tuze záhy, končila ta radost, ale to nic nevadí, a nikde jinde za jiných trámů, za jiných ploch, za jiné tmy, bez té vůně sena nebyly by snad ani mohly obstát sny té ženské kobyli hlavy. Jenže ani o těchto snech nikdy nikomu se nezmiňovala Han.

Vůbec nebylo nikomu známo, co by se tam dělo za té noční tmy, sem jakoby zvláště příkře, nepronikle nakupené a ze všad uzavřené, v níž jen skulinou střechy, některým rozpraskalým šindelem a vychlípeným doškem někdy nějaká hvězda nahlédala aneb zašeřilo světlo měsíčné. Tedy, co by se tam i dělo, zůstalo by neznámo, i kdyby minily se sem vetřítí cizí zvědy, čehož však dokonce nebylo.

Tam bylo jakési její svrčňované panování. Tam nikdo nepřicházel, seno tam sama srovnala vždy a pro seno chodila. Tam zařídila se podle své vůle, a byla-li jednou tam, byla tam cele svou jako král ve své říši, jenže snad bezpečnější.

Podotknouti sluší, že všemi těmi místy a kolem všech těch věcí, o nichž byla řeč, životní pout činila jinak Han zdánlivě netečně, bez každé radosti sice, — ó, k té příčin nebylo — ale také bez každé žalosti, k níž by se již více důvodů mohlo nalézti v mysli jen trochu zchoulostivělý. Tak zdánlivě netečně, tupě a prostě vše se dalo v jejím životě, jako by žernov pobíhal kol své vytčené osy.

Leč nebylo tomu přece tak vždy. Nebýti toho všeho, jak bylo, neshledati něco na svém místě, nalézti změnu, celá podivně chovala se Han. Tak zvíře nejapně a v plachých nejistotách očmuchává místa cizí, nezvyklá, kam se znenadání dostalo, tak kráva u cizího žlabu se vzpouzí a celá se chvěje a dlouho nezvyká. Jednou něco v domě

většího předělali — vyhýbala se dlouho mimoděčně těm místům Han. A když posléz přece jen musila srovnati se s novým pořádkem, tu zdála se jaksi zaleknuta, nesvá, ruce jí klesaly v jisté obavě. Něco jakoby násilně musila v sobě zvrátiti její mysl. A zajisté po delší dobu sny na její palandě byly vytržené, aniž ovšem by se mohlo říci, co vlastně vůbec se s ní tam dělo.

Zvláště však zvykla na chlév a na jeho obyvatele. Každou změnu v chlévě hořce oplakala — měla, rozumí se samo sebou, brek protivný, mečivě přerývaný, jakoby bučelo se na prasklý roh. Bránila se prodeji vždy do poslední chvíle. Ale hospodář potřeboval peníze na daně, na ty hromské pány, jak říkal, na procenta, do hospody — a ostatně byl rozhodně méně zcitlivělý stran svého dobytka. »Tebe, Han, jistě nikdo si nekoupí,« říkal za takové příležitosti s posměchem — »musím tedy odsadit nějaký to hovado ...« Co zakoupené hovado zůstávalo ještě v chlévě, nepřestala Han nad ním po-

tají žalostniti; hladila je, hřebelcovala, mezi rohama upravovala mu tklivě hřívu a zase rozplétala a omyla ocas, a zase nehtem drolila nějakou zaschlou nečistotu. A zase řetěz mu bez příčiny převíjela kolem rohů. Snažila se mu to dáti na srozuměnou, jak je má ráda a snažila se mu i nahraditi v poslední chvíli, co by kdy na něm zavinila — snad se kdys na ně obořila, méně protřela mu srst, uhodila je nehorázněji stoličkou. Anebo činila jako matka upravující si drahé dítě na poslední cestu v rakvičce — pořád na něm není něco v pořádku. Až když hovado odváděli — tu napřed vyběhla Han na půdu jako divá, schoulila se do tmavého svého pelechu a pak do noci se někdy neukázala. Co se tam dělo, neví se. A přece nebyla rozcitlivělá, nemazlila se nijak v té řiši chlěva jí svěřeně. Silného vola odstrčiti od nepravého žlabu, bylo jí hříčkou. Uhodila-li tak pěstí býka do boku, jen se otrásl, a trvalo hodnou chvíli, než odvážil se i jen pohnouti, vzhledaje při tom ustrašeně na tu Han,

s níž ani jemu, chlapíkovi, před nímž měl každý v domě respekt, nebylo do žertů a kejklů. Prodati jí pak telátko, kůzle . . . to bylo pro ni největší hoře. Kudy chodila, tudy vzlykala, oči majíc zrudlé, zatopené, křečovitě strhané. A přece prase mohla sama poraziti — píchla je, opařila, rozsekala, nadělala i sama jitrnic — jinak dobré chutnání . . .

Taková byla ta Han.

Mezi lidmi vůbec nešla, ani do vsi, nedělně se snad jakživa neustrojila, neměla snad ani do čeho. Jen jednou v nepředloženém popudu do té hospody, — a to víme, jak to dopadlo pro ni i hospodu. Nikdy již se neukázala u muziky. Nikde mezi lidmi. Ani do kostela nešla, nikam nešla. Neutrátila takto groše, ukládajíc jako pudem vše, čeho se jí dostalo ze skromné služby. Nastalo posléze i mínění, že má peníze jakés . . .

A to bylo její jediné za těch nedělních odpůldní i za těch největších svátků, když vše popravila v domě, že sebrala se pak tiše a vsunula se na

senník na svou palandu, do toho podstřeší, do té tmy jen místy čeřící se rozplizlým zásvitem nespravené střechy — a co by tam dělala, nikdo nevěděl. Přidušeně zněl sem třeba z návsí jásot mladé chasy, radost sváteční, jak ty nastrojené holky výskaly — a byly Hody vánoční v jasném mrazu a bílém sněhu s písňemi koled a řáhotem rolníček, a byly také Velikonoce s pomlázkou a probuzením jara, a byl Boží hod Svatodušní se zážením léta a sbory poutníků, ubírajících se do Vambeřic — a byly nedělní muziky, vyhlaholující bujností a rozkoší mládeže — ale pro Han vše to byl neznámý, zbytečný svět, s nímž nepřála si mít ničeho společného, v nějž nikdy nesestoupila. Dlela v tom svém koutu šerém jako pavouk, samotářsky, uspokojeně, bezstarostně. Tam byly její Boží hody, všechna sláva sváteční, její vše. Co tam dělala, nikdo nevěděl. Ale bez toho kouta jakoby nebyla mohla být, ano, bez tohoto kouta domu zvláště ne, ta podstata jeho nejúžeji vpojila se v podstatu podivné, nesrozumitelné bytosti Han.

Stávalo se, že za nejkrutších mrazů, kdy celou střechou jakoby duněly dělové rány praskajících šindeláků, nabídla jí hospodyně, aby ustlala si v chlívě — z obavy, aby jim nenaštydla a nebyla pak neschopna práce (pro nic jiného). Toto. Za nic na světě nebyla by se odloučila od toho svého pelechu. Ani za nočních přívalů v létě, za bouře a blesků, kdy v takovém podstřeší není nejvěseleji a má člověk vše to nadělení jaksi z první ruky, nesešla nikdy Han dolů k hromičné svíče — děj se co děj. Nikdo neví, jak si to za takových chvil vedla nahoře — bála-li se, nebála, modlila, nemodlila, zahrabala-li si hlavu, aby neviděla, neslyšela, nikdo neví, ale dolů nesešla.

S tím stavením a se všemi jeho poměry srostla Han jako kočka. Stěhuji-li se lidé, kočka zůstává. Zvykla si na vše jako pes na svou boudu, k níž jest uvázán. Jako ptáče na dávné hnízdo. A to postihli při ní její hospodáři a uměli toho vhodně použiti. Považovali ji v domě za nezbytnou věc, s níž ji-

nak možno naložiti jakkoliv a v nakládání s touto věcí nebyli nijak vybíraví.

Hospodyně suchá, černá ženština, zlobou a nevraživostí vůči všemu, co nesloužilo jí ku prospěchu, celá sezenenalá a zchřadlá již, jízlivá a chamtivá, svýma šedivýma zavilýma očima uhranující a jakoby lačně stravující, sama velmi líná a ráda pro sebe užívající, nedala jí jakživa laskavého slova ani pohledu, tím méně šátku, zástěry nebo na košili, což je však již nákladnější. Broukala na Han bez ustání, ženouc ji z práce do práce, nedočkava, až jedna práce bude ukončena — při tom chodila si do jarmary na magadorku, již tam měla stále v zásobě po případě ještě s punčem a kmínkou. Slova její řezala jako střepiny skla a vyznačovala se jakousi strašlivou naléhavostí; při nich Han se celá chvěla. Věděla, jak v pravý čas zasáhnouti, jak se s takovou věcí, jako byla Han, má nejvhodněji zacházeti, aby udržována byla v náležité své míře.

Hospodáře měla Han jaksi raději — ostatně to tak bývá u děveček. Byl to sice surovec, ochlasta, ale jen někdy na ni spustil. Jindy si jí nevšimal, necháváje po jejím, přiznáváje v duchu, že lépe nemůž být, než jak dělá ona; spustil-li přec, bylo to jen na plano a snad aby sám sobě ukázal, že je v domě pán, ač jím nebyl; pánem i paní byla hospodyně, mimo ty chvíle, když se jak se patří zpil. Ač zas pak byla paní Han, jen ona dovedla rozpoutanost opilce zkrotiti svými pěstmi, jak již známo . . .

Byla věru jakási methoda v domě u zacházení s Han. Čím ona více lnula k domu, čím léty stávala se tu utkvělejší, mohlo by se říci ustrnulejší na všem zde, čím nevyhnutelnějšími stávaly se jí dané poměry, tím zřejměji umělo se jí dávat na jevo, že je jako by jen trpěným, zbytečným, vůbec nepříjemným tvorem v domě. Čím více ji kopali a odstrkávali — tím měli ji oddanější a jistější a s menšími nároky. A ještě se Han jaksi chvěla o toto své postavení. Byla to methoda rafinovaná,

krutá, ale spolehlivá — třebas neuvědomělá u těch lidí, ostatně to jsou vždy ty nejlepší metody. Zahrnuta-li jen byla v tvrdé úporné dření, to bylo pro Han, tu byla ve svém živlu, to bylo vlastní její bytosti, jejím silám, jejím vlohám, a v práci teprv jakoby se celá bytost její rozpoutávala u svém uplatňujícím významu. Práce jí šla od ruky, vládla tou prací, vládla všemi, již byli práce účastni. Ale nedostalo se jí nikdy slova uznání, pochvaly, přilepšení, pohlíženo na ni jako na vypůjčeného koně — jen do roztrhání, do roztrhání . . .

A taková byla tedy Han, tak ji znali, tak na ni uvykli, a zdálo se, že nemohlo býti ani jinak . . .

Až začala se u Han přece pozorovati nějaká výminečnost, změna — nedobře označitelná, nedosti patrná, ale jistě změna. Spíše ku vytušení než k rozpoznání. Ne změna stran dření jejího, aby ochabovala nějak, ustávala, to bylo asi stejné — ale kdož ví, takovou nesvou, nijakou začala se jeviti Han. Jakoby nebyla již tak tvrdá

a hranatá ve svém vzezření, nebrýkala tak v chlévě a po domě, přidušenějším, měkčím a pohnutějším stával se její hlas a někdy se tak zaunyle protáhl, ba prochvěl, jakoby Han octla se v náhlém bolestném rozpomnění. Najednou uprostřed práce zůstávaly visny a nečinny její ruce, její kobyli líce jakoby se ztopořily, nevědomě kamsi trčíce, a oči v strnulém zapomnění na něčem utkvěly.

»Han, Han,« u výčitce napomenul ji naléhavý hlas hospodyně, »což ještě lelkovat nám budeš na starý kolena, a zbůhdarma ujídati náš chléb? No, to by nám ještě chybělo, pamatuj si to, Han!

Han se zachvěla — a pak v jakési oprávněnosti oné výčitky zrovna sá-pala práci. Leč ono utkvění jakoby při ní zůstávalo čím dále častěji, odnášejíc ji od přítomnosti . . .

Bylo také to u Han, že chovala se ještě protivněji stran těch odváděných dobytčat, což přiházelo se poslední dobou nápadně často, snad ve spojení s těmi všelikými přídavky na

ty hromské pány, s přirážkami, s procenty a vydřidušstvím založen a advokátů, nač vše sedlák s klením žehral a se vymlouval, ač tomu Han dobře nerozuměla. Cedila slzy jako splavem z těch vypouklých očí zhranatělých zřitelnic.

»Beč, beč, stará kobylo,« těšil ji hospodář, »zaplať ty sakramencký daně a procenta, a já ti to tu na libost všechno nechám . . .«, ač byl by prodal také, i kdyby se to stalo, aby sehnal na karty a dostatek kořalky. Cítila se vůbec Han za takové příležitosti mnohem nešťastnější, byla celá zoufale ze sebe vytržená, ač namáhala se patrně zatajiti své pohnutí . . . »Člověk se musí divit, co za city se v takový důře berou,« řekl nejednou sedlák k hospodyni, pozastaviv se nad tím jednáním Han.

A bylo také u Han, že v některou dobu skoro nic nejedla, všechno jako by se jí ošklivilo, útroby jí nic nepřijímaly, a to hospodyně ráda viděla, ač nemohla si toho nepovšimnouti. Aby nebylo jaksi toho povšimnutí,

dělala sice Han, jakoby jedla, ale ne-
jedla, anebo jen tak zpola, liknavě,
v roztržitosti, což vše tedy v očích
hospodyně na újmu nebylo jí pranic.
Připadalo Han, že nachází se jí v útro-
bách neústupné kamení, jež zatarasuje
v ní všechny průchody a jakoby
rostlo, a tak v ní krutě pobolívá, až
zůstávala někdy bez dechu stát, obě
dlaně násilně v život svůj vhřížujíc —
ale chránila se o tom někomu zmíniti.
Je-li již někdo takovou děvečkou, nechť
jen střeží se dáti na jevo i pouhé
zdání nějakých nesnází stran svého
zdravotního stavu; hned člověka vy-
ženou.

Ale jindy zase počínala si Han při
jídle zrovna hlounsky, házejíc dolů
sousta ani je nepolykajíc, a jakoby
jí zrovna prahlo nitro po tom jídle
dávno vyhladovělé, dávno nenasycené.
A to jí bylo velmi na újmu v očích
selky, střežící každé sousto, z jejího
plynouce do cizího neomalného
chřtánu. Nejdřív s údivem se zapozo-
rovala. Pak jí obličej sezelenal, jaksi
celý se ztopořil, naběhly na něm kolmé

vrásky: »Han, Han,« smýkala posléz slovy v zalknuté zlobě, »pomni, že taky ještě zejtra chceme jíst. A že statek dá se snáz vyjísti jedním žroutem, než by sto střídmych nashromáždilo. Pamatuj si to dobře, Han . . . Snad je to jinde jináč, nevím, ale to bys musila se sama již po takovým místě ohlédnout, rozumíš, Han?«

A povídala to v takovém důtklivém sžiravém nadhození, uhranujíc zrovna tu ubohou kobyli hlavu, jež pozapomněla se v jídle, svýma pichlavě ulpívajícíma očima, že nebylo možno nerozuměti. Ostatně snad sama byla by se již Han vzpamatovala, ustávajíc náhle v jídle a lžici odkládajíc, což poněkud zase selku usmířilo . . .

A bylo také tou dobou při Han, že za okolností co nejméně vhodných — na př. kydala anebo štípala pařezy, anebo drhla jednou za čas podlahu, což byl pak výkon v tomto statku opravdu heroický, — vypukla u vzlykot náhlý, ježž byla by zajisté nechala si pro sebe, kdyby byla naň připravena; ale to ji to přepadlo, a už se

*

jí to dralo hrdlem, házelo bokama, a oči jeden splav. Han — a takto brečeti, bylo to tak něco neobyčejného, křiklavého, že nemohla si toho selka nepovšimnouti. Zamnula se až ve svých pichlavých očích a přiložila je ulpěle, utkvívavě na tu kobyli hlavu rozplývající se v breku, což nebyla podívaná jen tak: A byla by se musila selka i smáti tomu šklebení se bizarnímu, kdyby tak příliš nebyla již uvykla na výraz hlavy té a kdyby přitom neběželo o zájem práce.

»Ty, Han,« podotkla u zdánlivém klidu, jenž zrovna řezal, »víš co, zanech radějc toho. Já, jak snad víš, nejednám do breku, ale do práce. Do práce, rozumíš?«

Han porozuměla; přejela si rychle dlaní obličej, což při jeho délce trvalo jakous dobu, namátkou upravila trochu té zcuchané hřívy na hlavě a již dala se do takového drhnutí, že v něm zaniklo každé zdání jiné — i třeba vzlykotu nezadrženého, pokračujícího vzdouvatí se v té tvrdé, upracované hrudi.

Zároveň po celou dobu těchto příznaků, aby se řeklo více citových, značily se příznaky jiné, sice jen pozvolna vystupující, ale za to tím neodolatelněji, jistěji. Byly to u té Han vždy boky neforemné, vzdmuté, bez ženského vábného tvaru, jistě také trochu kobyli, jako pytlovitě, ale ukázalo se, že i ony mohly se státi ještě neforemnějšími, vzdmutějšími, kobylovitějšími. A také se stávaly, mohla si Han utahovati režnou kazajku, jak chtěla, Již již začala si toho selka také všimati; ale zdálo se jí to zprvu, že to Han tak nápadně dědí, i vstoupily jí na mysl ony chvíle pravé hltavosti — ony chvíle zdrženlivosti byly dávno zapomenuty.

»Inu jo, kam by se to nedělo,« poznamenala v mysli ne bez zlostné zehravosti; »ale počkej, zdvihnu ti juž žlab.«

A také zdvihla — kyselo přestala mastit, zelí, brambory pouze se solí, na chleba nedala pomazánky a ještě jej uzavírala. A přece Han kynuly boky dále.

»Ty, Han, pro Boha tě prosím, pěkně až prosím...« ale Han nic, měla něco nadmíru na práci, jsouc tím všechna zaujata, a ostatně dotaz selky byl tu jen velmi neurčitý, nevěděla selka ještě sama, zač by prosila, jak do toho, co s tím. S mužem měla i o tom jakousi radu. Ale ten byl v té době více opilý než střízlivý a nemíchal se rád do ženských věcí, nebyla-li to zrovna záležitost kořalky. A tak boky kynuly pěkně a šířily se, aniž se mohlo říci, že by to lepost postavy u Han povznášelo, spíše naopak, a selka byla v této příčině dosud na neurčitém, nevýznačném stanovisku...

Zatím jevilo se ve statku nějaké nedorozumění, nějaké peníze se nedostávaly, jež byly z mnohých stran naléhavě žádány, ba s celou bezohlednou rozhodností, jak se to již stran peněz děje. Ta záležitost, začínající až nepříjemně dotíratí na hlavu obou hospodářů, zatlačila na ten čas záležitost těch boků u Han, s nimiž dělo se něco lidského, pokud ovšem Han za cosi lidského možno vůbec považovati. Sed-

lák i trochu přestal chodit do hospody, poněvadž přestalo se mu na dluh nalévati; zdržoval se více doma — s patrným sebezapřením — a měl při uzavřených dveřích se selkou porady. Bývaly dlouhé, časté a pilné a vždy končily hádkou, někdy i pranicí — ale jednou po jistém významném domlouvání se skončilo vše v smíru, s jakýmsi potěšitelným výsledkem.

Hospodář vyšel tu ze sednice, popleskal blahosklonně Han po zádech — »ty, ty jedna,« napověděl až důvěrně. A téhož dne omastila zase selka pro Han kyselo, ano dala do něho i vejce — že prý slepice přece již to nějaké vajíčko. tu a tam uprskne — věc to na statku neslýchaná vzhledem k Han; leč Han byla zrovna v náladě, v níž protivilo se jí vše a nechala i kyselo s vajíčkem

»Co pak, co pak pohrdáš?« zeptala se selka jaksí v láskyplné soustrasti, — a tenkrát opravdu byla trochu nerada, že Han nepoužila její okázalé přízně, když si na ni nejvíc dala záležeti. Aspoň si jistě povšimla dobrého úmyslu, jenž cení se mnohdy jako

skutek sám. »A jen toho už nech, Han,« napomínala ji selka několikráte během dne, jaksi starostliva, aby se Han při své práci nějak nenamohla — ale dělo se to obezřele, když Han měla již zatím práci, již se týče, zcela hotovou, takže i kdyby uposlechla vybidnutí selčina, což bylo ovšem nepromyslitelno, nebyla by již zmeškala pranic.

»Ty, Han, sedni si přec taky trochu s náma, vždyť's toho užila dnes juž dost,« vybidla ji posléz po celodenní práci, když vše bylo popraveno a Han ještě k čemusi se měla, a přistrkovala jí sama židli s vyčnělými ze sedadla pahýly od noh, což nečinilo sezení zrovna nejpohodlnějším. Toho jakoby Han ani nedovedla — snad za ta léta ve statku neseděla ani jednou mimo na lavici při jídle. Nemělase k tomu, jsouc těžkopádna a rozpačita. Selka stávala se až důtklivou a nepovolila, dokud Han si k ní nepřisedla, což ale jen učinila jaksi napolo a tak nějak směšně nemotorně, bojíc se dosednouti, byť by ani nebylo oněch vyčnělých pa-

hýlů, jež velely jaksi na té židli jen se obezřele vznášeti.

»Tak, tak, Han,« zalibovala si selka s úsměvem zvláštním, upjatým, jímž jakoby se snažila zmocnit se té Han zcela pro sebe a celou ji oblévala takovou uhrančivou oblastí svého neoznačitelného pohledu. »Ty jedna naše Han...« pokračovala pak jako u vyjadřování téhož směru zámyslů, a oblast jejího zření i onoho usmívání stávala se stále užší, svíravější, Han zmocňující se docela. Cítila se také Han v jakémsi neviditelném spjatí, z něhož nebylo lze se jí vymaniti a v němž začalo jí býti jaksi úzko a horko; i dech jakoby jí vázl a jakoby strnula na všech údech a v těch bokách jakoby se jí něco úporně vzdmulo jako skála.

Sedlák nedlel v sednici při těchto přípravách, hned na začátku vyšel ven a v síni ostražitě poslouchal nahlédaje klíčovou dírkou — což ostatně i jindy činíval přicházeje pozdě z hospody a obhlížeje si jaksi v sednici dříve terén. Pomnul si tam někdy rukama

v jakési naději, že se tímto způsobem najisto vydaří předsevzatá věc — ta jeho žena přec jen to umí — a pak zas to půjde. A blahé sny odnášely ho zase do vytoužených rájů hospody, jejíž práh byl mu bez peněz zatím nedostižný.

»Ani nevíš a neřekla bys, Han, jak tě máme rádi, jak o tebe stojíme, jako bys byla naše,« zas tak podivně lichotivým přívukem a v jakési tajemné unylosti proslovila selka neodvracujíc s Han svého pohledu ani úsměvu, jímž tato umdlěla nějak na všech smyslech, jako v horké omamující páře.

Stupeň po stupni kráčela tak selka v jakémisi bezpečném vypočítání, omračujíc a omamujíc ku svým záměrům vhod slabomyslnou Han. Až jakoby ji měla v celé bytosti spoutanu a zabezpečenu — ale jinak, než se nadála.

Neboť Han náhle jako v mukách, dostoupivších svého vrcholu, jako v nesnesitelnosti nějakého zjitření nitra, smekla se se židle, při čemž

uvízla jí sukně na jednom z těch vyčnělých pahýlů obrátivši se, již ale zase Han v mimoděčném pohybu, který u ženské potrvá do posledka, měla ještě příležitost chvatně stáhnouti; učinivši to dříve k uspokojení studu, pak teprv s rukama spjatýma před sebe a celá trupem úporně se odvracujíc kamsi divně stranou, v zad, provedla to, co měla v úmyslu, návalem svého vzrušení: v omračném udolávajícím se pokoření klesnouti na kolena před selkou, vyznati se ze všeho a prositi úpěnlivě za jakési smílování a odpuštění . . .

Ne bez patrného úžasu udivila se selka tomuto počínání Haninu . . . Jakže, ona sama připravuje se k jakémusi pokoření se této kobyle, znedůstojňuje se tak sice, ale co platno, když chce dosíci se něčeho, co bývá u lidí nejnesnadnější k docilení a vzhledem k čemuž již člověk snese nějakého toho podložení se a sebezapření — již již chce tedy začít tak hezky s Han, s lichocením a sliby, a třeba by jí i pěkně se doprošovala a

kolem krku padla tomu netvoru a všechno možné by dala — a tu karta se obrátí, podívejme se, ta kobyla sama prosí a něčeho se dožaduje. Podívejme se jen na to — probírá se selka svým úžasem, a sám sedlák venku nahlédající klíčovou dírkou, celý zkoprně nad neočekávaným tímto obražem, mlaskl rtoma jako po vydatném doušku perlovky a rukama udeřil se pádně v sehnutý hřbet, vpojuje nadále zrovna celou svou duši do té klíčové dírky.

»Co jen to ta kobyla má,« trvala v úvahách selka shlížejíc dolů na klečící Han, jež v této poloze byla v bocích celá rozplesklá, jakoby se jí odvalovaly od trupu, daleko na obě strany zasahující. Již chystajíc se přiměřeně změnit taktiku, neboť postřehla, že nastává netušený příznivý obrat v jejích záležitostech, povšimla si nyní selka v celé hrubé nápadnosti té změny těla Han. Měla-li již druhdy jakési podezření a nejasná vznikající tušení, bylo to vždy jen vzdáleně, okamžitě, neb vzhledem k Han zdálo

se vše postrádati všeho opodstatnění . . . taková — kde pak by, k smíchu, a pro ostudu zrovna, a kdo pak by taky — vyžraná je to tak, dědí jí to tak u nich, soudila vždy při podobném postřehu a vzhledem k čemuž, jak víme, byla již učinila své opatření zdvižením žlabu. Leč jak nyní vše učinilo se zjevno, to nedalo se již planě odbyti — nevyvratná jistota v ďábelské jakési vítězoslávě označila se náhle u výrazu obličeje selčina a jakoby měla zároveň rázem zosnované výhodné plány. V každém případě chce ale ještě zůstat shovívavou vůči ní vzhledem k svým zámyslům, bude si počínat opatrně, ale za to tím bezpečněji.

»Nu, Han,« mluví nyní selka tím mámiivým přízvukem hlasu, jenž u ní hrozí ale již rázem přejíti v jizlivé, zlověstné pokárání, a jímá do svých rukou hlavu Han, aby ji spíše ponoukla k důvěrnosti; »co pak se ti vlastně stalo, jen se svěř, komu by se's měla svěřit jinému? To víš, doléhá na nás všechny něco, každý máme nějaký to trápení,

a můžeš se teda svěřit upřímně . . . »
 a mámila, uhranovala i ničila zároveň
 svým způsobem ubohou Han, rukama
 při tom jakoby na jejích skráních dů-
 věrně ševelíc; byla si toho již jista,
 jak ji má celou v moci.

Začal tu sebou zmítati hrubý, zvířecí
 trup Han, jakési funění z něho vyplý-
 valo, pracovalo tam něco připravujíc
 se k rozhodnutí osudnému — a najed-
 nou Han složila až hlavu docela na
 zem, k nohám selčíným, objevši je ruka-
 ma. Začala při tom štkáti v takových
 rozlehajících se dutých výronech, jako-
 by kdos nepěkně houkal ze sudu, a
 hřbet se jí cloumal a rozteklé boky
 sebou prudce házely.

»Já jsem, já jsem . . . se dopustila . . .
 a . . . á,« a znělo již jen to táhlé á . . .
 á, jakoby kdos již vzdáleně těžce úpěl.
 »Dopustilá . . . á . . . á . . . ale nevyhá-
 něj mě, ponechaj mě u nich, ponechaj,
 . . aj, . . aj,« a to jakoby Han zrovna kvá-
 kala, v takovém podivně hlaholivém
 rozplynutí hlasu. »A já do ty doby
 žádnou službu nežádám . . . ám . . . ám,«
 což znělo jako ustrašený mekot kozy,

»a pak jim zas všechno oddělám . . .
ám . . .«

www.libtool.com.cn

Tady bylo na místě vhodně zasáh-
nouti. Obličej selčin zastřel se v hlu-
boké uražené nevoli; mráz jím probí-
hal a příkrost neuprosná v něj nastou-
pila. Pak neoznačitelně škytla, jakoby
to bylo ze vzrušeného mocného po-
hnutí, jímž však sevřena zůstává hrud'.
A vystoupila jako uštknuta z toho okru-
hu rukou, jež jí objímaly nohy. Teprv
za chvíli zas mohla promluvit, a stalo
se to hlubokým děsivým hlasem, co
to tělo na zemi z místa se nehýbalo,
ještě jen jaksi schýlenější, u jakém
vyčkávání poslední rány — ; a promlu-
vila to selka jako v ohlasu nějakého
vlastního svého úžasu sama k sobě,
vzhledem k vlastním strašným dojmům,
co sedlák venku div se smíchy nepo-
trhal.

»Tedy to ještě musilo se uchystat
našemu domu . . .« a zůstala selka na
okamžik jako v strnulých mrákotách
. . . »to teda musili jsme se dohovati
na takové, na takové —« nebylo tu
jaksi dostatečné míry opovržení na

snadě, kterým by selka byla vystihla své ponětí o tom . . . » taková nepravost se teda skrývala pod naší střechou a my ubohý nic netušily, byly jsme zrádně oklamány, svedený a hřích se nečistě činil! O, ó . . . »

Nastala tu pomlčka jakéhosi posledního zavržení hříšníka. Až Han tu znova vypukla u vzlyky podivné, křečovitě násilné a zaplouzila tělem k místům, na nichž selka oddávala se svému mravnímu ohromení. Se zaúpěním úzkostným a přemírou namáhání zmocnit se jen mohla zase Han její nohou — selka jakoby nechtěla o ničem vědět, slyšet ne o ní, daleko být od tohoto hříchu a spuštění — leč Han držela se již pevně jako klíště těch nohou, a selka aspoň zastřela si obličej, pryč, pryč volajíc, — pryč, pryč celá jako vyděšená a ustrnulá, potřásajíc odmítavě hlavou. Venku sedlák mohl se zatím rozházeti.

Ale bylo třeba posléz komedii dáti přiměřeného obratu; obrat ten měl se ale státi co nejbezpečněji. A že tak Han strašně si počínala, opravdu zou-

fale, mlátíc sebou již na té zemi, majíc vlasy všechny pocuchané, obličej zbrázděný šmouhami slz a oči vyvalené a děsivě strnulé jako u píchnutého telete, přispělo to, že u selky znamenal se obrat k lepšímu, že nemůže se jaksi uzavřítí citu úplně. Začala se tedy jaksi probíratí ze své bludné neosobnosti, ze svého vyjevení — začala vraceti se k přítomnosti a k Han. Spustila k ní oči, jakoby ji zase poznávala . . .

»Han, Han,« vyšeptla jen téměř a tak smutným hlasem, u výčitce tak žalostné, z níž ale ještě ponurost neúprosného ortelu zcela se neseťřela, »vosobo nešťastná, hříšná . . . Han, Han, já nevím, nevím, vono je to tak strašný, já nevím . . .«

»Nechají mě jen tu,« vpadla Han znova, jako by postřehla zákmit příznivé chvílky, »a — já jim to všechno prácej vynahradím a žádnou službu nežádám . . . ám . . . ám,« kvákala po svém způsobu.

Selka již rychle přicházela do své míry nabývajíc celé rozvahy. »No tak

teda juž vstaň jednou,« řekla obvyklým svým hlasem — »a musíme se o těch těžkejšech věcech nějak juž domluvit — je to ale tuze těžký, tuze těžký . . .«

Han vstávala. Byla jako uřícené, poplašené zvíře. Postavila se před paní jako hříšnice, s očima sklopenýma, celá schoulená, a jakoby ty vykynuté boky snažila se učinit co možná nejnezvěstnějšími. A pokorně, jako usvědčený hříšník očekávala, co se s ní stane, oddávajíc se jaksi celému svému osudu.

V dusné světnici, černé a neuspořádané, matně jen osvětlené mizernou petrolejovou lampou, jejíž cylindr snad nikdy nebyl vycíděn, bylo v tu chvíli ještě dusněji a černěji, vše se slehalo pod nízkým stropem a mžikalo v neklidném světle. Zvenčí z černé noci hučely jarní vody a jejich zvuky jakoby se propadaly daleko kdes v ustrašené, nehybné neurčitosti . . .

Sedlák, nazírající klíčovou dírkou a nucen stále více napínati zrak, byl teď vskutku již zvědav, jak to nyní žena

zaonačí a jak vlastně přejde k tomu vlastnímu, oč se jednalo — že to již dobře dopadne, nepochyboval — ta kobyla dá si nyní třebaš řemeny z kůže dříti. Ale mnoho-li tak asi může mít, na to byl velmi dychtiv. Za to, co se týkalo těch ženských věcí, to mu bylo docela jedno.

Zatím selka, majíc Han před sebou, pozorovala ji bedlivě, totiž ten její požehnaný život, a snažila se tu jaksi učiniti své odhady — při tom neustávajíc udržovati kolem sebe ono zvláštní napjetí . . .

›Teda až k tomu to s tebou došlo, Han. A co si myslíš teď, jak to chceš zaříditi vlastně — já to nevím. Řekni sama, je-li tu možná pořádná práce náká. Já to sama ani neřeknu. A co pak ještě teď? Ale až to přijde, co potom? Myslíš, že se to dá jako krajíc chleba vložit do kapsy a vzít s sebou na pole? Milá Han . . . A, byla bych málem zapomněla, kdy pak vlastně tento . . . se to čekáš, Han?«

Tu zjivil se Han v rozpacích obličej, oči sebou nemotorně, tupě stáčely.

*

»Já nevím,« odvětila posléz hlubokým tichým hlasem, a v síni za dveřmi hned cosi přidušeně zaříhalo, kterýmž směrem pak selka káravě se jaksi ohlédla. Potom opětovala po Han v trpké resignaci: »Já nevím . . .« a nechala nějak tak úporně rozevřené rty.

»A snad naposled taky ani nevíš s kým,« vybuchla najednou netrpělivě, v ironické rozezlenosti. »S kým teda, zatracená, pitomá kobylo, pověz, na kterýho troubu že to taky slunce svítí, kterej měl takej nápad s tebou si něco začít. — Nebyl to snad docela Pušiša — ten by se tak ještě k tobě hodil?«

Han byla stále zmatenější a zahanbenější; a byla to podívaná na ten ohromný kus ženské, jak se žalostně tvářil a jak si vedl při tom výslechu a při těch pohanách; polykala cosi horlivě hrdlem jako v uříceném práhnutí útrob a nebyla s to vyraziti ze sebe slova.

»Teda, teda . . .«

»Ne, panímámo,« dostala posléz ze sebe Han po jakémisi nesmírném na-

mahání, »Pušiša to nebyl, ten ne« (neporozuměvši selčině úštěpku strantoho Pušiši, blbého zdejšího mrzáka, řekla to tak o něm, že v případě jiném byl by to tak docela dobře mohl býti on), »jinej, Nácek Šlumrů« — venku ozval se zase říhot — »my se máme spolu už dlouho rádi...« říhot venku byl nehoráznější, ale Han ve svém rozčilení ho nepozorovala... a Han se tu těžkomyslně rozvzlykala v jakési zatanuvší jí beznadějnosti.

Selka spráskla ruce.

»Ten teda, ten chlap šajdavá, blikavá, ožralá,« zvolala v úžasu a opovržení. No, na toho byla by si věru nepomyslila — jen kde a jak se to přec scházeli, neboť nebylo o něčem takovém ani potuchy, a ta kobyla jakživa ani nevyšla přes prah, nezdržela se nikde, a jakživo po chlapovi na blízku nebylo smahu, Bože, to je spoušť, to se děje... »Ten teda,« opětovala, »no, s Pušíšou si aspoň mnoho nezadaj'. A oni se maj' rádi, rádi a už prý dlouho, tohle nemehlo

s ním . . . japak teda dlouho, zeptala bych se ještě?»

»Juž asi pět roků,« vzlykala znova Han a přivedla selku znova do nemalého údivu, v němž ale nyní tato vzhledem k svým úmyslům jata byla strašlivým podezřením.

Nechavši Pušiši, Nácka a všech ostatních záležitostí, pojících se k této milostné historii, přichvátala prudce k samé Han, zatřásla jí vztekle a křičela:

»A jestli pak's naposled tomu holmkoj nevrázila do chřtánu své peníze — máš peníze, máš? Pověz, ty bohaprázdná šmejdno . . .« a nenechavši ji ani vzpamatovati, stále jen jí třese a znřivě křičí: »Máš ty peníze, máš?»

Han konečně mohla ze sebe vypravit nejistě, bez dechu: »Náký mám . . .«

»Kde, kde . . . sem s nima, nešťastnice . . .« a selka tu celá zsinala a jeden kout retní křečovitě se jí promrskával v tvář, což značilo, že nachází se v opravdovém vzrušení. To nebyla

již jen komedie nastražená na prostnou mysl.

www.libtool.com.cn

»Já vám je přinesu, panímám, jen se nezlobte,« zamečela Han žalostně a ve strachu — a již odbíhala směrem ke dveřím, za nimiž hned něco odskočilo stranou.

Sotva Han zmizela v síni, jdouc na půdu, vnikl sedlák do sednice, řehně se potutelně. Ale selka se na něho osopila: »Teď se máš čemu smát, maňase . . . ta nám to pěkně promňoukla . . . a on se ještě směje. Sázím krk, že si chlapa platila, že mu cpala, jen aby — nebo kdo pak by jináč o ni taky zavadil. Že zadarmo to nebylo, sázím krk — ten za kořalku udělá všechno na světě; jste všechny stejná banda. Já tak počítám, že musí mít ta kobyla okolo tří set naskládanejch, nebo počítejme, co jsme jí přec dali, a jakživa krejcar neviděla jsem jí za něco utratit . . . Na tolik asi jsem taky počítala a tím bysme se zas trochu vytrhli . . . Uvidíme teda — ale počkej, bude-li krejcar chybět, počkej, počkej . . .«

Selka tu zlověstně zahrozila pěsti, oči jí divě zaplály a na obou spáncích vyvstaly zcuchané chomáče vlasů — je ku podivu, jak hned obratem ze ženské dovede se vyznačiti dokonalá furie. Pobíhala neklidně po světnici, zaujata jakýmsi předsevzetím — sedlák tu ztichl, nic se už nesmál a v područí zloby selčiny byl zcela pokorný, protože to nebyl ožralý...

»A kde je to přec má uložený, na půdě jsou, ale kde? ... Co jsem se kolikrát už načmejrala v tom jejím pelechu ... nebyla bych se pak jí ani ptala. A teď ještě s takovou potvorou dělej hezky; přetvářej se s ní ... ale počkej!«

A zase selka zahrozila, u výrazu jejího obličeje tkvěl jakýs brunátný, demonický oheň. Han ještě nešla. Sedlák neodvážil se vyrušovati tuto zlobu, přemítáje nyní jen o tom, mnoho-li to přec Han přinese, a že ještě dnes by si zašel »na rychtu«. Chtěje pak ženě jíti jaksi na ruku, cítil, že bude vhodno zeptati se, ponechají-li si Han, když je to s ní ta

kové, anebo jak že to s ní žena nyní rozhodne, takhle přec nemůže u nich zůstat . . . jenže když by ty nějaké peníze dala, snad by pak . . . zabreptal se posléz tak, že raději umkl u vědomí své duševní nepohotovosti a dobře zcela udělal, ač ještě i takto dostalo se mu nepříznivé odbytné.

»Bukači rozbreptanej, přestaň teď kejhát . . . tak, teď ji dáš pryč, a ona ti půjde bez peněz, vid', shnilá můro! A pak, koho pak si vezmeš, zastaneš to sám? Anebo já snad to mám předřít, co ty budeš civět v hospodě? Jen ať zůstane, musí zůstat, rozumíš, co bychom si bez ní počali? . . . a já už jí všelijaky slabosti při tom zaženu. Za tu službu, co nedostane, je až dávno dost dobrá, rozumíš? A až to přijde . . . no já už to zaonačím, aby nám to v domě dlouho nekřičelo a Han mohla si jít po svém, rozumíš . . .«

Při tomto vysvětlení, jež patrně mocně zmítalo jí myslí, jsouc tu jako dávno připravováno, až došlo vše posléz v určité předsevzetí, mimoděčně

snížovala selka hlas, až jen došeptala, co chtěla říci, a bylo to jako syčení hadí, ohrožující zánubou svého jedu. Nevýslovně, strašně zaplály při tom zraky selčiny; a chvíli tak zůstaly v cosi zažehnuty. Sedlák od tohoto zření svůj pohled mimoděčně odvrátil a ohlédl se bázlivě kolem sebe do oken.

Nastal pak okamžik jakoby dunivého vzdáleného ticha, v němž jen na blízku lampa s utajeným bzikotem připravovala své uhasnutí, pochmurně stále vzplanujíc. Prostor sednice u spěšném vychylování světla a stínů sebou několikrát zmitl — pak po jakémsi krátkém třeskotu nastala náhlá tma. Jen směrem k oknům tkvělo něco ještě černějšího — a odtud vnikly sem zase táhlé jakési chomáče zvukové. Za nastalé tmy pozvedly jarní vody v nevěstnosti noci své těžké kvílivé pádící steny . . .

V té tmě vytratil se sedlák raději zase ven. Ostatně Han každé chvíle může přijíti, a on byl by nerad při tom, již proto, aby nemusil pro případ dělat svědka. A zůstala selka chvíli

NEKŘTĚŇÁTKO.

sama a jakoby nepozorovala, že je tma. V té černé nezvěstnosti probírala se dále svými předsevzetími, v něco pořád majíc tak zažehnuty zraky své, jež zajisté v tu chvíli svým zlým, fosforečným ohněm musily být i zřejmy i v té neproniklé tmě . . . Ale Han již přicházela; ty schody, jež bůh ví jak mohly odolávati tíži nalehající na ně tělem jejím, už se ozývaly dunivě zaprašující. Selka spěšně sáhla po sirkách, rozsvítila, nahmatala kus lojové svíčky.

Han již vcházela něco držíc v uzlíčku. A tu pohled zrovna supí se na ni přimkl. Měla selka nervosně zatknutou chvějící se pozvednutou pěst.

»Počkej,« zadržela náhle Han, jakoby rozpomněla se na něco velmi důležitého, a popošla dříve k oknům, zatáhnuvši je jakýmisi feci, jež sloužily za záclony. »Není dobře, aby někdo cizí viděl peníze, je to same zloděj. A ukaž teda,« řekla nepřirozeným, zdržovaným hlasem, plným zžíravé náruživosti, jež ale měla zůstat co nejvíce utajena. A Han uzlík zrovna

vytrhla, omotaný nekonečně tkanicemi a provázky. Ty selka zrovna rozsápala, ale přec v náležitě obezřetnosti, aby se nepoškodil drahocenný obsah — je-li jen jaký, křičela si selka v duchu divě, posupně.

Han s údivem hleděla na počínání selčino, ale zcela ve všem se mu podvolovala, jsouc jakous bezmocnou hříčkou za jejího vlivu. Konečně do dělala se selka obsahu. Vyňala vše z uzlíku najednou v zatknuté hrsti a složila to na stůl na jednu hromádku.

Byly to modravé papírky a mezi nimi tvrdý bílý kov, ale vše tak zchumlané jako zubožené, zvětšelé. Na této hromádce jakoby lpěla samá krev, vtělovala je sem čtvrt století zvířecí práce, námahy nekonečné, odměněné těmito několika papírky. Selka postavila se nyní příkře mezi Han a peníze, přiklonivši se k stolu tak, že vše, co se dělo na stole, zacláněla.

»Kolik,« zeptala se úsečně, než dala se do odpočtu, a očima zažehla se za sebe k Han.

»Já nevím,« odvětila Han bojácně, v chvějící se malátnosti, jakoby se touto svou nevědomostí dopouštěla nového zločinu. Ale to jí za zlé selka již neměla.

»No, přesvědčíme se hned, milá Han,« řekla najednou tak mírně, přívětivě — »a sedni si zatím, než to bude...«

Han poslušně se usadila zase na onu židli s vyčnělými pahýly, a oddala se tu jakés vnitřní těžké strasti, co mělo se mezi tím rozhodnouti o jejím osudu. Pohřížila se tupýma očima kams v nehostinné šero jednoho koutu sednice, v němž otvíralo se jakés černé rozplizlé bezdno — lojová svíčka tam až nezasahovala.

Selka u stolu začínajíc počítati peníze, mžikla obezřele po Han a vidouc ji tak zaujatou tou vnitřní tíhou a bezdnem toho koutu, zastrčila spěšně několik těch papírků za kostkovaný svůj život, ale bez vyrušení počítala dále...

Najednou se posupně obrátila k Han, vloživši na spočítané peníze ruku, a

zalila tu ubohou bytost studeným, divokým pohledem:

»Nešťastnice jedna, nevděčnice . . . kams dala ostatní?« zaskuhrala k ní v takovém ponurém, zdrcujícím přízvuku, jenž jakoby ještě chvíli zlověstně vanul prostorem sednice. Mráz probíhal bytostí Han.

»Já, já . . . já — mu to — dávala . . . já ho mám — tak ráda . . . ráda . . . á . . . á,« rozvzlykala se posléz v odpověď. Schýlila hned na to hlavu do ramen, jakoby očekávala ránu.

»Rádá . . . á . . . á,« začala se po ní ošklebovati selka jízlivě a sveřepě . . . provázejíc to posunky a pohledy hodnými maškary . . . »A to nám myslíš nýčko uváznutí s klazanem na krku, ty . . . ty, jedna . . .«

Ale už zas Han padala na kolena a zase ta sukně nevhodně utkvěla na pahýlu i bylo ji po ženském, nikdy se neobmeškavším způsobu třeba dříve spěšně shrnouti. A: »Já, já, já . . .« rozmečelo se zas tak divě, bez rozmyslu, v zmatených hrnoucích se zvucích, jakoby se to jimi snažila předejít a

zadržeti vše, co hrozilo na její hlavu vyřinouti se z lajících strašných úst. Bůh ví, co děje se to v takových duších, Bůh ví, co dělo se to v duši Han a oč běželo té vzrušené malomyslnosti. Byloť v tom mekotu jejím tolik nářku a prosby, tolik dovolávání se a nabízení všeho v obět za udělení jakési milosti, že sama selka, v pravém údivu nad tolikerou prostotou, již se u Han daleko nenadála, vše představujíc si mnohem těžším, zase uznala za vhodné obrátiti a obestříti se zdáním obětavé promíjivé milosti vůči ní. Nebo co také jiného s ní dělat? Pokynula tedy nejdřív jako těžkomyslně hlavou nad ní, nad tou Han. Pohled se jí obestřel při tom jako v neblahém tušení upřev se do dále. V zasmušení nad vší tou hříšností ševalily cosi její rty a ruce při tom lehce se vznesly. Bylo to, jakoby vydávala rozhřešení nad hlavou Han, jež čím dále pokorněji se chýlila u vědomí těžké pokání činícího hříšnika. Až pak se vzdechem hlubokým, významným skončila selka ceremonii a vstala.

»Nu, Han,« pravila k ní se neobracejíc, ale trvajíc pohledem v té neurčité dáli, a jednotvárný táhlý hlas její prochrvěl se tak dojatě, »nu, Han, dnes to zatím nech a odeber se spat. Pomodli se, mysli na své hříchy. A ráno ovšem se již nějak srozumíme. Nebude to jen tak lehký, nemysli si. Ale co budu moci, pro tebe už, Han, nějak s pomocí Boží podniknu. Teď už jdi, Han, jdi, je náramně pozdě, svíčka dohořívá...« Vzavši Han za ruku a pomohši jí jaksí vstáti, sama jí pak vyváděla zmatenou a potácející se ze sednice. Han pak propadla se kdes v temnotách stavení, co selka v síni chvilku vyčkávala. S ní pak do sednice vsunul se sedlák — i pohlédnuvše na sebe, usmáli se významně. Byl by sedlák spustil na celé kolo, kdyby mu byla žena nepohrozila. Pak odebral se ještě do hospody, dostav jeden z těch papírkův. — — —

A všechno další jednání selčino vzhledem k Han — vztahovalo se k tomu, aby udržována byla v tom ponětí těžké viny, již lze jen smýti

velkou obětí a již při nejlepší vůli odpuštění nelze jen tak snadno, a dále aby všechno poněti jiné, zvláště stran těch peněz, od Han daleko bylo odvedeno. A to se selce dobře dařilo, počínala si v tomto předsevzetí obratně a zcela přiměřeně. Ráno po onom večeru s Han o ničem již nemluvila. Jakoby vše zase rozumělo se samo sebou a šlo svým pořádkem. Tento pořádek udržeti, jakoby pak záleželo jen již na Han, podle toho, jak si bude počínati. Selka jakoby se ukázala velkodušnou, nerozebírajíc ani dále tu neblahou, pro Han tak trapnou věc. Dělala vůbec, jakoby nadále ani nevěděla — či vědět nechtěla — o stavu Han. Tím pak více Han se snažila, aby vzhledem k sobě nedávala na jevo mimořádnost poměrů.

Vstala tehdaž ráno mnohem časněji než jindy. Než selka vstala, měla vše v chlévě hotovo, až nemálo se selka v duchu podivila. Han spočinula na ní tázavě úzkostným pohledem, jestli je spokojena — ale selka neřekla tak ani onak. Jen když nelaje. O snídání

pozřela Han jen pár soust, stojíc a na chvat. A hned zas hnala se do práce. Sekala na dvoře roští. Ani se neohlédla po celý den — a nebylo lze strhnouti jiným lidským silám tolik práce, co ona toho dne vykonala; sesekala daleko přes kopu. Když to selka přehlídla, drkla do muže, jenž zatím vyspal se z opice, jež tohoto dne v náležité vydatnosti byla mu dopřána bez vády. I pohlédli na sebe významně. Ale Han jakoby z pudu zabrala se do své té práce, nemajíc vědomí o mohutnosti svých výkonů. V několika dnech sesekala všechno roští — a myslili již, že budou musit přijednat. Při tom skoro ani nejedla a ten jakýsi horečný chvat, rozkypělé jakési pohnutí, bylo jí vodítkem při strašné její práci a námaze. Skoro bála se promluvit, aby žádná odpověď na její slova nepřinesla jí nějaké neblahé překvapení, neměla nějaký neočekávaný obrat, nedotekla se nějak o něch věcí. Z domácích zrovna tak nikdo na ni skoro nepromluvil. Stran práce a domácích záležitostí

nebylo vůbec třeba a nějaké zbytečné řeči mohly mimoděk převést na onu záležitost stran peněz, i bylo lépe nechat vše zatím tak. Ve vzájemném mlčení byla takto obapolná shoda. Jen ta nekonečná práce stavěla se před Han. Bylo v tu dobu vykonáno vše, co druhdy zbývalo po jarním setí, a sama Han v tu dobu vše zmohla. Všechny pařezy zporážela, rozkopala hromadu kompostu, na lukách vyházelá příkopy. V jakémisi brutálním násilí, v uříceném zmáhání, u vypjatí slepé energie, jež se jen divě hnala ku předu, počínala si to při své práci těhotná Han. Život vždy jakoby se jí nepřírozeně rozdouval při tomto nelidském zápolení. A od této práce od časně rána pozdě do tmy, při níž jako maně sežvýkala nějaké to sporé sorsto jen časem upínala Han kolem sebe, ony úzkostlivě tázavé pohledy, jestli se zavděčuje, nenachází-li kde nespokojenost a žehráni — ale selka neřekla tak ani onak; a dále ony pohledy záhadné bázně a temného očekávání, jež stavěly se před jakési kvačící pří-

*

ští, výhrůžné a ohromivé neznámými událostmi . . .

Za ten čas nápadně sešla Han. Nabyla jakéhosi prašivého vzezření, v propadlých tvářích byla strakatá, jako okoralá, líce a nos neobyčejně kostnatě jí vystoupily z obličeje. Pod očima utvořily se černě fialové jámy, z nichž zely zraky uděšené, malátné zvracující se někdy v takových vyjavených bludných pohledech. A s tím netvorně zduřeným životem byla opravdu ošklivá, jaksi strašně ošklivá Han, i pro zvyklý jinak jí pohled . . .

Sedlák se v hospodě smával, že si jeho žena schválně vzala takovou obrodu do domu — ony ty ženské nevzdají se nikdy podezření na člověka a nevystojí vedle sebe žádnou ženskou co k čemu. Ale věděl sedlák, proč mají Han, i mimo tu její ošklivost.

»A jestli pak ji taky provádíte, sousede, to víte, má-li se kobyla ku hřiběti . . .«

»I provádíme, provádíme, nenastojí se zrovna,« řehnil se sedlák.

»Ale ještě jste nám neřek ani, kde byla zaváděná www.libtool.com.cn

A tak po hospodách plynuly neomalené úšklebky na tu Han — —

Chýlilo se to ke konci března. Byla to doba mlh a znojného černa — někdy vláčely se mlhy vzduchem po celé dny ani se nerozptylující a černo země bylo jaksi neobsáhlé. V této rozkvašené změti připravovaly se síly a zdroje nového života, jenž za nedlouho udeří.

Na Matičku boží, svátek to, jenž značí vtěchto krajinách vlastní přechod k jaru, jakýs mezník hospodářského života zdejšího — kde také ponejvíce vše se umlouvalo, chystalo, rozumělo k tomuto dni a zase od tohoto dne — a kdy nejvíce telily se krávy, ořebovaly se kobyly, kůzlat bylo nejvíce a první králíčci se ukázali — a kdy již chystal se pluh do země a vše každé chvíle bylo pohotovo vyraziti do pole, jakmile jen ukážou se rozsáhlejší sušiny, a kdy také vše již kypělo ruchem v zemi, ve vzduchu, a na nebi shlukovaly se chvílemi syté mraky, plné již slunce a znoje, s nichž co nevidět provalí se

první jarní bouře — na tuto slavnou Matičku boží sotva Han vyvlekla se ze svého podstřeší. Byla úžasně přepadlá, mrtvolné příšerné tváře; z jejich pohledů, jakoby ohromených, jež na všechno kolem sebe upírala v zmámené cizotě, vrhalo se žalostné úpění, chvějící se ustrašení před čímsi neznámým, šmahem se blížícím. Každého kročeje se bála, všechno, čeho se dotkla, dřív jakoby nejistě zkoumala. A zrovna bylo zřejmo, jak obchvíli srdce se jí svírá a zastavuje dech.

»Han, Han,« kárala ji selka, »jakobys měla od rána červa v hlavě a ruce svázaný . . . nic ti ta práce nejde od rukou a považ přec, co s tebou máme k očekávání . . .«

Han sebou hodila jako zstrašený kůň, chtěla se sebe něco svrhnouti, ale to, co v ní bylo toho rána a co řídilo její bytost a mezi ní a vše ostatní stavělo jakousi záhadnou hradbu a rozlukou neznáma, neodstoupilo. Jídla se netkla — a byla přece snídaně sváteční; na Matičku boží v každém posledním místě upeče se ta buchta nebo

aspoň »dědeček«, a jak se druhdy i
zatěšila Han na tu buchtu ke sváteč-
nímu kafi, v obrazotvornosti se jí a
jejím obsahem zálibně obírajíc na více
dní napřed. Dnes jakoby pro ni nebylo
ani buchty, ani Matičky boží — vše
splynulo v jejích smyslech v týž do-
sah záhadného ohromení a nejistot . . .

Na tuto Matičku boží přišli si také
do statku pro krávu Kraslenu, již sed-
lák prodal, aniž věděla o tom Han
a ovšem také věděti nepotřebovala —
rádi na Matičku boží převádějí si do-
bytek, má to býti s jistším požehnáním.
Přišli si beze všeho dva strejci, horáci,
s vyholenými namodralými obličejí
plnými záhybů a vrásek, divně houka-
jící a protahující řeč, hned ke Krasleně,
jež se po nich divě otočila, ale toho
strejci nedbali a jali se jí spínati držku
v provazovou ohlávku. Sedlák stál na
prahu chléva jaksi potměšile patře na
tu proceduru — ale jakoby ta potmě-
šilost byla vzbledem k Han, již opo-
dál ruce klesly a přihlížela k těm při-
pravám s Kraslenou v němém zalek-
nutí. O zaleknutí bylo by málo u této

bytosti — ale útroby rvala jí to strašná bezejmenná moc za té procedury, jež znamenala, že je Kraslena prodána. K tomu dobytčeti tak se přichýlila za ta léta, co byly pospolu, jakoby dověrností vzájemnou. V lidské či zvířecí účasti ve svých pohledech a dotycích vespolek dovedly jaksi promlouvat. Shýbajíc se ke žlabu nechávala si od ní Han lízati týl — jaká něha dovedla se to vpojití ve zvířecí jazyk. A jak došla Kraslena, jak zpěnilo se od ní mléko; radost bylo pro Han zahleděti se na vykypělou bělostnou čepici. A byla ta Kraslena tak líbezně červená, ta barva sametově do karmínova, s bílými skvrnami, s plosou, a kůže jako hedváb jemná, jako rukavička — po něčem takovém jsou horáci posedlí a třeba desítkou přeplatí.

A tuto Kraslenu prodali, aniž co tušila a jaksi se mohla připravit.

»Koho bude teď mít, co se s ní samou bude dít,« napadalo jí v podivných úzkostech . . . Co se s ní jen bude dít, jakoby to náhle zakřičel její tvrdě se dívající obličej ve svém

zjivení hrůzou, posupně ustrnulý, jakoby se dotekl této bytosti děs smrti. To nebylo jen vzhledem ke Krasleně.

Zatím strejcové ve svých oholených obličejích a vodnatých vydulých očích, zakalených hodně už kořalkou, jak na Matičku boží se sluší, plni zálibného zadostučinění nad Kraslenou, jež mohli okázale už projevovati majíce kup uzavřený, mlaskajíce, prskajíce, poplaccující dobytče po plecích a zase rukavičkovou jeho kůži nabírajíce si znalecky v hrst, dokonali přípravy. A již obraceli hlavu dobytčeti, jež se obrátiti zdráhala.

»Hijé, hijé« . . . zahoukali pobízejíce lehkým, ale pádně přiléhajícím úderem. A již byla Kraslena k žlabu zadkem, již se z chléva odebírala, již jí to nebylo nic platno. Zabučela si temně, žalostně, ohlédnuvši se po Han.

Han pronikavě vykřikla, a než se kdo nadál, vrhla se dobytčeti na šíj, jež jaksi oddaně ihned se v její náruč nachýlila. Strejcové mimoděk i s dobytčetem zůstali stát. Nejdřív myslili, že se to Han svým způsobem chce přihlásit o dišgreci, již takoví handlíři

ponechávají naposled a tuze rádi na ni zapomenou, dokud se taková děvečka hezky jadrně sama nepřihlásí.

»A jov,« povídá strejc vytahuje pár šestáků a cpe je Han, — ale ta nedbajíc nechala peníze padnout na zem (hned po nich sedlák se stočil, aby se zbytečně nezašlapaly) a jen té šíje se křečovitě držela. Strejci povážlivě povrtěli hlavami, to se jim ještě zrovna nepřítrefilo a hezky už těch chlívů za svého života prometli.

»Holt jí byla zvyklá,« poznamenal jeden z nich u jediném takovém houknutí. Ale nemají času se zdržovat. »Nu tak s pánembohem, hijé, hijé zas« . . . a strhli s krávou i Han. Kráva zařvala vzhůru, ještě žalostněji — — »I mlč, hloupá, dostaneš u nás seno a tadys, jak vidím, žrala jen plevy,« řekl strejc těše krávu i rejpnuv zároveň sedláka. Ale Han se dobytčete ještě pustit nechtěla, visíc na něm celou tíhou těla, jehož nabubřelý trup mocně sebou zmítal, zrovna upadáje za těžkého, násilného štkání. Tváře strejcův začaly se nevrle kaboniti, nabíhajíce šedě, oce-

lově, jakoby se slily, obočí se jim stáhla, koutky úst, od fajfek zčernalé, se sveřepě protáhly.

»Necháš toho, Han, kobylo protivná«, křikl sedlák, a jakoby chtěl zasáhnout ale nebylo toho třeba, jeden ze strejců smýkl z nenadání krávou na stranu a druhý popadnuv děvečku za ramena, strhl ji a pustil kamsi, více se o ni nestaraje. Horáci nejsou zrovna ohlední. A co Han válela se po tesech, zatím strejci se všim byli pryč — a také sedlák lhostejně se vybral z chléva, na ni se již ani nepodívav, a odešel hned pít, strživ hezky za krávu. Na Matičku boží pije se rádo a z pravidla celý den hned od božího rána a na tu Matičku boží nevadí se proto ani ženy s muži, jakoby se to rozumělo samo sebou; obyčejně na Matičku boží jdou i ony do hospody a je pak těžko rozeznati, kdo vrací se opilejší.

Han zůstala na tesech celá v sebe schoulená, jaksi v ten svůj netvorný trup, a dobře, že bylo ten den vykydáno svátečně. A zdál se na tu chvíli plynout život mimo ni, jako víchr nad

skalou, nechávaje ji nedotknutou. Přimkla oči, za těmi clonami víček zanášely svůj pohled ze světa, daleko mimo sebe, strhovány kams v bezdno nitra. Někdy oční klapky sebou ztřásly a cosi bludného na okamžik vychýlilo se z jejich odhalení — pak nastalo zase jen to ztracené přimčení zraků. Mráz pak chvílemi chvěl tím tělem, a v těch širokých útrobách v nadmutý žok složených provalovaly se neobyčejné pohyby, jakoby se tam rozbušily údery a rozběhly se z těch míst mocné vlivy. Bylo cosi příšerného v těchto pohybech, které zdály se i těm sdělovati, a jakoby od nich vše sebou tady v chlívě pohybovalo. V jakés němé soustrasti pohlížela na Han zbylá dobytčata, jichž v tom chlívě šmahem v době poslední ubývalo . . .

Bylo ale na Matičku boží — velký svátek — a tak si jí zrovna nikdo nevšímal, dělá-li co, či nedělá. A ona jen tak ležela — až pak za hodně dlouho se namáhavě sebrala a vlekla se síní, po schodech, jichž bylo jí jímati se

jaksi všema čtyřma, a někdy uchopivši se některého schodu, držela se ho zrovna křečovitě, jakoby tu visela nad závratnou propastí. A už jen na tu půdu — už tam moci býti ukryta, zalezlá v ten temný brloh jako zvěř. Ať je tam jako navždy ztracená, ať jen nikdo jí nehledá, neví o ní. Ať se tam s ní pak už děje co děje, a cokoliv se děje mimo ni.

I na takový velký svátek byla docela tma a nesvátečně v tomto podstřeší . . . Z dále zanášelo se sem slavnostní hlaholení zvonů, jež hrobník Šimek svátečněji opilý než jindy se svými kluky nehorázně rozhoupával — ale připadalo to dnes Han jako zlověstný hukot, vydírající se odkudsi z propastí, které vzdýmaly se nějak k ní, pohlcující ji a zase vydávající, aniž kam mohla zapadnouti anebo vybrati se z toho. A za toho hučení, jež nepřestávalo, osvětlovaly se v příkrém brunátném jasu jakési mráкотné silhuety. Stavělo se to příšerně kolem ní jako za blesků noční obzory. Pak

vše se zase zavřelo a vyvalila se nepropustná, hučící tma . . .

Ze všad venku hrnulo se ptačí čiříkání, svátečním jarním kypěním a vzruchem naplněn byl vzduch — ale dovnitř podstřeší, do těch hlučících rozpoutaných jam duše zapadl jen pochmurný dunivý ohlas, ty výpěvy pěnkav ve svém neochabujícím opětování pronikly sem jako v záupělém poplachu, jako u výkřicích úzkosti. A Han překládala hlavu se strany na stranu, vždy těžce a uříceně, jakoby se strany na stranu dopadala mrtvá tíha. A zase na jinou stranu, a pěst zatkla kams v záhlaví, jakoby tam jima násilně cos uchopiti chtěla. Jediný hukot táhl jí pořád kol smyslů, a nebylo lze se mu vyrvati . . .

Nezdálo se, že by ubíhal čas, že by plynula změna. V její duši vše jakoby divě stálo, na vše upjato, najednou vše divě obezírajíc. Vše chápala v jediném, zejícím, těžkém postřehu, děsivě nehybném a jakoby ztuhlém . . . Uplynulo tak poledne se sháněním jí a voláním po ní dole.

»Han, Han,« dobývalo se z té nehybnosti kdes zcela na blízku — ale ona jakoby nemohla se hnouti ani rozevřítí úst k odpovědi jakékoliv. Mráкотné jařmo na ní spočinulo. A zase nějaká doba uplynula — ten jarní a sváteční vzduch venku pomíjivě stál kol střech. A pak zase táhlo dunění zvonů k požehnání, rozhoupáných Šimkem ještě opilejším, zvonilť a pil vždy o závod na Matičku boží. Až zase ty zvony těžce zmíraly — ještě nějaké Han, Han se ozvalo — a najednou již nastávalo ohromivé ticho v celém vřkolu, střecha jakoby se jí nezděstně skládala nad hlavou a sunuly se černé bány uzavírajíce ji navždy — někdy ještě ojedinělý hlas, nějaký smích, nějaký sváteční vzruch bylo slyšeti, ale vše již tak vzdálené, pusté, v neoznačitelném upadání v hlubiny ticha. Někdy mřka, k níž v neznámý její úkryt dolehl záchvěv jara, zašvířila, a připadalo to jako ještě hlubší ztavení temnot, jako bezútěšné obluzení života. Posléz nehybně, v jakéms úžasném ustrnutí, uložily se hlu-

biny noci kolem všech smyslů Han... A vše dělo se, vlastně tkvělo v témž jediném těžkém postřehu, jenž nehybal se ze smyslů... v týž postřeh náležely zatím i ony tupé rány, udeřující kdes do podstřeší. Ale najednou ve svůj hlomoz zaujaly celou duši Han. Padala to jaksi zlehka rána za ranou asi v místa, kde nalézala se její skryš, zrovna jakoby jí u hlavy a pořád v stejné místo — ten, kdo tam házel, měl trefnou, vytrvalou ruku.

Násilně se vzhledem k těm ranám o čemsi rozpomínala Han — »aha, aha,« přikynula si to ve svých mráкотách. Více nebyla s to učiniti vzhledem k těm úderům. Když ty rány samy o sobě nemohly se jí dovolati, začaly se ze zdola pojíti s lomozem nějakého hlasu, zpočátku utajeného, jakoby mezi čtyřma očima, jenž ale posléz rozzuřil se a nadával, v úryvech lámaje se k ní v podstřeší. A byly to pronikavé, ošklivé skřeky:

»Votevřeš, votevřeš! Kurafije jedna, já to sem a chci k tobě... hé, hé...«

Vše splynulo zase v jakési zvířecí zavývání.

www.libtool.com.cn

Poklop, jenž vždy v tuto dobu byl pootevřený, připravený, dnes však záhadně uzavřený, se ale neotvíral návštěvníkovi. Byla zase chvíle čekání. Snad Han ještě není nahoře. Ale nahoře už musila být. Snad zapomněla, usnula. Také se to stávalo. Nespomáhalo umluvené znamení hrudami do poklopu. Chtěloť se to návštěvníkovi nadmíru kořalky, vhodné k takovému svátku, na niž mu měla dáti ta nahoře jako jindy byla povinna a dnes ještě víc.

Znova jakési utajené dojednávání jež jakoby patřilo výhradně pro Han, lichotíc jí a domlouvajíc. Pouhé mručení se to ozývalo ze zdola. Leč najednou vypuklo v opravdové zuření. Jako tkanec se tam kdos sápal nadávaje i celému světu, jak to jen Nácek Šlumrů uměl, když byl ožralý i když nebyl. Bylo to řvaní zvířete, prorývající jarní noc. Ale bylo Matičky boží — a tu zpravidla řve to u nás tak celou

návší po celou noc — a nikdo si zrovna tedy Nácka nevšimal.

»A tak že nepustíš a nedáš na kořalku! Že nedáš . . . ty . . . ty . . . ty . . .« Ale poklop se neotvíral. To Náckovi se ještě nepříhodilo. Kdyby jen měl ještě na kořalku, to by teprv ukázal, co umí . . . A takto jen řval, nadával, vyhrožoval, a to byla taková ukolébavka pro Han v jejích mrákotách a strašných přípravách.

Náhle ryky ze zdola zanikly. Kolem Han rozestavily se zase mrákotné nehybné hlubiny, vyčkávající jakési příští osudové. Udělalo se najednou Han k zalknutí, dusivá moc zavinula ji jako nezvěstnými plachtami, z nichž nebylo vybavení. Strašlivě se cosi rozmáhalo v celé její bytosti. Vykřikla servaným hlasem, jenž z dusivé té tíhy neměl nijakého vzniku, a bylo to jen pouhé zaupělé zachraptění. Neulehčila útrobám, jež rozmáhaly se v ní tak strašlivě dále. Jako v šílení snažilo se z nich neodolatelně cosi vypjati — až v překotu zoufalém vyrvala se posléz sama z lože, jež lomozně zaprašťelo,

zmítla sebou na strany a v křečovitém zmávnutí rukou kamsi před sebe, čehos se uchopila, na ráz to strhnuvši. Jako by se to snažila o uvolnění z té rozsapující ji zlé moci . . .

Servalo to se střechy doch. Otvorem učiněným zavál sem chladný noční vzduch. A zazřelo sem kus temně napjatého nebe s několika hvězdami. Bylo to, jakoby k mukám té lidské bytosti, zápasící v podstřeší, upjala se záhadná tvář věčnosti. Těch několik hvězd pak již sem patřit neustávalo. A ta lidská bytost bezmezně šíříc svůj pohled úpění, měla je v zracích stále, jakoby v mlčelivé výmluvnosti vyhřivovaly se jí zrovna do duše. Dech jí prahl, rozevírala se ústa k výkřikům, jež nenastávaly — k nim, k nim, k těm hvězdám moci dospět, v nekonečné jejich zkonejšení . . . Stále byly těch několika hvězd plné oči, úděsně rozevřené. V plamenném jakémsi moři rozlévaly se jejich zornice, na tom nebi jakoby se zachytit chtěly čehosi, co by jim přispělo, odvrátilo je z úděsnosti vlastní podstaty!

Ze zdola zrovna zase nastávalo zvířecí řvaní. »A že teď neotevřeš . . .« ryčel v jednom proudu hlas a zlořečil.

Otvorem ve střeše zalehalo to nyní Han jakoby do duše samé.

Celou návsí to pronikalo a hlaholilo — ale naše náves je na Matičku boží zvyklá na všechno. Zároveň kopalo tam to zvíře, svíjelo se zuřivě v opilém vzteku svém a stáपělo se v pěnách svého lajícího chřtánu, jemuž chtělo se náruživě kořalky . . . Až jaksi zmoženo položilo se na zemi, rukama obložilo hlavu a jalo se jednotvárně, unyle výti, skuhrajíc již jen své nadávky a zlořečení.

Daleko, daleko neslo se to nocí, jako ten rozlehlý, truchlivý jek jarních neustávajících vod. Těch několik hvězd jakoby zasmušilým pohledem provázelo v nezvěstné účasti i toto pusté řádění — ale z mystického zřetele nespouštělo, co připravovalo se v podstřeší . . .

Jakési hráze byly tam překotně seřvány, jakýs divý tok života se provalil. Začala to křičeti zatím Han, tím způsobem, nepodobným všem lidským

zvukům a nesrovnatelným i k zvukům zvířecím. Bylo to jaksi do nejhroznějšího zámezí vyřícující se šílenství, neznámé mystické zběsnění, v něž rozpoutalo se bez duše a beze smyslů všechno živé maso ze všech svých zdrojů života. Bezmezně se to odevzdávala lidská bytost mukám svým . . .

A domem jakoby se to zvedla vichřice křikem tím. Zalehalo to a táhlo do všech prostor tmy a nezvěstná tvářnost nočních mrákot zdála se na všem bráti divné účasti. Věci ponuré a němé jakoby začaly vyplývati ze sebe — a jakoby označilo se vše v záhadném provalení, naslouchajíc a bádajíc vůkol sebe! V jakémsi dotčení významů netušených ohromivě zela oblast noci za udolávání života člověka. — U věčnost celou vtělují se někdy pouhé okamžiky a mohla to býti celá věčnost pro Han — —

Selka se vyjeveně probudila — sedlák byl v hospodě, neb na Matičku boží chodí se z hospody až ráno. Trvalo chvíli, než pochopila, co se děje; tak to bylo všemu nepodobné. Mohl se

to bořit dům, vypuknout požár, jekot a burácení živlů vzdýmat se tmou — zběsniti se mohl divě dobytek, snad nastával i soudný den — ale bylo přece vše tak nehybno, a takové bezmezně pusto zřelo vůkol toho ojedinělého řízení se zvukového, všemu nepodobného, jakoby mrtvým krajem sám plynul strašný vodopád. V černém chumlovitém uzavření hrůz vše tanulo . . . Vše setrvávalo v úžasu nad sebou . . . Ale pak již vzchopila se náhle selka, vrátila se ke skutečnosti.

»Aha, Han,« napadlo jí prostě. Neopomněla však dříve vydatně si odplivnouti, což dělá dobře v leknutí, a otrásla se. Byla již zase cele svá.

»To bude pěkný nadělení« — uvažovala rozsvícejíc lucernu, ale byla v tom ohledu již zúplna připravena. S lucernou chvátala pak na půdu. Smečka stínů spěla za ní jako v chvátajícím chumlu plném zlověstnosti.

Náhle vše ustalo. Něco jakoby prasklo, jakýms otvorem puklého měchu se prorvalo. Ustal všečen křik zkomíraje v pouhé mručení. Než selka vy-

lezla po schodech, bylo tam ticho úplné.

»No, no,« pravila si v duchu selka, pozastavivši se a zaposlouchavši; »nerada bych přišla o ty její hnáty, ale snad tak zle nebude,« jaksi dodala a ostatek již dochvátala do senníku, tam k tomu pelechu v podstřeší, kde nacházela se Han a kam neustále nahlédalo několik těch hvězd z končin věčnosti.

Ze zdroje lucerny vybrala se na všechny strany potácivá změť stínů, až plaše ukryla se po všech koutech trámů. V onom koutě nejzazším, jenž protahoval se v černý zalehlý chobot, v zúženou jámu jakousi, tam to bylo. Sem za jakýchsi nevolných pocitů mířila selka, lucernu daleko před sebe nadzvedajíc. Z toho koutu zakvílil tenounký hlásek, jakoby bojácně zamečelo kozlátko. Ale hlásek se zase hned přerval, jakoby se jen zkoušel do světa.

V zracích selky vzplanul při těchto zvucích, hlásících se poprvé k životu, podivný oheň, tvář jí zbrunátněla, na-

běhla jakýmsi zážehem kovu. Rozcuhané kadeře jaksi nedočkavě chvěly se na skráních. V chvatu již octla se v onom koutu. Bylo se třeba nachýliti. Střecha kladla se tu jako na záda a pavučí po ní rozvěšené chytalo se a vázlo na hlavě.

Leželo tam na loži bezvědomé, zvrácené tělo v zátopě jakés. V nohou leželo dítě. Takové ještě celé netvorné, s hlavou měchýřovitě vzdmutou, rudé, nečisté. Tetelilo se a hrabalo kolem sebe zatknutýma ručinkama, čehosi se domáhajíc, co mělo nutně dostati se jeho mladému životu a čeho se mu dosud nedostalo.

Selka přehlídnuvši na ráz, co je, zvedla lucernu a posvítla příkře Han dosamého obličeje, jako zloděj spáčovi. Výraz v jejím obličeji pravil, že je odhodlána na vše.

»Han, Han,« zvolala při tom přitlumeně jako na zkoušku, a zahýbala tělem — ale neodpovědělo tělo, neprobouzelo se, bezvědomí jeho bylo hluboké. Obličej jeho zíral v ztrnulém vytřeštění kamsi vzhůru, v dál, a cosi

příšerně skelného v něm se rozložilo. Ještě jednou jím zahýbala selka pozorujíc ostražitě každý tah v tom úporném obličejí. Po vědomí ani zdání, jenom těžkými prázdnými oddechy jevil se život u Han, u strašně obnažené Han. Byl to hrozný, omračující zjev těla, jakoby krvavě vyvráceného ze sebe, jež vydalo právě světu svůj plod ...

Nemohla mimoděčně selka vše to si nezošklivěti, neotrásti se zimničně v úžasu, ona sama žena. Horká mdloba ji obestřela. Leč to nebylo to, za čím sem přišla. Všechny takové dojmy byly zbytečny.

„No, té se o mně nebude jistě zdát,“ řekla si v uspokojení a odhodlaně přešla k vlastní věci. Postavivši obezřele lucernu stranou, za sebe, tak, aby směrem k vší té strašlivosti vrhala co nejvíce stínu (i také k vůli tomu, kdyby se tak Han probudila), vrátila se k loži. Počínala si nyní spěšně a jistě, aby věc předsevzatá byla řádně odbyta. Každé chvíle může se také Han vybrati z mdlob. Jednu ruku, trochu

si rukáv nakasavši, přimkla na dětské bříško, horké a vlhké. A zatrhla — — — co možná ale bez násilí, aby se jen cosi povytáhlo a nepřetrhlo. Tak asi musí si počínati děti, chtějí-li polní kobylice pěkně utrhnouti hlavičku, aniž by se rozervalo tělo ostatní. Dítě při tom sebou pronikavě škublo, jakás křeč projela mu útroby. Zvedlo zároveň ručinky a nožičky a zakničelo tak přerývavě, jakoby se mu náhle strhl dech i život najednou.

»Ták,« oddychla si selka. Bylo vše hotovo, co zde měla na práci. Čelo měla celé zarosené potem a kadeře divoce se jí vychýlily do obličeje . . .

Najednou zhasla. Nepřehledné stěny temnot přihrnuly se ze všech stran, rušeny jediné útlými, slábnoucími stěny, jakoby ptáče zkomíralo v hnízdě, a rušeny se shůry oním utkvělým pohledem několika málo hvězd, jež o všem chtěly věděti . . .

Ze vzdálené hospody zanášel se sem pustý lomozný ohlas, nocí ještě vzdálenější a bizarně splynulý. Ze zdola pak se zase vyzvedlo jakési netvořné

mručení — ty kuraříje, ty... ty...
vyniklo pak z něho náhle v trhaných
a krátkých úryvech jako z topilého sna.
V zániku daleko vůkol všech těch še-
rých mráкотných obzorů kvílely jarní
vody, jež tou dobou neutuchají...

Stávalo se vše ještě černější, ne-
zvěstnější, změtenější. Těch několik
málo hvězd, vhrížujících se v podstře-
ší, jalo se smutně oddalovati, zamželo
se a zaniklo docela. V hlubinnou noc
seplynulo vše. A bez vyrušení mohly
již tanouti všechny pozemské vidiny
ukryty tmou — — — — —
— — — — —

Šeřilo se ráno těžce a zvolna, k ne-
vybrání v jasnoty. Vše ovláčeno bylo
mlhami března, naléhajícími na srdce
země jako mráкотy. Takové truchlivé,
nesnadné bývá probouzení za podob-
ných rán. Han jakoby se nemohla pro-
buditi, nepomní na všechnu tu práci,
co na ni zas čeká. Nestávalo se jí, aby
zaspala. Když se jí selka jaksi nemohla
dočkati — a přidávala jí toto ráno —
a v chlévě již netrpělivě pobučoval
dobytek, šla ji budit.

»Han, Han,« křičela pronikavě se schodou do půdy. »Budeš-li pak vstávat! Či zmátlo se ti, že se s nákou paničkou, abys vstávala až k snídání! Hé, hé, slyšíš?« — i křičela tak stále pronikavěji, vystupujíc až na vrchní schod. A jakoby jí bylo divno, co to dnes s Han je. Posláz ozvala se Han, ale tak nějak zachraptěle, nepřírozeně.

»Hned, hned...« a za chvíli zase: »Hned, hned,« jakoby se nemohla pořádkem z čehosi probrati. »Už jdu...« a tu již bylo v jejím hlase něco tak lidsky rozžalostněného, co se již poznávalo. Za nějakou ještě chvíli objevila se Han sama. Selka zvědavě vyčkávající — i také proto, že nad takovými rozespalými holkami musíš neústupně stát, dokud skutečně je nedostaneš z postele — ucouvla zděšením. Potácející se to přišera, sesinalá, servaná v celé bytosti, prolnutá záhadnou oblastí, s roztříštěným zrakem a s divoce zcuchanými vlasy, se to vystavila ve dveřích senníku. V bezejmenné hoře stápl se jí obličej, u výrazu jeho dlel neznámý úžas, nezměrné postrašení,

Zaúpěla k selce takovým němým vzhlednutím, že až tato byla čímsi dotčena a sklopit musila zraky.

»Panímámo, panímámo,« zalkala po té Han zoufale a obě ruce přiložila si na obličej. Ale pak prudce zadýchala, až vše se na ní zvedlo a zimničně zachrula celým tělem zvednuvši ramena, akoby se to násilně snažila vybaviti ze strašného stavu. »Už jdu, už jdu,« pověděla pak jako u malátném výdechu a zvrátivši zraky svoje kamsi úpěnlivě. Ubírala se zase po své povinnosti — vlekouc se a potácejíc, náležejíc spíše hrobu. Provázel ji význačný, zas se probravší a tak dorozumívající úsměch selčin, potakala při tom hlavou, pak vše u ní přešlo v obvyklou tvrdou příkrost.

»A musíš si, Han, naspíšit, je už pořádně pozdě,« připomenula úsečně a suše, sama scházejíc se schodou a dělajíc, jakoby jí docela nic při Han nebylo nápadno. Han zašla do chléva. Selka do sednice, kde chrápal sedlák, k ránu teprv se navrátivší z hospody z oslavy Matičky boží...

Bože, jaká to byla pouť pro Han toho dne! Každý krok domem jakoby byl nekonečnou Kalvarií k mukám vyvádějící. Těch muk a toho hoře pro Han! Ale snažila se nepoddati se svému stavu, vyhověti svým povinnostem, tomu krutému, neodbytnému údělu svého života. V některých chvílích byla to sama mrtvola z hrůz záhrobní se vybírající a ve svém vzezření a plížení se stavením činila dojem pochmurného, příšerného zjevení. Nad čím si se stále pozastavovala jako v obluzení, v úžasu, vyčkávání — tu dech jakoby jí docházel, rozevírala se jí ústa v jakémsi zalknutí, modraly pysky a zraky se jí mátly a zvracely. Načež temné, žalostné vzlyky rozsápaly se jí nitrem jako v křečovitých úderech. A zachvívalo jí to, jakoby závanem pavučí se roztřásl. Snažila se co nejmožněji nedati vypuknouti tomu všemu hoři svému...

Několikrát mezi prací vybrala se po schodech nahoru — po čtyřech to musila lézt — a zalézala ve své podstřeši. Vždy hodně se tam omeškala. Bůh ví,

co vše tam dělala, ale vracela se pak ještě zničenější, ještě podobnější mrtvole, jež jen jakousi strašlivou sugescí sbírat se musí k životu. Okruhy kolem očí docela jí začernaly a z těch ponurých jam vzhlížely oči jako mrtvě sežehlé, označeny skelným propadávajícím se leskem, na všem záhadně ulpívajícím. Vše příšerně jímáno se zdálo těma očima záhrobí, uhaslýma tolika nezměrnými útrapami...

Zůstaly zase náhle tak tkvěti na selce. A ta zase nemohla snést toho pohledu, vtírajícího se jí kamsi v zámezi svědomí.

»Co máš, Han?« zeptala se v rozpacích, jaksi zevně odvésti se snažíc ten pohled ze své duše.

Han mlčela, jen se dívala, dívajíc se a nevidouc zevních věcí, nebe ani země, ale po jakýchsi vnitřních zjevech ohromivě pátrajíc.

»Chochocho...« zakvílela najednou jako shůry a tak nějak ztraceně.

»Snad to nebrečí pro toho parchanta,« pomyslíla si selka a div se při té možnosti jízlivě nerozesmála. Ale pře-

ce by měla raději ten pohled ze své duše, bylo jí stále nuceněji. »No, co pak teda máš, pověz najednou,« optala se zhurta, dělajíc nevědomou a pohlížela na Han upřeně.

»Chochocho...« zvedla zase Han svůj zarývající, zachraptělý kvil, »mně to... chochocho... mně to — umře-ló!«

Nejdřív udiveně zůstala na ni selka hleděti — ano, v pravém údivu znamenitě nastrojeném — jakoby neporozuměla. Pak spráskla ruce ze široka nad hlavou:

»Cože? Snad bys to už nebyla odbyla?« A obzírajíc Han se všech stran: »A jistě, věru... Hm... A kdypak, vida...« Pak nechavši spadnouti hlasu: »Teda umřelo... robátko... malounké... kdo by se byl nadál... hmhm.« Vytrvávala pak chvíli v zasmušení, přemítajíc o všech těch tajemstvích života tak nenadálých, zasahujících v osud.

Han mezi tím vzlykala v jakýchsi vnitřních úderech, jakoby tlouklo srdce v puklý zvon. Takové nevýslovné ža-

lonění to bylo, takové vnitřní vzrvy, nabírající ve všech mukách duše, tak strašné v rozkvílené neukonejšené své jednotvárnosti. Selka ji ponechávala nerušenou jejímu zvířenému pohnutí. Ještě chvíli setrvala ve svém zamyšlení zabývající se záhadou osudu, i co robátka se týče. Ale pak nenadále zaveselila se vzrušeně, u vnitřním nadšení:

»Teda umřelo. A to ty takhle děláš? Vždyť to zrovna nebeský štěstí pro tebe. Teda že umřelo... A ty bys se nemodlila k Pánubohu, že ti... z toho... udělal andělíčka — vzal si... to... k sobě z toho pozemského trápení? Místo toho bys naříkala? Že se ti tak ulehčilo? Že zas budeš moci pořádně dělat a obstát mezi lidma? To víš, zač pak by ta práce jen stála!... A copak mohli by tě někde podržet s... takovým... é... s dítětem? Kam pak s tím! A když jí to tak dopadne s pomocí boží, ona začne naříkat! Jdi mně, Han! Každá by se radovala na tvém místě. Han, Han, měla jsem tě dávno za rozumnější...«

Ulpěla tu selka na nerozumné Han pohledem, jímž vetřít se jí chtěla do samé duše a přesvědčiti o svých vývodech. Ale zároveň jakoby ten pohled dopovědít měl něco strašného, co tu bylo k dopovědění.

Han jakoby byla náhle v nezměrné své nezadržované lítosti krutě zasažena. Ustala najednou v těch stenech svých a jen uvnitř bouřiti mohlo to všechno, kam již nezasahal ten krutě mámivý, dravý pohled selčin. Pak se s Han stala nějaká příkrá změna . . . Začaly jí pronikavě jektati zuby, sinavá mázdra protáhla se jí obličejem. Pohled čehosi úzkostně se zachycoval. A skácela se najednou jako bouřlivým spádem, omdlevši.

»Sakramencká hajtra,« nezdržela se zakleti selka. Bylo potřebí mnohé námahy, aby tu kobyly vynesli v její podstřeší. — —

Po mnoho dní nacházela se Han v prudké horečce a žhavé vidiny u zmateném, obludném víru bouřily podstřeším, závodíce kolem ní. Necht si cokoliv dělaly s touto bytostí, necht

do libovůle štvaly ji v úzkostech a hrůzách. Lze v takovém podstřeší nerušeně si počínati — křičet, dovolávat se, utíkat, zmítat sebou na loži, ohánět se rukama po dorážejících příšerách — do vší nesmyslnosti může se štvátí zmámená duše v místech takových, kde nikdo nevyrušuje. A v místech takových jakoby se počínal již hrob, jenž je tak blízký za takového stavu. A ještě že se nejí v takovém stavu a nechce se vlastně ničeho — ovšem také se nedělá a tak je to spravedливо se stanoviska takových selek. Do libovůle si tam mohla teda počínati Han a také počínala. Nikdo se o ni mnoho nestaral a nepřekážela tak nikomu.

»Však ona se již sama vyliže, vždyť je to jako zvíře,« tvrdila selka. »Má-li co zhebnout, zhebne to, dělej co dělej.« Doktora rozhodně nepomýšlela zavotati.

A tak tam byla ta Han.

Mezitím povolala selka důvěrně bábu, uvařila jí kafe, hodně osladila, a k němu poskytla dva mastné tříkrej-

*

carové rohlíky a jeden kmínový, a žádala ji, sdělivši jí, co se stalo, o radu.

»I to nic není,« přizvukovala žužlavě bába.

Jednalo se o to, aby se to odneslo na krchov, do země, jak se to patří, aby nebylo při tom žádného zbytečného popotahování.

»I to nic není,« bába na to.

Bylo znáti u selky velkou nedůtklivost a ošklivost, již ovšem ze slušnosti snažila se co možná nedati na jevo, vzhledem k tomu »to«. Také jakoby jen tak zdaleka o tom mluvila, jako obchází se hnusný předmět.

Bába, trudovitá a naběhlá v obličeji, stále úzkostlivě halící se v mohutný salup, jakoby v něm bylo jí ukrývati a pronášeti důležitá tajemství, jichž také měla dost z té vsi a dost jich přenesla, velice jinak pomlouvačná a žravá, aby nebyla z jiných báb, s neodcházejícím, škodolibě úskočným a sladkým úsměvem na rtech, které tím stávaly se jako prašivé, vyposlechnuvši za kafe a rohlíků selku, zamhourala

sice dorozumívavě, ale přece hned při tom měla něco za lubem.

Ale: »To nic není...« pravila, ponechávajíc si svůj lub za sebou.

Jinak nadála se ještě jednoho nalití kafe a pak aspoň čtvrtněte brambor a kusa z domácího, a proto chtěla se vším selce vyhověti, ovšem dle zásluhy. Rozhovořila se i horlivě — zmíchala hned na počátku půl vsi do toho, a bylo při tom mnoho úžasu a tajemnosti, jež jen ale do samých uší bezprostředně těmiprašivýmirty mohly se svěřovati, a při tom ty oči její vše kolem sebe zmíhaly. Nového nalití kafe se jí také neprodleně dostalo...

»Jen jedí, jedí, to vědí... a přikusují,« zvala selka. A o čtvrtněti brambor jako mimoděk se zmínila, ale zatím bába mínila to přeslechnouti. Bába nedala se docela pobízeti, počínajíc si s nápadným chvatem, což bylo již jejím návykem při jídle. A při tom stále vypravovala a žvýkala a chlemtala, vše zamíchujíc, nebe i peklo.

»A řeknu teda hned Šimkoj,« povídá, »aby to teda zahrabal, s večera

hezky — to všechno nic není, to jakoby se jen takový štěně zadržovalo... to nic není... Tamhle Viktora Medlíkova od splavu, když se to stalo — měla to s tím ženatým Vackem — ale to vědí, já nic nevím — taky si zkázala hezky pro mě a odnesla jsem jim to tak znenadání a nebylo při tom všechno v pořádku, víme,« zamhourala bába jedovatě, leč neřekla, že to stálo panímámu Medlíkovu pytel mouky a co všechno k tomu... »To teda nic není... co pak to, třeba jsem musila jít polema hodně za soumraku, to vědí, taková selská holka z gruntu, to je pak zas něco jinýho... Polema, políčkama tiše a hezky a hodně už za tmy, a Šimek už čeká s dírou... tak, tak, aby nikdo nic nevěděl, neomrkl, co se to nese pod salupem, víme!« Bába jakoby se byla octla v deliriu jízlivé potměšilosti. Ale najednou jakoby se obořila: »Hloupá chrůna... hodejť, kde pak by se nezvědělo... Ale načastovala se mne, na cejchy pěknýho kanafasu dali a půl tuctu ručníků a co všeho...« Ale o pytli mouky přece

se nezmínila, ono to nebylo jenom tak... www.libtool.com.cn

Při tomto vypočítávání a ve svém deliriu bába celá se udýchala, jsouc tak již dost uřícena horkým kafem a rohlíky, jež se pomalu dodělávaly, a ohlížela se po jiných...

»Ale jestli pak vědí,« nepolevila stran té Viktory, »že už je zas v tom, ale že si ji ten jistě nýčko veme, tamhle někde od Žďáru za ní chodí, a bude to teda moc bejt na počestnej způsob a taky věnec bude si moc ještě vzít... to všechno nic není... A teda tomu našemu Šimkoj o tom řeknu. A co se týče ostatního, může se přijít už sám domluvit... to nic není.«

»A japak doktor, nemusí o tom vědět,« otázala se pak selka se starostlivostí, již bába dobře postřehla, zamhouravši potměšile, při čemž rty její jako prašivé zrovna se svíjely. »To vědí, paní babičko, oni nechtěj si dát ujít nic, z čeho kouká nějaký groš, a i za takový zbytečný robátko, co chce do hrobečku jen, aby jim člověk zbůhdarma zaplatil, všem jen platit jako

krkavcům v takovém pádě,« vysvětlovala dále selka, aby zakryla svou starostlivost.

»Ale ani to nic není! To vědí, i to přijde na mne. To já si už s takovým panem doktorem zařídím, to nic není, přijde jen na to. To vědí, člověk ho má taky trochu za sebou, pošle mu tam takovou... hé... anebo zavolá se k porodu, když by nebylo ani potřeba, to my jsme jedna ruka, přijde jen na to...«

»I to vědí, že člověk taky nebude už koukat, aby nebyly zbytečný řeči...« A jako na důkaz své přípovědi vyňala lahvičku rosolky, do níž se bába chtivě zachlemtala. A vypivši posléz, co se vypít dalo, a vše pojedši, co bylo předloženo, začala se bába sbírat, aby obstarala věc — musí také ještě dnes do Slemena, má tam také co dělat, a marodí jí taky trochu starěj... »Ale to vědí,« poznamenala.

»A jestli pak tu mají nějakou kysinku, třeba tu menší sortu po cigorce anebo po něčem takovém? U pana Jiříčky jich maj celý štůsy, po pat-

nácti krejcarech to dává — jestli nemají, zběhnu jim tam sama, mám tam taky zrovna co dělat, to vědí, je on pořád s nákou ženskou zapletenej a člověka pořád potřebuje, však se jim už chtěla paní Jíříčková tuhle uvázat, ale to vědí, já nic nevím...

»Ijsou tak dobrá, dojdou tam,« chytla se toho selka, »uchystám jim zatím kousek z našeho a náký to čtvrtně, jen ať je to už z domu, neplechu takovou vostudnou jen to dělá v domě.«

»Já jim to věřím, nestaraj se ale nic, však už se toho zbudou, a já už teda jdu k těm Jíříčkom, ale já jim nejvíc přeju rozmarinkám, jsou jako žloutky, tak se rozvářej, a u nich maj tak dobrý...« vypovídala bába najednou celá v odevzdávající se ochotě, povzbuzené slíbeným, a celá se jaksi chrula a celou jí to hrálo, aniž, třeba horkou kávou silně zpocená, v ten salup halit se přestala, ukrývajíc v něm samá tajemství.

Selka jí dala víc než 15 krejcarů, bába se vylebedila, a za nějakou chvíli

byla tady s kysinkou celá udýchaná. Již ze dveří kynula prašivým svým úsměvem, za něhož její falešný, škodolibý, chamtivý obličej stával se ještě falešnějším, téměř jedovatým a ještě chamtivěji naduřelým.

»Nesu po kvasnicích, on jiný pan Jířička už neměl, ale ono si to zůstane už stejný, však ono to po smrti nák juž nezakyne... hihhi...« Při tom pátrala, je-li už někde uchystaný kousek »z našeho« — ještě nebyl, což vzbudivlo u báby dojem zase trochu zciizený, ale dá to jistě, o tom nepochybovala, znala své lidi a jejich potřeby, ale přece jen byla by měla již raději v hrsti celou jistotu.

»Ale nemůžou mně ani věřit, jak se už těším na ten kousek z domácího, Bože — a jak našemu starýmu to jen přijde k apetitu — učiněná mandle, zvláště z takovýho krmení...« bába zamlaskala... »no, no, však se už dočkáš, hubo mlsná... A kde pak to teda máme, abysme to zažáli...« to mohla i bába udělati zase vtip vzhledem k té kysničce po kvasnicích...

Selka se usmála, vyšla ze světnice a bába za ní, s kysinkou, polepenou červenými papírky a s natištěnými písmeny jakýmisi, což vztahovalo se vše k těm kvasnicím. Vešli přes síň do komory, vedle schodou na půdu. Starý, stuchlý vzduch je ovanul, směs všeho ustaralého, uleželého zápachu. Jediné okénko mělo sklo z části vy-lepené papírem, anebo i nevylepené, a sklo ostatně bylo neprůhledné, bělavě duhové. Všechno možné harampádí zde bylo, a také se zde pekl chléb. Na bidle při stropě visely kusy černého masa — jež nezůstaly chtivě nepovšimnuty, chtivěji než vše ostatní, co se zde ještě nalézalo. A nalézalo se tu staré železo, háky, skoby, nějaké obruče, nějaké soudky, jeden byl zvrácený, prázdný, v druhém byl šrot. Také řemení tu viselo a ošatky — a pily, sekyrky, kosinky tu byly. A také v koutě bylo rozházeno špinavé prádlo, nějaké škrbály a cícha s nedraným peřím. Vše jak chtělo a kde chtělo.

A mezi tím leželo mrtvé dítě, vlastně válelo se pohozeno...

Mrtvé dítě se tu nalézalo a jakoby patřilo k všemu tomu harampádi. Leželo hlavičkou dolů zvrácenou, spočívajíc na sekeře pařezové, jak se mu právě naskytla za podušku. Jedna nožička vztýčena byla přes špalek, druhá byla skrčena a stísněna za tůnou po semeně. Ručinky mělo zatknuté a kladené kamsi za hlavičku. A na odumřelém kýlu života bylo při prvním shlédnutí patrno, že hlodala myš — rachotily tady bez ostychu a přebíhaly i za dne. Děťátko jakoby si tvrdě usnulo, přepadnuto jaksi snem dřívě, než mohlo si nalézti vhodnou polohu. A bylo sem to mrtvé tílko hozeno bez výběru, mezi všechno to harampádi, aniž komu napadlo, aby dbal o slušnost a úctu smrti, a bylo sem zajisté hozeno s ošklivostí a opovržením. Ale děťátko jakoby nedbalo ničeho, nestaralo se o zneuctěný majestát smrti spící snem věčným, jejíž nevyrvé mu více žádná zloba. Mělo očinka zavřená v utkvělém tichém klidu. Hubinku pootevřenu jako k lehčímu oddychování. Jak je pohodili, tak zůstalo, jakoby mu

tak bylo nejlépe a nemohlo ani býti jinak. A tak nějak pokojně si vedlo v smrti své, tak shodně počínalo si mezi tím šťáklivím, jehož jaksi bylo účastno, tak se ke všemu přizpůsobilo, tak nevybíravo, skromno, bez nároků, jako pravé chudátko. Kdyby mu byli dali aspoň košilku, rubáškem je zastřeli — jeť mrtvá nahost přece jen tak příšerná, mrazivě pustá; ale nechť, i takto jakoby bylo dobře chudátku nekřtěnátka. Na hoblíku a na zkorinatělém škrbálu spočinulo zádíčkama, ale nezdálo se, že by je to tlačilo — ano, tak pokorná, se vším spokojená jsou taková mrtvá děťátka a jakoby vděčná za všechno, za dobro i zlo, jež jim lidé nastražili.

»Mohlo to být pořádný harantě, jen což,« vyslovila se posléz znalecky bába a nohou si je obracela — a všemu ono se tak ochotně poddávalo. Poddávalo se zprznění a všem hříchům světa... Při obrácení se ukázalo, že i na zádíčkách hlodala myš — ovšem pospíšily si, neb něco takového každý den se jim nenaskytne.

Bába učinila vzhledem k tomu svou poznámku. A pak vzdychla, jako proto, že se jí nyní bude shýbnouti — což při její tloušťce bylo i oprávněno — a znova zasupěvši shýbla se namáhavě k dítěti. Nepopadla je, tak jakby matka brala do rukou své mrtvé děťátko. Hrubě a neomaleně, bez úcty k mrtvému tělu se to stalo. »Podívejme se,« poznamenala znalecky, »jaký to má pupíček, zrovna jako vytržený, celý zduřelý,« a palcem a prstem omakávala ubohý kýlek. Selka ani neskytla činic, jakoby neslyšela.

»Viděj, z tohodel jim neukrojím, ale dám jim ho celej,« a sahala po nádherném kusu uzeného masa. Bába od pupíčku stočila po mase oči a zamlskala a víc se o pupíčku nezmínila. Jala se zvedati mrtvé tílko.

»Jako kus cejnu,« poznamenala. Kysinku po kvasnicích měla na tůně po semeně. »Jen pojď, skřečku, pojď,« bručela a jala se dítě vměstnávati do kysinky. Skřeček se jaksi vzpečoval. Ukázalo se, že je proň kysinka trochu těsná.

»Pořádný harantě, jen což, byl by z toho kus,« znova se podivila bába, »ale to nic není — jen už tam, nic ti to není holenku platný, však ty se tam vejdeš.«

Ze všech sil pak vmačkávala bába nepoddajné tílko do kysinky, nemajíc na zřeteli, jak co se tam složí a porovná. Složilo se posléz vše a porovnálo — ale namáhání to dalo; bába celá se zpotila, hekajíc při tom okázale.

Selka mezitím sejmula onen z kusů a začala jej baliti; bába, vidouc to, hekala mnohem usilovněji, ale také se jí podařilo již víko přindati, přiraziti hřebíčky do starých dírek, zatloukla to a vypadalo již všechno jako pouhá obchodní bednička toho či onoho zboží, ovšem dle nápisu a papírků na ní nejspíše přece jen kvasnic... Z černého kouta u pece vyzírala drze a potměšile myš — —

A již odebírala se bába zadem návrší ke hřbitovu, podivně vzdutá, celá halící se v salup, pod níž jakoby ukrývala důležité tajemství. Na vrchu

na kysničce dosti těžké měla v papíru něco zaobaleného a to střežila nejpečlivěji, stále to pod salupem ohmátávajíc a mlaskajíc si labužnický. Pro to ostatní že si zajde s nůši. Pak najednou se rozklela na tu tíhu, jež se jí začala pronášeti. Ale nacházela se již u samého hřbitova a márnice tanula za zdí v chumlech mlh a par jakoby zlověstných.

Za nedlouho dostavil se do statku hrobník Šimek — zas druhej vyžerač, poznamenala selka v duchu, ale dobře přivítala Šimka. Byl náležitě opilý, což u něho rozumělo se samo sebou.

Vytáhlý, suchý chlap, žlutý a pihovatý, s přizrzlým tuhým knírkem, silně zcuchaným a zmáčeným od slin, jež v opilosti kol úst neustávaly se mu roniti. Rukávem si je každé chvíle otíral a někdy také šosem. Vcházeje do dveří, zakobrtl nejdříve o práh a pak nohou o nohu, ale uměl si celkem dobře vésti za všelikých těch nenadálých změn polohy a rovnováhy. Byl-li opilý, počínal si dosti hrubě, a s živými jako

mrtvými stejně jednal — a to mu bylo všechno jedno, stejně všem nadával — a neradno bylo v ruku Šimkových i mrtvým být.

»Ale, ale, co pak nám teda nese za jednou pan Šimek?« tázala se povinně selka.

»I jen maličkost, skoro nic,« utrhl se hlasem Šimek, schýliv urputně hlavu k jednomu rameni, čímž žilnatý, suchý jeho krk vystoupil jaksi tak vzdorně, posupně.

Co se mne budeš ptát, ty jedna, jakoby se to kabonil.

»Aha, jdete stran toho ... no, no no, Šimečku,« lísala se jaksi selka o přízeň Šimkovu, »ale posadte se přec ...«

»I proč pak, taky to už vystojím jen je o to, v jaký ceně to mám zakopat, a to bych jen chtěl vědět, a jaký pak při tom teda sedění nějaký ...«

»A jo, tak —« upamatovala se selka a začala se Šimkem se domlouvati. Že je to jen od chudé děvečky. A vždyť je to jen takové štěně, opravdu jako

štěně — pan Šimek že to už nějak udělá, aby to mohlo být na obě strany Mezitím jako namátkou vytasila se selka posléz s kusem »z našeho«.

»Vezměte si to, Šimečku, a jakoby-sme byly srovnaný, co? Vím, že tím nepohrdnete — a je jako dort, když vám to povídám.«

Šimek trochu kabonil obličej, z hluboka říhl, a znalecky potězkav kus, nehtem palce udělal rýhu do něho. Mlaskl si. Pak kousek odkousl, přerav na ráz zuby tuhou kůží — a zdaje se spokojen se svým nálezem, řekl:

»No, třebaš teda, ale ještě na ná-kého toho panáka musí bejt, víme...«

Na panáka dostal. »A jen už aby to bylo v zemi, Šimečku...«

»Bude, bude, co by dup,« ohlásil úsečně Šimek, vzpřímiv se ku podivu a zasalutovav. Vypotácel se pak ze sednice.

»Neřádi, bando zlodějská, nekřes-fanská holoto — obralo by to člo-věka do posledního,« ulevovala si selka, když byl Šimek pryč — — —

Cos strhováno zdálo se v tom místě uzavřených temnot. Jakési do závratna nastavené stěny se sesouvaly. Táhly nekonečné řady chumlů, rozbíhající se v nezměrná černá ústí. Rytmy k tomu uhodily v děsivý poplach, něco v šíleném úprku chvátało kolem. A rány praštěly, jež nehodily se k žádnému souvztahu možných nárazů. Bylo zase vytrvávající vzdálené řinčení a propadávající se dunění a supění temnot — jakoby se to ozývaly vozy strašidel, které ale nikde nejely, a jakoby se to divá stáda hnala, jichž rovněž nebylo nikde. Jindy zas nastaly a schumelily se takové nezvěstné zjevy — jakoby rozevřely se útroby jakýchs pekelských...

Tak vše propukalo v bludných smyslech Han. Až zase všechno seřadoválo se v pravidelnější jednotné linie jakéhos nekonečného, jednotvárného znění, jakoby v těch smyslech se chvěla napjatá struna, a jakéhosi nekonečného táhnutí do šíra, pořád spějícího, pořád, pořád...

Potom i z této napjaté linie se

mohla posléz vymaniti Han. Znamé šero ji obklopilo . . . Posadila se na posteli ještě tak nejista, zmatena v sobě a v pochmurném spjetí se nacházející. Bylo jí v duši, jakoby nic známého pozemského nebylo. Jakoby vyňata byla z vlastního těla, z vlastního hmotného omezení. Snažila se pronikati pohledem v tyto nejistoty, zachytiti se v tomto odnášení jí, ale nedovedla se pořád smysly připíati ke skutečnosti. Jen tak smutně všechno tíhlo kolem ní.

Náhle jakoby dostala náraz . . . Šlehlo jí to celou bytostí, nějaké světlo nastoupilo. Zachvěla se, a hlava v úžasu někam daleko se vychýlila, zůstavši úporně v této nepřirozené poloze. Dělo se to v té hlavě násilné rozpominání, které již již dotýkalo se vlastních nitek událostí a jednalo se jen o sebrání jich v celé pásmo.

Snad sebralo se zatím toto pásmo života, neboť několika vzlyky otráslý se náhle temnoty podstřeší, a Han vzchopivši se, hmatala kolem sebe. Nebylo nikde ničeho. Ovšem byla ve-

liká tma — ale jsou i věci, jež naleznou se v tmách nejtěžších, a ty nadála se nalézt Han. V jakýs šílený pospěch hledání schvátilo se nyní její počínání — v onen pospěch, v ono hledání, kdy ale již nevývratné zdání popadá duši, že vše je vlastně na vždy ztraceno! A počínala si to tak, jakoby nyní jednalo se o nalezení jakéhos pouhého makového zrnka ve spoustách vůkol. Makala všady v ostražitosti a úzkosti o nejdražší, ale v jistotě, že marno vše. Nebylo nikde ničeho. Vyrhla se střechy ještě nějaký doch a jako černou okenicí nahlédala sem širá, pustá noc s nastavenou nehybností černé prázdné oblohy. Nebylo hvězdy, zásvitu, nebylo naděje. To makové zrnko nejdražší nenalezla Han.

Nebylo nikde ničeho . . .

Nechavši všeho klesla náhle na postel. Schoulila se celá v sebe, hlavu vnořila si ke kolenům a oči nechala široce rozevřeny. A přecházela tak hodina za hodinou, a každá jakoby vycházela z nových zdrojů temnot a opuštěnosti a každá jakoby se přikládala

v tu nesmírnou bezednou spoustu, tonoucí vůkol. Byly to hodiny úděsné samoty, jež obklopila duši Han, samoty, v níž vše lidské navždy zanikat se zdá . . . A byla obepiata železným kruhem jakýms, z něhož nebylo vybavení, a hlava jakoby jí přikloněna byla násilně na studenou žulovou stěnu. Nic se nepohnulo, nic se nezvrátilo pod tou těžkou rozpiatostí černé okenice nahoře. Byla to ohromující opuštěnost a samota míst, v něž vtěluji se na vždy zaniklé vidiny — vidinu svého dítěte vtělovala sem Han, jehož zde již nebylo . . .

Chvillemi vyplývala jí z hrdla vzdálená přerývaná zaúpění, jakoby bez vzniku určitého a neurčitě zase zacházející, o nichž jakoby její bytost ani nevěděla — bylo v tom cos podobného oněm vzryvům podzimu, nezvěstně vynikajícím z neznámých úkrytův, provanujícím tak mysticky, mrazivě duši. Ale pak bylo zase to ukryté bezmezné ticho, v němž zanikal každý ohlas života, v nějž zasahovati se zdála němota a mlčení věčnosti. Přicházely

již hodiny ranní, černá okenice ve střeše začala se šeriti, bez hluku, nenápadně, uprostřed zdánlivého klidu záhadně rozpiatých mlh.

Bylo potřeba vstát, jaro je, tolik práce čeká, něco tak strašně zameškala, napadlo ubohé Han. A je potřeba vědět, co se stalo s děťátkem, po tom děťátku se ohlednout... Ó, po děťátku! A to vrátilo jí zase život život nekonečného roztruchlení. Vyvlekla se posléz z půdy — — —

Děťátka v domě již nebylo. Ulpěla Han na tváři selčině jako v strašné zvědavosti smrti dívající se mrtvola. Tím pohledem obsáhnouti chtěla najednou celé tajemství: a v ohromení poslouchala o svém děťátku. Vyprávěla jí selka vše. Tak pěkně tklivě. Když Han upadla v hlavnici a dlouho o sobě nevěděla, jak bylo ovšem nutno děťátko pochovati.

Selce jakoby zavlhly a zamrkaly oči pohnutím a lítostí.

V takovou že pěknou rakvičku je dali jako by si to mohla přát sama Han, Han chtěla by totiž rakvičku pěknou,

jakou tuhle viděla u Sehnalů, když jim umřelo dítě a zminila se o tom.

»Takovou, takovou jsme mu pořídili, zrovna takovou, věděla jsem, že by to bylo podle tvýho gusta. Byla ti iako stříbrná, trochu mat, pěkněj křížek jako z tepanýho zlata na víku a kolem samý zlatý obložení... jako klícka, povídám ti, jako klícka pro mrtvýho ptáčka. Ale ono to taky stálo no, ale vím, že na to nebudeš litovat, Han!«

»Všechno, všechno bych dala,« začalostnila Han a naslouchala dále jako v práhnutí nedočkavém, jakže vše se udělalo s jejím děťátkem.

»Takový roztomilý rubášek jsme mu pořídili, toť se rozumí, kraječku bílou, něžňoučkou jsme dali, všechno od těch Vrbatů, ale taky to stálo — jako andílek, hotový andílek vypadalo. Břečfan pěkně opletli jsme kolem, svatý obrázky položili, do ručinek dali jsme barvínek. Jakoby si's sama všechno dělala, a ráda jsem to za tebe udělala, a jakoby to nebylo ani takový nekřtěňátko, všechno, jak se na pořádný,

křtěný, Pánem Bohem přijatý dítě sluší. Vždyť ono ani za to chudátko nemůže, co pak by teda . . . Jen vždycky všechno spravedlivě . . .«

»Leželo si tam pěkně, hezky mu tam slušelo?« tázala se dále Han, a křeč zadržované lítosti cukala jí tváří, horním rtem žalobně objala celý ret dolní, a vše v utajeném pláči rozplývalo se v tom obličejí. A jakoby to mělo být jedinou její útěchou, jestli hezky se mu leželo.

»Jak si jen můžeš pomyslit,« sama jistila ji selka, »jako cukrlátko v sametový kastličce bylo. Pěkně si hajalo, roztomile, sama jsem se ani nemohla dost na ně vynadívati. A viš, Han, poplakala jsem si taky,« — jak vděčně tu na ni vzhlédla Han, chvějíc se slzami. — »Pak jsme je tam potichu, nábožně donesli. To viš, při nekřtěnátku nemůžou se provádět věci jako při pořádným dítěti, to by bylo proti náboženství a svatý víře naší. Jináč věř, všechno bych byla k vůli tobě už podnikla. A mělo takovej roztomilej hrobeček, takovejhle ti, zrovna

jako pokojíček. Zkázala jsem Šimkoj, aby taky pár snítek chvoje položil, a to víš, za všechno tomu vydrhostoj musíš hned něco vrazit, bez čtvrtněte kořalky se ti do hrobu leda vyplije, ale to všechno nic. Teda takovej hrobeček jako pokojíček, aby se jen hezky hajalo drobečkovi tvému. Bude spokojena dušička jeho a bude jí to v očištcí, než bude vykoupěna, na ulehčenou. Taky na nějakej ten Otčenáš poslala jsem páterům, aby se pomodlili za duši v očištcí, a to víš, ty to nejmíň zadarmo udělaj, všechno stálo moc peněz.

Han za samých utajených hlubokých oddechů poslouchala všechny tyto utěšivé řeči, probouzející v ní památku jejího dítěte. Její oči, tak ustrašené, tak násilně rozpiaté, pod nimiž šířily se temné modré jámy, jakoby u vzružení mučenice, ulpívaly tak dychtivě a v hluboké zkomíravé něze na té, jež místo ní ujmula se takto jejího dítěte. Až vypukla v srdceryvný pláč, jenž nedal se více zadržeti; vzpomínky strašného úzkostného žalu rozvracely

její bytost do kořán. A zas začínal ten bezútěšný nářek, při němž tloukla hlavou o zem, na niž poklekla. Utišivši se pak poněkud, jala se líbat selce ruce, skrápějíc je slzami, a jakoby zároveň v tu chvíli budovala vůči ní sliby svrchované, nepomíjející vděčnosti pro památku svého dítěte — — — — —

Pak plynuly zase dni bezmezného práce bez oddechu, bez útěchy a slitování v tomto pustém domě, bez něhož ale jakoby Han nemohla žít, a jakoby vše mimo něho nemělo pro ni smyslu života. Divě hnala se z práce do práce, nevyčkávajíc rozkazu a pobídnutí, jakoby v té porobě hledala zapomenutí, nač v její duši zapomenutí nebylo. Jen někdy na okamžik zanechala všeho, klesly jí ruce, mdloba zastřela jí tváře. Zazírala to v tu chvíli jaksi ze světa. Zdálo se, že přisunulo se něco k ní, cítila něco tak na blízku sobě, co neustupovalo, vznášejíc se kolem a dotýkajíc se nitra její bytosti. A ztišila se tu tak úpěnlivě a naslouchala, naslouchala — jakoby o n o

bylo přišlo, šeptalo a dožadovalo se k matce. Ale vidouc pak, že nic se nezměnilo v jejím očekávání temném a beznadějném, nedbajíc místa a okolností, v onensvůj nářek plný úzkosti, soumraku a opuštěnosti, při němž tak tloukla hlavou o zem, vždy znova a znova vypukala . . . A pak zase do práce, bez pozastavení a milosrdenství; neznajíc ničeho více a nemajíc, jakoby na něco stále jen čekala, co nepřicházelo a nikdy nepřijde. Čekala, zapomenuta v porobě své, a nevěděla nic. A jakoby jen měla snahu, aby vše skončilo samo v zapomenutí ještě nevývratnějším. Někdy volala nějaké jméno tak něžně, tak sladce, na něco zcela na blízku, jakási slova vroucnosti plynula z těchto drsných řader, ale na všechno to celování a konejšivé vzývání nic se neozývalo, nic nepřišlo. A tu pak slzy naplnily zřetelnice Han, slzy mocné, jakoby z útrob země pramen se řinul . . .

Tak plynuly ty dni, ty hodiny všech těch jiter, dnů, nocí, všechny ty bezjmenné těžké hodiny, jež nepřinášely

nic smutné její duši. A nic jiného jakoby nebylo, než těch bezobsažných hodin, než toho bezútěšně pustého plynutí času, toho strašného prázdna věčnosti, jež na vše se kladlo. Nemohla zapomenouti, a v tomto rozlehlém prázdnu vše jen neustále se zpřítomňovalo, co navždy minulo. Toto marné čekání a zoufalé chimerné zpřítomňování dovedlo jediné všechny ony nekonečné hodiny prodlužovati... Při tom hubeněla a kostnatěla Han, stávala se ještě ošklivější, jaksi nelidštější. Koňská hlava její jaksi nemohla se pevně udržeti v ramenech, stále sebou kývající, jako v tíze a nezměrnosti bědy, již malomyslněla. Zdivočela ponure ve svém uzavření smutku. A nic pro ni nemělo životního souvztahu, neodpovídala, nenaslouchala, téměř nejedla, téměř nežila — — —

Začaly se zase v spěchu krátit dni když všechny ony přestálé dlouhé, horké a rodící dni byly naplněny a všechna ta práce skonána, již vyžadovaly.

Podzim nastával v té době, kdy

všechno tak pustne v horách, a kdy noci nalehají jako černé, zlověstné přikrovy. Dni stály se jediným soumrakem, plným šera, deště, nepokoje. Vítr hučel bez ustání, poslední listoví vířilo, obzory chýlily se jako v ustrnutí. Rozmokla černě zem; na bažinách začala se pozvedati bludná světélka. Kolovala někdy za těch vichrů jako zdivělá, jako v zmateném obluzeném úprku před hrůzami a mukami. Některá kvapila zděšeně až v daleká propadající se záobzoří, anebo zapotácela se někam nenadále...

Za těch večerů, jež vlastně byly hned nocemi, naplněných studenými mlhami a zrovna úžasem smrti, místo aby se uchýlovala ve svůj kout, zahřála si jej a usnila se tam v zapomenutí. vyseděla Han pozdě do noci pohlcena kdes v černu dvora. Hleděla v tu stranu Žďáru a Krchovců, kde obzory haliti se zdálo strašné jakési tajemství. Spoušť oblaková, ještě temnější a hrozebnější všech těch temnot noci, plyнула a pohybovala se v oněch končinách, jakoby u vypjatých draperiích

příšerné pantomimy, tam se odehrávají. A kolovaly tam bludné jiskry, jako poslední zákmity umírajících očí, vrhané v pozemskost. Zanášely se blíže, jakoby kvačily v spěchu, a pak zas odputovaly, jaksi se ohlédající, vyzývající pochmurně.

Se záhadně zaujatýma očima a jako vyjevená provázela Han tu bludičkovou pout, již jakoby vyznačeny byly cíle záhrobí a mystiky duší. Někdy připutovalo takové světélko zcela na blízko k ní, kolísalo, prodlévalo, jakoby zachtělo se mu záhadné družnosti.

A tu zároveň přiblížilo se ohromivě cosi jiného k ní samé, jakoby se jí to dotklo, provanulo duší a zalkalo pak v zaúpělém vzdechu, v pravém vzryvu duše ohromené, provázeno tím úžasem mrákot podzimu u věčném nepokoji. Až přestávalo u Han srdce tlouci v tom zavanutí tuchy záhrobní a mystiky a její dítě jakoby to při ní stálo . . .

OBSAH.

	Str.
Sírotek	3
Nekřtěňátko	89

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.libtool.com.cn

www.librool.com.cn